

Digitalni aktivizam usmjeren prema postizanju rodne ravnopravnosti i protiv nasilja nad djevojčicama i ženama

---

Marković, Sonja

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, The Faculty of Political Science / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:114:647580>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-25**

Repository / Repozitorij:

[FPSZG repository - master's thesis of students of political science and journalism / postgraduate specialist studies / dissertations](#)

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Diplomski studij novinarstva

Sonja Marković

**DIGITALNI AKTIVIZAM USMJEREN PREMA POSTIZANJU RODNE
RAVNOPRAVNOSTI I PROTIV NASILJA NAD DJEVOJČICAMA I
ŽENAMA**

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2023.

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Diplomski studij novinarstva

**DIGITALNI AKTIVIZAM USMJEREN PREMA POSTIZANJU RODNE
RAVNOPRAVNOSTI I PROTIV NASILJA NAD DJEVOJČICAMA I
ŽENAMA**
DIPLOMSKI RAD

Mentorica: prof. dr. sc. Viktorija Car

Studentica: Sonja Marković

Zagreb, rujan 2023.

Izjava o autorstvu

Izjavljujem da sam diplomski rad “Digitalni aktivizam usmjeren prema postizanju rodne ravnopravnosti i protiv nasilja nad djevojčicama i ženama”, koji sam predala na ocjenu mentorici prof. dr. sc. Viktoriji Car, napisala samostalno i da je u potpunosti riječ o mojem autorskom radu. Također izjavljujem da ovaj rad nije objavljen ni korišten u svrhe ispunjenja nastavnih obveza na ovom ili nekom drugom učilištu te da na temelju njega nisam stekla ECTS-bodove.

Nadalje, izjavljujem da sam u radu poštivala etička pravila znanstvenog i akademskog rada, a posebno članke 16 - 19 Etičkog kodeksa Sveučilišta u Zagrebu.

Sonja Marković

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Definiranje pojmova rodne terminologije.....	2
2.1. (Ne)ravnopravnost spolova.....	3
2.2. Rodno uvjetovano nasilje.....	3
2.3. Nasilje nad ženama	4
2.4. Nasilje u obitelji.....	4
2.5. Osvetnička pornografija.....	5
3. Rodna (ne)ravnopravnost i rodno uvjetovano nasilje u Hrvatskoj.....	6
3.1. Podaci Ministarstva unutarnjih poslova i Ministarstva pravosuđa i uprave.....	6
4. Digitalni aktivizam.....	8
5. Digitalni aktivizam u Hrvatskoj (i na Balkanu)	10
5.1. Spasi me.....	11
5.2. PaRiter.....	12
5.2.1. Kampanja za suzbijanje menstrualnog siromaštva	13
5.2.2. Online kampanja #ženeujavnomprostoru.....	14
5.3. Udruga B.a.b.e. (Budi aktivna. Budi emancipiran.).....	15
5.3.1. <i>Zaustavimo osvetničku pornografiju!</i>	15
5.3.2. Kampanja #Jutrossamstala	16
5.4. Nisam tražila	17
5.5. Nisam prijavila.....	18
6. Cilj, istraživačka pitanja i metoda istraživanja	19
6.1. Cilj istraživanja	19
6.2. Istraživačka pitanja	19
7. Analiza rezultata	23
7.1. Online vs. offline aktivizam.....	23
7.2. Digitalni aktivizam i građanska participacija.....	26
7.3. Sustavne promjene kao posljedica digitalnog aktivizma	27
7.4. Promjena zakonodavstva kao posljedica digitalnog aktivizma.....	29
7.5. Društvene promjene kao posljedica digitalnog aktivizma	32
7.6. Utjecaj digitalnog aktivizma iz perspektive i prema donositeljima odluka	33
8. Rasprava.....	35

9. Zaključak.....	38
10. Literatura.....	40
Sažetak	44
Summary	45
Prilozi.....	46
Intervju 1.....	46
Intervju 2.....	69
Intervju 3.....	83
Intervju 4.....	103
Intervju 5.....	128

1. Uvod

Današnje moderno društvo proizlazi iz duboko ukorijenjenog patrijarhata, pa tako su i vrijednosti društva temeljene na istome. Ženina uloga u takvom društvu pada u drugi plan pa tako raste rodna neravnopravnost, diskriminacija, narušavanje ženskih prava te ostali društveni problemi. Istina je da se društvo moderniziralo i da se kroz povijesne događaje i feminističke pokrete patrijarhalna moć promijenila, ali nedovoljno jer se u 21. stoljeću još uvijek osjeti neravnopravnost u svakodnevnom životu i javnoj sferi. Problemi koji se javljaju su rodna diskriminacija, podjela na rodne uloge, diskriminacija na temelju roda na tržištu rada, podcjenjivanje žena, seksualno nasilje i uznemiravanje usmjereno prema ženama itd. U Republici Hrvatskoj također su prisutni problemi rodne neravnopravnosti te se unazad par godina o njima sve više progovara u digitalnoj javnoj sferi odnosno na društvenim mrežama koje su postale dio našeg svakodnevnog života. U Hrvatskoj postoje neprofitne, nevladine udruge i organizacije za ljudska prava, aktivisti pojedinci, grupe ljudi i autonomne ženske kuće koje svakodnevno progovaraju o aktualnim problemima u društvu. Provode kampanje, peticije i inicijative kako bi se šira javnost osvijestila da takvi problemi postoje te kako bi se navelo nadležnu vlast i institucije na akciju i rješavanje i/ili sprječavanje tih problema. Aktivistički usmjerene organizacije i pojedinci prepoznali su potencijal digitalnih platformi kao alata putem kojeg mogu doseći velik broj ljudi. Internet je omogućio djelovanje i umrežavanje ljudi kako na lokalnoj, regionalnoj, tako i globalnoj sferi te omogućuje participaciju online i offline u isto vrijeme. Aktivizam osim što se provodi u stvarnom prostoru, on je sada postao i digitalan.

Ovaj rad usmjeren je na digitalni aktivizam u Hrvatskoj orijentiran prema postizanju rodne ravnopravnosti i protiv nasilja nad djevojčicama i ženama. U prvom dijelu rada objasnit ću rodnu terminologiju koja je bitna za razumijevanje ovog rada, predstaviti situaciju u Hrvatskoj kada govorimo o rodnoj ravnopravnosti i rodno uvjetovanom nasilju, definirati pojam digitalnog aktivizma te predstaviti digitalni aktivizam u Hrvatskoj kroz primjere uspješnih digitalnih kampanja. Drugi dio rada sastojat će se od provedenog istraživanja temeljenog na metodi dubinskog intervjua. Intervjui su složeni kako bi propitali učinkovitost digitalnog aktivizma u Hrvatskoj u smislu da li digitalni aktivizam pridonosi sustavnim promjenama u društvu i mogu li digitalni mediji pomoći u sprječavanju rodno uvjetovanog nasilja i u borbi za ravnopravnost spolova. Pitanje je da li digitalni aktivizam u ovom slučaju pomaže u vidljivosti i provođenju

kampanja i projekata od strane udruga za ljudska prava te da li rezultira sustavnim promjenama. Smatram da je ovo istraživanje potrebno kako bi se pokazao utjecaj i doprinos aktivizma u hrvatskom društvu te kako bi bio poticaj na daljnje provođenje kampanja od strane aktivista i aktivistica i veću angažiranost građana i građanki u društvu. U istraživačkim intervjuima sudjelovale su osobe koje djeluju ili su djelovale u aktivističkim udrugama i organizacijama te imaju iskustvo iz prve ruke kako funkcionira (digitalni) aktivizam u Hrvatskoj, a to su Marinella Matejčić, aktivistica i bivša predsjednica udruge PaRiter iz Rijeke, Petra Kontić, aktivistica i predsjednica organizacije B.a.b.e., Sanja Sarnavka, dugogodišnja aktivistica i bivša predsjednica organizacije B.a.b.e. S druge strane, u istraživanju sudjelovale su osobe iz javnih politika koje imaju iskustvo kako je to biti na poziciji donositeljica odluka u Vladi Republike Hrvatske, a to su Sandra Benčić, aktivistica i članica Hrvatskog Sabora kao dio Kluba zastupnika zeleno-lijevog bloka te Marija Selak Raspudić, nezavisna zastupnica u Hrvatskom Saboru i članica Kluba zastupnika Most.

2. Definiranje pojmova rodne terminologije

Rodna neravnopravnost proizlazi iz duboko ukorijenjenog patrijarhata u društvu, a vidljiva je u svakodnevnom životu žena. Jedan od velikih problema koji proizlazi iz rodne neravnopravnosti je nasilje nad ženama. Svjetska zdravstvena organizacija (World health organization – WHO) navodi kako je obiteljsko nasilje najčešći oblik nasilja nad ženama. Prema rezultatima istraživanja koje je proveo WHO jedna od tri žene (30%) doživjela je fizičko ili seksualno nasilje od strane intimnih partnera ili od strane osobe koja nije njihov partner. Također, 38% ubojstva žena (femicida) počinjeno je od strane ženinog (bivšeg) partnera (who.int, 2021).

Pojmovi rodne terminologije koji će biti upotrijebljeni u ovom istraživačkom radu definirani su prema „Pojmovniku rodne terminologije prema standardima Europske unije“ iz 2007. godine te „Konvenciji vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji“ (poznatija kao „Istanbulska konvencija“) iz 2011. godine. Pojmovnik je predložen od strane suradnica za ženske studije uz potporu Ureda za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske, a „pojmovnik rodne terminologije nastao je iz potrebe i želje da se rodna terminologija uvede u hrvatski politički, obrazovni i kulturni prostor“ (2007:5). Istanbulska konvencija postala je dio

hrvatskog zakonodavstva 2019. godine te je „prvi pravno obvezujući i sveobuhvatan međunarodni mehanizam za borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji. Konvencija pruža nov i detaljan međunarodnopravni okvir za djelotvornije iskorjenjivanje obiteljskoga nasilja i nasilja nad ženama“ (vlada.gov.hr).

2.1. (Ne)ravnopravnost spolova

Prema Pojmovniku rodne terminologije prema standardima Europske unije, čija je urednica Rada Borić, neravnopravnost spolova podrazumijeva stvarnu nejednakost muškarca i žene u svim područjima života, pred zakonom te formalnu nejednakost. Neravnopravnost spolova povijesno proizlazi iz društvenog statusa žena koji je predodređen patrijarhatom gdje su žene diskriminirane i sustavno podčinjene zbog rodno definiranih uloga. „Neravnopravnost između spolova duboko je ukorijenjena u kulturi, kulturnim obrascima i stereotipima koji sustavno promiču stavove o “normalnosti” ženske drugosti, inferiornosti i podčinjenosti, a svoj iskaz ima u učincima različitih diskriminatornih praksi i društvenom položaju žena općenito“ (2007:46). S druge strane ravnopravnost spolova odnosno rodnu ravnopravnost opsuje kao načelo jednakosti u smislu da muškarci i žene imaju jednaka prava odnosno da su jednaki pred zakonom i da se prema oba spola jednako postupa. Pojmovnik se referira na hrvatski Zakon o ravnopravnosti spolova koji govori da “ravnopravnost spolova znači da su žene i muškarci jednako prisutni u svim područjima javnog i privatnog života, da imaju jednak status, jednake mogućnosti za ostvarivanje svojih prava, kao i jednaku korist od ostvarenih rezultata” (2007:68).

2.2. Rodno uvjetovano nasilje

Rodno uvjetovano nasilje prema Pojmovniku rodne terminologije prema standardima Europske unije opisuje kao „bilo koji oblik nasilja upotrebom ili prijetnjom fizičke i emocionalne prisile, uključujući silovanje, premlaćivanje, seksualno uznemiravanje, incest i pedofiliju“ (2007:82). Iako rodno uvjetovano nasilje može biti izvršeno nad oba spola, s obzirom na to da u većini slučajeva rodno uvjetovano nasilje je izvršeno prema i/ili nad ženama, u feminističkom diskursu udomaćio

se termin „muško nasilje nad ženama ili protiv žena, pri čemu rodno uvjetovano nasilje preciznije označava da u korijenu nasilja leži spolna/rodna razlika“ (2007:82).

2.3. Nasilje nad ženama

Prema prijevodu Istanbulske konvencije iz 2014. godine čija je urednica mr.sc. Helena Štimac Radin, „nasilje nad ženama smatra se kršenjem ljudskih prava i oblikom diskriminacije žena i označava sva djela rodno utemeljenog nasilja koja imaju za posljedicu ili će vjerojatno imati za posljedicu tjelesnu, seksualnu, psihičku ili ekonomsku štetu ili patnju žena, uključujući prijetnje takvim djelima, prisilu ili namjerno oduzimanje slobode, bilo da se pojavljuju u javnom ili privatnom životu“ (2014:7). Prema Pojmovniku rodne terminologije prema standardima Europske unije nasilje nad ženama opisuje se kao posljedica duboko ukorijenjenog patrijarhata u društvu te kao oblik kršenja i povrede ljudskih prava žena. Nasilje nad ženama javlja se u više oblika pa tako postoji fizičko, psihičko, seksualno, ekonomsko i strukturalno nasilje. Feminizam nalaže da nasilje nad ženama polazi od nejednakosti među muškarcima i ženama i dominaciji patrijarhalne moći gdje su žene podređene, kontrolirane i ponižavane u raznim područjima života, a posebno kada se govori o ženskoj seksualnosti i tjelesnosti (2007:43). Nasilje nad ženama najčešće se događa od strane njihovih (bivših) intimnih partnera, a ono može biti fizičko nasilje koje podrazumijeva šamaranje, udaranje rukama i nogama itd. Seksualno nasilje uključuje prisilni spolni odnos i druge oblike spolnih prisila (prisilni spolni odnos s drugima ili pornografija i sl.). Emocionalno zlostavljanje (verbalno i psihičko), kao što su vrijeđanje, omalovažavanje, stalno ponižavanje, zastrašivanje (npr. uništavanje stvari), internetsko zlostavljanje, prijetnje ozljeđivanjem ili prijetnje oduzimanjem djece. Kontrolirajuće ponašanje, uključujući izolaciju osobe od obitelji i prijatelja, oduzimanje osobnih dokumenata, praćenje njihovog kretanja i uskraćivanje financijskih sredstava, uskraćivanje prava na zaposlenje, obrazovanje ili medicinsku skrb (Impe, 2019: 94).

2.4. Nasilje u obitelji

Istanbulska konvencija definira nasilje u obitelji kao „sva djela tjelesnog, seksualnog, psihičkog ili ekonomskog nasilja koja se događaju u obitelji ili kućanstvu ili između bivših ili sadašnjih

bračnih drugova ili partnera, neovisno o tome dijeli li počinitelj ili je dijelio isto prebivalište sa žrtvom“ (2014:7). Prema pojmovniku rodne terminologije prema standardima Europske unije nasilje u obitelji može uključivati zlostavljanje i nasilje nad djecom, incest, fizičko nasilje nad ženama, seksualno i/ili drugo nasilje nad članom obitelji. Pojmovnik također navodi da feminizam kritizira taj pojam jer se ograničava mjesto nasilja i sužuje na tradicionalni pojam obitelji. Prema statistici u praksi nasilje u obitelji u većini slučajeva izvršavaju muškarci nad ženama pa često upotrebljavaju „pojam muško nasilje nad ženama, muško/patrijarhalno nasilje protiv žena, a ponekad i termin sindrom pretučene žene, pokazujući time ne samo odnose unutar situacije nasilja već i uzroke te političko i etičko pozicioniranje spram problema“ (2007:44). Osim toga, UNESCO-ov priručnik za novinare o izvještavanju o nasilju nad ženama i djevojčicama (Impe, 2019) govori kako su događaji nasilja u obitelji traumatični za djecu koja također postaju žrtvama obiteljskog nasilja. Često kao svjedoci brutalnosti prema svojoj majci, a ponekad i njezinom ubojstvu, djeca pate od posttraumatskog stresa, anksioznosti, poremećaja spavanja, noćnih mora, poteškoća u školi, zastoja u rastu, povučenosti, agresivnosti, tuge i općeg nepovjerenja te su podložni depresiji koja može dovesti do samoubojstva (Impe, 2019: 96-97).

2.5. Osvetnička pornografija

Organizacija B.a.b.e. u sklopu projekta *NEON (Ne online nasilju)* stvorila je web platformu putem koje se sve zainteresirane osobe mogu educirati o vrstama online nasilja, pa tako opisuju i pojam osvetničke pornografije: „Osvetnička pornografija popularni je naziv za objavljivanje seksualno eksplicitnih sadržaja bez pristanka osobe koja se na njima nalazi“ (babe.hr). Seksualno eksplicitan sadržaj u većini slučajeva je dobrovoljno snimljen sadržaj i poslan osobi od povjerenja, najčešće tadašnjem partneru s namjerom da taj sadržaj nikad ne bude dijeljen dalje. Ovaj oblik nasilja najčešće je počinjen od strane bivših partnera koji žele „osvetu“ zbog prekida veze te žele žrtvu posramiti, uznemiriti i prestrašiti te često taj čin ima trajne psihičke posljedice na žrtvu, pa može dovesti i do samoubojstva. Također, počinitelj odnosno nasilnik ne mora nužno biti bivši partner pa tako eksplicitne fotografije i videozapisi mogu nastati bez da je žrtva upoznata s time: „snimanjem u intimnim situacijama, prilikom spolnog zlostavljanja žene, u vrijeme kada je žrtva bila pod utjecajem alkohola ili droga, hakiranjem uređaja žrtve iz kojih se mogu preuzeti foto i

video materijali koji nisu bili namijenjeni za slanje, ali i korištenjem tehnologije za manipuliranje (*deepfake*, montaže)“ (babe.hr).

3. Rodna (ne)ravnopravnost i rodno uvjetovano nasilje u Hrvatskoj

Stručnjaci i stručnjakinje iz udruga za zaštitu ljudskih prava, pojedinci odnosno pojedinke i organizacije iz Hrvatske koje usko rade sa ženama žrtvama rodno uvjetovanog nasilja napisale su „izvješće iz sjene“ koje su podnijele Vijeću Europe kao alternativa državnom izvješću koje ne obuhvaća cjelovitu sliku u Republici Hrvatskoj kad je u pitanju zaštita žrtava rodno uvjetovanog nasilja. Izvješće se sastoji od informacija iz „prve ruke“, iz prakse rada sa ženama i statističkih podataka prikupljenih na državnoj bazi. Prema takozvanom „Joint shadow report on implementation of Council of Europe's Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence in Croatia“ iz 2022., podaci o nasilju nad ženama i djecom nalažu da kada je u pitanju seksualno nasilje, 17% žena je nekad u svom životu doživjelo pokušaj silovanja ili silovanje. Što se tiče seksualnog uznemiravanja, 41% žena je doživjelo seksualno uznemiravanje od svoje 15. godine. Kada govorimo o nasilju u obitelji, 31% žena je doživjelo nasilje u obitelji često, dok 44% povremeno. I kada je u pitanju zlostavljanje djece, 13,7% mladih je doživjelo seksualno zlostavljanje tijekom djetinjstva, a ako se uključi neprimjereno izlaganje djece seksualnom sadržaju kao obliku seksualnog zlostavljanja, onda je taj postotak još veći i iznosi 18,1% (2022: 8-9).

3.1. Podaci Ministarstva unutarnjih poslova i Ministarstva pravosuđa i uprave

Kako bi istraživanje bilo potkrijepljeno ispravnim i vjerodostojnim podacima stupila sam u kontakt s Ministarstvom unutarnjih poslova i Ministarstvom pravosuđa i uprave u čijoj su nadležnosti statistički podaci prijave slučajeva rodno uvjetovanog nasilja odnosno nasilja nad ženama i djevojčicama u 2022. godini na području Republike Hrvatske.

Shodno navedenom, putem mail-a poslan je upit Ministarstvu unutarnjih poslova. U upitu su potraženi odgovori na sljedeća pitanja:

1. Koliko je bilo prijava slučajeva rodno uvjetovanog nasilja odnosno nasilja nad ženama i djevojčicama u 2022. godini u Republici Hrvatskoj?
2. Koliko je bilo provedba prekršajno pravnih sankcija za zaštitu od nasilja u obitelji kao što su novčana kazna, kazna zatvora i druge prekršajno ravne sankcije propisane zakonom kojim se uređuju prekršaji (Zakon o zaštiti nasilja u obitelji) u 2022. godini u Republici Hrvatskoj?
3. Koliko je bilo prijava o zloupotrebi snimka spolno eksplicitnog sadržaja? (Propisano Kaznenim zakonom, članak 144.a (NN 84/21))
4. Koliko je bilo provedbenih mjera u smislu presuda protiv počinitelja kaznom zatvora?

U 2022. godini zbog prekršaja počinjenog nasiljem u obitelji, a temeljem Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, prekršajno je prijavljeno 7.946 osoba (6.103 osobe muškog spola, 1.843 osobe ženskog spola), a u 2021. godini prekršajno je prijavljeno 8.368 osoba (6.402 osobe muškog spola, 1.966 osoba ženskog spola). Navedenim prekršajima ukupno je oštećeno 9.008 osoba (od toga su 5.832 žrtve ženskog spola), u odnosu na 2021. godinu kada je oštećeno ukupno 9.564 osoba (6.120 žrtava ženskog spola). U ukupnom broju žrtava nasilja u obitelji, u 2022. godini bilo je ukupno 1.265 djece (613 osoba ženskog spola), a u 2021. godini ukupan broj djece – žrtava nasilja u obitelji iznosio je 1.351 (685 osoba ženskog spola). Nadalje, 2021. godine evidentirano je ukupno 12 kaznenih djela „Zloupotreba snimke spolno eksplicitnog sadržaja“ iz čl. 144. a Kaznenog zakona (kazneno djelo je uvedeno novelom Kaznenog zakona NN 84/21 koji je na snazi od 31.7.2021.), a 2022. godine je evidentirano ukupno 35 navedenih kaznenih djela. Ministarstvo unutarnjih poslova statistički ne prati rodno uvjetovano nasilje, međutim raspolaže statističkim podacima o kaznenom djelu nasilja u obitelji iz čl.179. a Kaznenog zakona. Tako je 2021. godine evidentirano 1.661, iz kaznenog djela iz čl. 179. a Kaznenog zakona (1.430 žrtava ženskog spola), a 2022. godine evidentirano je 1.879 kaznenih djela nasilja u obitelji (1.627 žrtava ženskog spola).¹

Budući da pitanja 2. i 4. ne ulaze u djelokrug rada Ministarstva unutarnjih poslova, odgovore sam potražila pri Ministarstvu pravosuđa i uprave, također putem mail-a.

Prema statističkim podacima Ministarstva pravosuđa i uprave, vezanih uz pravomoćno osuđujuće presude u 2022. godini (kazneno djelo nasilja u obitelji, čl. 179a – propisana kazna od 1 godine do

---

¹ Ministarstvo unutarnjih poslova (policija@mup.hr), 9.3.2023. Informacije za diplomski rad E-mail za Marković S. (sonja.comenius@gmail.com)

3 godina), u najvećem broju osuđujućih presuda (skoro svima) izrečena je kazna zatvora. Od svih izrečenih kazni zatvora, njih 83% je uvjetna kazna zatvora. Prema duljini trajanja kazne najvećem broju predmeta (70%) izrečena je kazna u trajanju od 6-12 mjeseci (ukupno 166, a 144², dakle 87% je uvjetno), kazna zatvora u trajanju od 1-2 godine izrečena je u 20% predmeta (ukupno 47, a 34 uvjetno), kazna zatvora u trajanju od 3-6 mjeseci izrečena je u 6% predmeta (ukupno 13, a 10 uvjetno), kazna zatvora u trajanju od 2-3 godine izrečena je u 4% predmeta (ukupno 9, a 7 uvjetno, samo 2 bezuvjetne). Broj riješenih prekršajnih predmeta prema Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji u 2022. godini bilo je 4.596 te broj pravomoćno riješenih predmeta u 2022. godini bilo je 6.204. Prema vrsti pravomoćnih presuda za 4.956 okrivljenika donesena je osuđujuća presuda, za 973 okrivljenika donesena je oslobađajuća presuda, za 275 okrivljenika donesena je neka druga vrsta presude (npr. odbijajuća, obustava, odbačaj i sl.). Izrečene pravomoćne sankcije bile su novčana kazna (2.446), kazna bezuvjetnog zatvora (266) (radi se o kratkom trajanju kazne do najviše 3 mjeseca, ili 90 dana), kazna uvjetnog zatvora (1.062). Izrečene pravomoćne zaštitne mjere bile su obavezni psihosocijalni tretman (279), zabrane približavanja, uznemiravanja ili uhođenja žrtve nasilja u obitelji (1.162), udaljenja iz zajedničkog kućanstva (133) i obvezno liječenje od ovisnosti (319).³

4. Digitalni aktivizam

Danas što zbog sve većih tehnoloških mogućnosti, što zbog pandemije COVID-19, život se većinom odvija online pa su tako digitalne platforme još više postale pogodne za komunikaciju među ljudima, za posao, školu pa tako i aktivizam. Društvene mreže kao što su Facebook i Instagram, Twitter nešto manje u Hrvatskoj, implementirale su se u našu svakodnevicu i više ne možemo zamisliti život bez da smo online. Neprofitne, nevladine udruge za ljudska prava, aktivisti pojedinci, grupe ljudi, autonomne ženske kuće i tako dalje također su prepoznali potencijal društvenih mreža putem kojih se može doseći velik broj ljudi. Već 2010. prepoznat je potencijal društvenih mreža od strane aktivista, pa tako Mary Joyce spominje da „većina digitalnih aktivista koristi komercijalne aplikacije poput Facebooka, Twittera, Bloggera i YouTubea za obavljanje

---

² „Zloupotreba snimke spolno eksplicitnog sadržaja“ iz čl. 144. a iz Kaznenog zakona

³ Ministarstvo pravosuđa i uprave (pitanja@mpu.hr) 12.06.2023. Informacije za diplomski rad E-mail za Marković S. (sonja.comenius@gmail.com)

svog posla. Kroz te aplikacije većina nas definira korištenje mrežne infrastrukture“ (Joyce, 2010:4). Društvene mreže omogućuju organiziranje raznih projekata, inicijativa, poziv građanima i građankama na sudjelovanje i djelovanje u projektima, *webinarima* te općenito poticanje ljudi na promišljanja i podizanje svijesti o svakodnevnim problemima koji nas okružuju. Internet je omogućio djelovanje i umrežavanje ljudi kako na lokalnoj, regionalnoj, tako i globalnoj sferi te omogućuje participaciju online i offline u isto vrijeme. Digitalne mreže i Internet već su početkom stoljeća prepoznati kao dobar alat za komunikaciju i djelovanje kad je u pitanju aktivizam: „Indymedia i druge digitalne mreže pomogle su mobilizirati stotine tisuće prosvjednika protiv globalizacije širom svijeta, stvarajući radikalni društveni pokret javnosti za cirkulaciju alternativnih vijesti i informacija. (...) Medijski aktivizam i digitalno umrežavanje općenito su među najvažnijim značajkama suvremenih anti korporativnih globalizacijskih pokreta...“ (Juris, 2005:191). Postoji više naziva za ovaj tip aktivizma, kao što su aktivizam putem online/digitalnih platformi, *cyber-aktivizam*, info-aktivizam, ali u ovom istraživanju glavni pojam koji će označavati aktivizam koji se odvija putem online digitalnih platformi je digitalni aktivizam. Joyce (2010) govori da je „digitalni aktivizam najbolji izraz za raspravu o svim slučajevima prakse društvenih i političkih kampanja koje koriste digitalnu mrežnu infrastrukturu“ (Joyce, 2010: ix).

Krajem dvadesetog, početkom dvadeset i prvog stoljeća aktivisti protiv korporativne globalizacije već su prepoznali potencijal brzine i fleksibilnosti digitalnog umrežavanja na globalnoj razini. Aktivisti su se koristili popisima e-pošte kako bi olakšali planiranje i koordinaciju. Također su stvarali privremene web stranice tijekom mobilizacija kako bi pružili informacije, resurse i popise kontakata, objavili dokumente i pozive na akciju. Ponekad su web stranice sadržavale i forume za raspravu u stvarnom vremenu i sobe za čavrljanje putem Interneta (Juris, 2005:196). Aktivističke udruge i organizacije danas koriste web portale, društvene mreže, razne online alate (Google obrasci za ankete, online peticije) kao platforme putem kojih promoviraju svoje kampanje i provode različite aktivističke projekte. Knjiga „Digital Activism Decoded: The New Mechanics of Change“ (Joyce, 2010) sastoji se od relevantnih eseja i tekstova koji progovaraju o digitalnom aktivizmu. U tekstu “Activism Transforms Digital: The Social Movement Perspective” autorica Anastasia Kavada opisuje teoriju društvenih pokreta i objašnjava kako tehnologija stvara novu praksu i mogućnosti za budućnost društvenih pokreta naglašavajući da se „potencijal interneta za kolektivno djelovanje odnosi na širok niz aktivnosti društvenog pokreta, uključujući pristup i širenje informacije, koordinaciju i donošenje odluka, kao i izgradnju povjerenja i osjećaja

kolektivnog identiteta“ (Joyce, 2010: 103). Autorica teksta također opisuje kako je već tada korištenje društvenih mreža, kao što su nekad bili samo Facebook i MySpace, olakšavalo širenje informacija o protestima te kako su aktivisti mogli slati mobilizacijske poruke e-poštom članovima svojih društvenih mreža, tražeći od njih da prosljede informacija što većem broju ljudi. Ljudi unutar tih zajednica također su mogli objavljivati statuse na svojim profilima i pokazati svoju namjeru za sudjelovanjem u prosvjedima. Kavada također naglašava kako je ta komunikacija i širenje informacija putem društvenih mreža ključna za mobilizaciju jer su ljudi skloniji čitati poruke osoba koje poznaju odnosno kojima vjeruju te naposljetku je vjerojatnije da će sudjelovati u prosvjedu ili biti spremni na neku akciju ako znaju da će njihovi prijatelji učiniti isto (Joyce, 2010: 108).

5. Digitalni aktivizam u Hrvatskoj (i na Balkanu)

Viktorija Car (2014) spominje prve uspješne pokrete digitalnog aktivizma u Hrvatskoj. Digitalni aktivizam kao prilika za političku i društvenu promjenu u Hrvatskoj prepoznat je već 2008. godine od strane srednjoškolaca kada su iskoristili platformu Facebook da se u cijeloj zemlji učenici ujedine i organiziraju protest protiv pisanja državne mature na kraju srednjoškolskog obrazovanja zato što Ministarstvo obrazovanja nije na vrijeme objavilo regulacije prema kojima bi učenici trebali pristupiti ispitu. Učenici iz Virovitice su napravili Facebook grupu „Protiv državne mature“ u kojoj su objavili 15 točaka s razlozima zašto srednje škole nisu spremne za ispit te s namjerom da organiziraju protest. U pet dana vijest se proširila na nacionalnoj razini, a protest je bio uspješan zahvaljujući Facebook komunikaciji putem koje se organizirao prosvjed u cijeloj državi. Ovaj slučaj je tipičan primjer digitalnog aktivizma, jer da učenici nisu koristili Facebook za potrebe organizacije i mobilizacije, većina stanovništva ne bi dobila informaciju o prosvjedu. Sve bi ostalo unutar škola u Virovitici i Rijeci, a učenici iz drugih gradova bili bi potpuno isključeni iz akcije (Car, 2014: 222-223).

Od prvih primjera digitalnog aktivizma u Hrvatskoj do unazad četiri, pet godina digitalni aktivizam je napredovao u smislu da je prepoznat među aktivističkih udrugama i organizacijama i pojedincima. Možemo reći da je digitalni aktivizam postao dodatni vrijedan alat u radu za promjenu, borbi za ljudska i ženska prava te ravnopravnost spolova. U nekoliko primjera prikazat

ću značajne kampanje i projekte koje su se odvale u zadnjih četiri godine u Hrvatskoj i na Balkanu, a imale su utjecaj na društvene i sustavne promjene kada govorimo o ravnopravnosti spolova i borbi protiv nasilja nad ženama i djevojčicama.

5.1. Spasi me

Građanska inicijativa *Spasi me* nastala je 2019. godine na inicijativu hrvatske glumice, producentice i scenaristice Jelene Veljače. Nakon što je odjeknula vijest u medijima o obiteljskom nasilju na Pagu o tome kako je otac bacio svoju djecu s balkona, 1. ožujka 2019. Jelena Veljača je iskoristila svoj Facebook profil (ujedno i svoj status javne osobe u Hrvatskoj) da adresira problem i pozove građane i građanke Hrvatske na akciju. Napravila je Facebook grupu *#spasime* gdje je pozvala sve koji žele podržati inicijativu da se pridruže:

„Dragi moji prijatelji i poznanici. Nisam spavala zbog djece iz Paga. Nisam spavala ni zbog malog Denisa kojeg je mama ubila prije par godina. Nikad ga nisam zaboravila. Nisam spavala ni zbog malene koju je otac pretukao. Od kad sam majka, ne spavam cesto. I kako sam mnogo puta pisala da biti "javna osoba" obavezuje, sad je trenutak da nesto i napravim po tom pitanju, osim salonskog pisanja. Pa eto, nespretno i po prvi put, bez politicara, ali s ljudima koji me podrzavaju, pokusat cu organizirati prosvjed #spasime u ime sve djece i svih zena koje smo propustili spasiti. Mi smo odgovorni. Grupa na fejsu zove se #spasime Tko zeli, neka zatrazi clanstvo“ (Facebook, 2019.).

Facebook grupa je u manje od 24 sata skupila 7.500 članova, a administratori grupe dijelili su informacije o prosvjedu koji je bio zakazan za 16. ožujak 2019. godine u Zagrebu. Članovi grupe iz raznih gradova Hrvatske krenuli su s organizacijom prijevoza, dijelili su ideje za transparente i kako će naposljetku komunicirati poruku prema javnosti i Vladi Republike Hrvatske. Već sljedeći dan grupa *#spasime* dosegla je više od 20.000 članova, a ciljevi inicijative bili su „promijeniti stav društva o nasilju, popraviti položaj žrtava u zajednici i pred zakonom, poslati im poruku da nisu same, ali poslati i poruku zlostavljačima kako se više neće moći skrivati iza nefunkcionalnog sustava“ (Vrabec, 2019.). U samo pet dana grupa *#spasime* došla je do 48.000 članova. Osim organizacije prosvjeda, grupa je služila i kao platforma gdje su žrtve rodno uvjetovanog i

obiteljskog nasilja mogle anonimno dijeliti svoje priče. Na prosvjedu se okupilo preko 6.000 ljudi gdje je iskazana nulta stopa tolerancija za situaciju u državi gdje žrtve obiteljskog i rodno uvjetovanog nasilja ne dobivaju adekvatnu pomoć i zaštitu. Na prosvjedu su izneseni zahtjevi prema nadležnim institucijama Hrvatske o promjenama u zakonodavstvu u svrhu rješavanja pitanja rodno uvjetovanog i obiteljskog nasilja (Špišić, 2019.). Osim prosvjeda, inicijativa *Spasi me* sa zakladom Solidarna osnovala je Fond za pomoć žrtvama obiteljskog nasilja preko koje žrtve mogu dobiti adekvatnu psihološku, pravnu, ekonomsku i liječničku pomoć (womeninadria.com, 2019.). Također inicijativa je uspjela utjecati i na zakonske izmjene pa su tako pooštrene kazne, kvalitetnije su definirane odredbe djelima uvođenja jedinstvenog djela silovanja te je uveden i besplatni anonimni telefon za pružanje podrške žrtvama nasilja (mpu.gov.hr, 2021.). Ovo je primjer digitalne aktivističke kampanje gdje je potaknuta građanska participacija putem društvenih mreža na inicijativu javne osobe, gdje su građani i građanke Hrvatske prepoznali problem i iz virtualne akcije napravili stvarnu akciju koja je naposljetku imala utjecaj u javnom prostoru i na zakonodavstvo.

5.2. PaRiter

Udruga PaRiter, prema službenoj stranici predstavlja se kao udruga za ljudska prava i građansku participaciju. Ona je neprofitna nevladina aktivistička organizacija koja je osnovana 2014. u Rijeci, a cilj udruge je podizanje svijesti o građanskom aktivizmu, ljudskim pravima, kulturi nenasilja i slobodi kao nužni preduvjet demokratizacije društva. Udruga je prije svega feministička organizacija koja se bavi raznim aktivnostima vezanim uz pitanja rodne ravnopravnosti te djeluje uz pomoć volontera i volonterki (pariter.hr, 2015.). U sklopu udruge, na Filozofskom fakultetu u Rijeci, uz pomoć Centra za ženske studije pokrenut je kolegij vezan uz rod, seksualnost i identitete. Udruga također zagovara seksualnu edukaciju zbog čega je nastala web stranica *Hopacupa.org* koja daje istinite i točne informacije na temu. Udruga PaRiter osim što se bavi aktivizmom kao što je poznat većini, bavi se i digitalnim aktivizmom kroz razne kampanje i projekte. Udruga je angažirana u borbi za ravnopravnost spolova i protiv nasilja nad ženama te u skladu s time provodi

kampanje i projekte. Projekti koje ću izdvojiti u ovome radu vezani su uz borbu protiv menstrualnog siromaštva i protiv nasilja i uznemiravanja žena u javnom prostoru.⁴

5.2.1. Kampanja za suzbijanje menstrualnog siromaštva

Udruga je 2020. godine provela online istraživanje o menstrualnom siromaštvu *#TetkaPerioda*. Istraživanje se temeljilo na Hrvatskom društvu gdje je udruga pozvala sve sugrađanke da podijele svoja iskustva s menstruacijom koja je u 21. stoljeću još uvijek tabu tema. Istraživanje je provedeno putem online Google upitnika te je u istraživanju sudjelovalo 6084 osobe. Na službenim stranicama udruge objavljeni su rezultati koji su ispali poražavajući prikazujući da u Hrvatskoj više od trećine ispitanica navodi da moraju kupiti manje kvalitetne menstrualne potrepštine jer su cijene previsoke. Više od 10% ispitanica navodi da si ne mogu priuštiti ili da nemaju dovoljno menstrualnih potrepština. Nešto više od 4% je navelo da moraju posuđivati menstrualne potrepštine jer si ne mogu priuštiti te njih 10% navodi da nemaju novaca za lijekove za smanjenje boli tijekom menstruacije. Osim toga istraživanje je dokazalo da osobe koje menstruiraju nemaju adekvatne uvijete za održavati menstrualnu higijenu u školi, na fakultetu, na poslu i slično te da ne postoji osnovno zdravstveno obrazovanje na temu menstruacije. U suradnji s doc. dr. sc. Anom Marijom Sikirić Simčić, rezultati istraživanja nadopunjeni su preporukama „kako bi se problemi na koje ukazuju rezultati adekvatno adresirali s aspekta obrazovanja, osiguranja uvjeta za održavanje menstrualne higijene, osiguravanje menstrualnih potrepština, izmjene poreznih politika te ekologije“ (pariter.hr, 2021.). Nakon provedenog istraživanja udruga PaRiter pokrenula je inicijativu za smanjenje poreza na menstrualne potrepštine s 25% na 5%. Na službenim stranicama udruge navode da nakon što je Vlada Republike Hrvatske nekoliko puta odbila smanjenje poreza, krajem 2021. godine, udruga je pokrenula online peticiju preko stranice *peticijeonline.com* kojom je pozvala građanke i građane Hrvatske da podrže inicijativu za smanjenje menstrualnog siromaštva u Hrvatskoj svojim potpisom za smanjenje poreza na menstrualne potrepštine na 5%. U roku dva tjedna peticiju je potpisalo 24.292 sugrađanki i sugrađana Hrvatske te je 16. travnja 2022. godine donesena odluka Vlade da će se porez na menstrualne potrepštine smanjiti na 13% (pariter.hr, 2022.). Osim peticije, udruga je putem svojih društvenih mreža objavljivala infografike

---

⁴ Intervju 3 (2023.) Dubinski intervju za ovaj istraživački rad s Marinellom Matejčić: Provedeno 14. veljače 2023.

i vizuale koji su bili vezani uz istraživanje. Inicijativu udruge prepoznale su i razne obrazovne ustanove u Hrvatskoj pa su tako krenuli s akcijom da svojim učenicama i studenticama osiguraju besplatne menstrualne higijenske potrepštine. Osim toga, krajem 2022. godine vlada RH prihvatila je amandman kojim osigurava milijun eura za besplatne menstrualne potrepštine u obrazovnim ustanovama i skloništima za žene žrtve nasilja (Došen, 2022.).

5.2.2. Online kampanja #ženeujavnomprostoru

U ljeto 2020. godine udruga PaRiter je plasirala *ac hoc* kampanju na Twitteru koja je odjeknula kako u Hrvatskoj tako i u regiji. Jedna od djelatnica udruge doživjela je uznemiravanje u javnom prostoru od strane muškaraca te je odlučila podijeliti priču na Twitteru uz hashtag #ženeujavnomprostoru. Hashtag je u samo sedam dana postao prepoznat u Hrvatskoj, Srbiji i Bosni i Hercegovini od strane žena koje su bile hrabre podijeliti svoje priče na svojim društvenim mrežama. Online nezavisni magazin *Netokracija* piše kako se na društvenim mrežama, od kojih je 95% s Twittera, u sedam dana skupilo oko 1100 objava s #ženeujavnomprostoru. Objave su u tom vremenskom periodu pregledane više od dva milijuna puta zahvaljujući brzom širenju u regiji i popraćenosti od strane medija, influencerica te žena iz raznih sfera društva. Istinite priče koje su žene dijelile na društvenim mrežama obuhvaćale su njihova osobna iskustva (seksualnog) uznemiravanja i nasilja u javnim prostorima kao što su npr. posao, škola, javna prijevozna sredstva, a najčešći pojam koji se spominjao uz hashtag je bio „strah“ (Šimić, 2020.). Cilj pokreta bio je prikazati svakodnevne situacije nasilja koje žene doživljavaju te pokazati da nisu same te naposljetku otvoriti javni prostor za razgovor o temi nasilja usmjerenog prema ženama. Udruga PaRiter nakon virtualnog pokreta, u sklopu Međunarodnog dana borbe protiv nasilja nad ženama, održala je kampanju *Bitna si!* te otvorila portal *bitna.si* s anonimnim svjedočanstvima i pričama o nasilju u javnim prostorima koje su prikupile putem društvenih mreža i mailova. Na web portalu *bitna.si* naglašavaju kako kampanja #ženeujavnomprostou ima posebnu težinu jer su priče došle od „malih“ žena, a ne slavnih osoba te da je „Svaka žena je bitna, svaka priča je bitna. Bitna si!“ (pariter.hr, 2020.).

5.3. Udruga B.a.b.e. (Budi aktivna. Budi emancipiran.)

Udruga B.a.b.e. osnovana je 1994. godine s ciljem promocije ženskih ljudskih prava. Jedna je od najstarijih feminističkih organizacija u Hrvatskoj. U počecima udruga je bila najviše fokusirana na ženska ljudska prava, a danas se fokusira na sve marginalizirane skupine, ali najviše sa ženama u fokusu. B.a.b.e. djeluju kroz četiri programa, a dva su vezana uz suzbijanje i prevenciju rodno uvjetovanog nasilja putem kojeg pružaju besplatno pravno i psihološko savjetovalište. Drugi program je usmjeren prema zaštiti žena od nasilja te je udruga u sklopu programa otvorila sigurnu kuću za žrtve obiteljskog nasilja u Vukovarsko-srijemskoj županiji jer na tom području nije do tog trenutka postojala sigurna kuća. Putem trećeg programa udruga provodi aktivnosti koje se tiču rodne ravnopravnosti i četvrti program je zagovarački program javnih politika. Udruga je u sklopu svojeg dugogodišnjeg rada provodila razne važne projekte i kampanje vezane za poštivanje ljudskih prava i rodnu ravnopravnost te je utjecala na javnu sferu i zakonodavstvo Republike Hrvatske.⁵

5.3.1. *Zaustavimo osvetničku pornografiju!*

Jedna od bitnih kampanja udruge B.a.b.e. bila je 2021. godine pod nazivom *Zaustavimo osvetničku pornografiju!* u sklopu projekta *SURF and SOUND*. Prema službenoj web stranici cilj projekta *SURF and SOUND* bio je podići svijest o online nasilju prema ženama te u isto vrijeme educirati medijske djelatnike o izvještavanju kada je u pitanju obiteljsko nasilje i ubojstvo (femicid) u smislu da senzacionalistički način izvještavanja još više šteti žrtvama nasilja. Kroz projekt htjelo se ukazati na novi oblik nasilja koje se dešava u online prostoru, na društvenim mrežama, posebno među mlađom populacijom te prikazati problematiku cijele situacije. Godišnji izvještaj udruge za 2021. godinu navodi kako se u sklopu kampanje *Zaustavimo osvetničku pornografiju!* provela peticija putem online platforme *change.org*. Poziv na potpisivanje peticije provodio se preko društvenih mreža udruge B.a.b.e., a u akciju su se uključili razni hrvatski influenceri i influencerice koji su pozivali svoje pratitelje na potpisivanje online peticije putem svojih profila na društvenim mrežama.

---

⁵ Intervju 4 (2023.) Dubinski intervju za ovaj istraživački rad s Petrom Kontić: Provedeno 21. veljače 2023.

„Prikupljeno je gotovo 10.000 potpisa podrške građanki i građana s ciljem uvođenja posebnog kaznenog djela u Kazneni zakon RH i kriminalizacije dijeljenja intimnih snimki bez pristanka. Prijedlog peticije, kao i potpisi, upućeni su Ministarstvu pravosuđa i uprave, Hrvatskom saboru te je prijedlog upućen i na e-savjetovanje o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona. U svrhu prikupljanja potpisa podrške vođena je kampanja putem društvenih mreža i medija, a u kampanji su sudjelovale brojne Instagram influencerice i influenceri koje su podržale peticiju i vodile kampanju osvještavanja javnosti o ovom važnom problemu“ (Godišnji izvještaj 2021: 33.-34.str).

Godišnji izvještaj također navodi da zahvaljujući kampanji *Zaustavimo osvetničku pornografiju!* i potpisima građana i građanki Republike Hrvatske, osvetnička pornografija je od 2022. godine postala novo kazneno djelo u Kaznenom zakonu 144a, koji definira kažnjavanje zlorabe snimke spolno eksplicitnog sadržaja. Za svako nedopušteno objavljivanje privatnih eksplicitnih videa, fotografija i drugih sličnih sadržaja predviđena je kazna od jedne do tri godine zatvora.

Udruga je također 25. studenog 2021. godine povodom Međunarodnog dana borbe protiv nasilja prema ženama lansirala online platformu *NEON (Ne online nasilju)* putem koje bilo tko u par klika može prijaviti nasilje. Nakon prijave, osobe dobivaju adekvatnu pravnu i psihološku podršku. Prijave putem stranice većinom su od strane mladih djevojaka koje su doživjele neki oblik nasilja i koje koriste Internet na dnevnoj bazi. Platforma također uključuje informativni dio gdje su definirani i opisani razni oblici nasilja.

5.3.2. Kampanja #Jutrossamstala

Udruga B.a.b.e. nositeljica je projekta *Utjecaj javnih politika na kvalitetu obiteljskog i radnog života te na demografsku sliku Hrvatske – prostori promjene*. U sklopu projekta, u jesen 2021. godine krenula je kampanja *Jutros sam stala* u kojoj je sudjelovalo desetak udruga i organizacija za ljudska prava iz Hrvatske. Cilj kampanje bio je ukazati na neplaćeni ženski rad kod kuće jer u Hrvatskoj žene još uvijek puno više sudjeluju u kućanskim poslovima nego muškarci te dolazi do neravnopravne raspodjele poslova u kućanstvu što utječe na više grana ženina života, na njen društveni život, na zaposlenje, napredovanje na poslu i tako dalje dok se muškarac nesmetano ostvaruje na spomenutim područjima. Na web stranici *Mreže mladih Hrvatske* navode da „taj

„ženski“ nevidljivi neplaćeni kućanski rad koji se često niti ne smatra pravim radom, zahtijeva uz fizički napor mnogo promišljanja i planiranja, a u njega je svakodnevno potrebno uložiti vrijeme i energiju. Neplaćeni kućanski rad uključuje onaj fizički poput peglanja, čišćenja, kuhanja, pranja odjeće, brige o djeci, brige o starijima i odlaska u nabavu. Osim fizičkog, tu je i još nevidljivi mentalni rad koji uključuje brigu da svi poslovi budu obavljani, dakle promišljanje, planiranje, koordinaciju i nadziranje svih poslova“ (mmh.hr, 2021.).

Cilj projekta *Jutros sam stala* bio je ukazati na rodnu neravnopravnost koja se osjeti u svakodnevnom životu žena te je kampanja #*JutrosSamStala* između ostalog provedena putem društvenih mreža gdje se htjela osvijestiti javnost o svakodnevnom neplaćenom „ženskom“ kućanskom radu. Godišnji izvještaj za 2021. udruge B.a.b.e. navodi da su u početku svi zainteresirani bili pozvani da se priključe u kampanju na svojim društvenim mrežama s oznakom #*JutrosSamStala* i javno objave svoje priče „uz fotografije koje prikazuju što se dogodi prilikom prestanka sa svakodnevnom kućanskim radom ili da priče pošalju putem e-maila, Facebooka ili Twitter profila Iskra B. (@*JutrosSamStala*) kako bi ih mogli anonimno objaviti“ (Godišnji izvještaj 2021;35). Kampanja je dobila dobru vidljivost na digitalnim platformama, a uključile su se hrvatske influencerice i javne osobe sa svojim objavama na društvenim mrežama te je kampanja bila popraćena na preko 50 medijskih poveznica. Kampanja je također imala i svoj izvanmrežni dio gdje su se u više hrvatskih gradova organizirale izložbe plakata s prikupljenim citatima u kampanji.

5.4. Nisam tražila

Osim u Hrvatskoj, kampanje, projekti i inicijative usmjerene prema rodnoj ravnopravnosti i protiv nasilja nad ženama pronalaze se i na Balkan, u Srbiju i Bosni i Hercegovini. Cijeli ciklus priča i aktivizma na društvenim mrežama kruži iz zemlje u zemlju te nas spaja u istim problemima i borbama. Tako je početkom 2021. godine srpska glumica Milena Radulović izašla u javnost s ispovijesti o tome kako je bila seksualno zlostavljana od strane profesora kao maloljetna učenica u školi glume. Osim Milene, krenule su se javljati žene koje su također bile žrtve istog profesora iz iste škole. Nedugo nakon vijesti, potaknute njenom pričom, mlade glumice iz Sarajeva pokrenule su Facebook stranicu pod nazivom *Nisam tražila!* putem koje su htjele pružiti podršku

žrtvama, potaknuti ih da podjele svoje priče i time pokazati kako je seksualno zlostavljanje sveprisutno. Online članak s web portala *gloria.hr* prenosi da je Facebook stranica dobila više od 38.000 pratitelja iz cijele regije te da su u samo par dana administratorice stranice primile preko 3000 priča i svjedočanstava žena s cijelog Balkana. Na stranici je svakodnevno objavljivano puno svjedočanstava, a priče su se zbog zaštite žrtava mogle objaviti anonimno direktno na stranici ili poslati e-mailom. Cilj stranice je osvijestiti ljude o količini nasilja koje je oko nas svakodnevno i poručiti žrtvama seksualnog zlostavljanja i nasilja da njihovo iskustvo nije incident i da one nisu krive. Stranica je bila jedno vrijeme blokirana te je bilo par pokušaja hakiranja, ali osnivačice ove stranice to nije spriječilo u daljnjem radu već su napravile i web stranicu *nisamtrazila.org* gdje se mogu naći sva svjedočanstva te koja služi kao podrška svim žrtvama. Stranica poručuje žrtvama da nisu same i na njoj mogu naći kontakte za pomoć u Bosni i Hercegovini i Hrvatskoj (Bebek, 2021.). Nakon dvije godine još uvijek se priča o pokretu koji je pokorio društvene mreže u kratkom roku, a osim Facebook i web stranice ovaj pokret potaknuo je razgovor o zlouporabi moći u edukacijskom sustavu gdje su žrtve puno lakše izložene manipulacijama i direktnoj psihološkoj moći osoba koje su autoritet u obrazovnim ustanovama. Portal *gloria.hr* također prenosi da se trenutno protiv optuženog profesora vodi sedam sudskih tužbi (Sandić, 2023.).

5.5. Nisam prijavila

Kraj 2021. završio je još jednim virtualnim pokretom na Twitteru pod hashtagom *#NisamPrijavila*. U samo nekoliko dana skupilo se skoro 16.000 objava na Twitteru s hashtagom gdje su žene, ali i muškarci dijelili svoje priče zašto nisu prijavili slučaj nasilja koje su doživjeli. Najveći razlog neprijavlivanja je nepovjerenje u institucije koje posramljuju žrtve, ne pomažu im i time ih stavljaju u još goru situaciju. Portal *voxfeminae.net* piše da je sve krenulo od objave srpske politologinje Nine Stojaković koja je pisala o tome kako su prijavile partnera od njene sestre policiji za psihičko i fizičko zlostavljanje i kako nisu dobile adekvatnu pomoć jer nisu postojali dokazi protiv počinitelja. Potaknuta objavom, srpska aktivistkinja Dejana 'Dexi' Stošić na svojem Twitter profilu objavila je svoju ispovijest pod hashtagom: „*#NisamPrijavila* niti rekla bilo kome jer me je bilo sramota i jer mu je majka advokat.“ Ubrzo nakon njene objave Twitter je planuo s ispovijestima, a kampanja se proširila na susjedne zemlje i šire. Portal također prenosi izjavu Sanje

Pavlović iz beogradskog Autonomnog ženskog centra gdje govori kako „kroz tvitove vidimo da je veliki problem u neposrednoj okolini žena, u ljudima koji su bliski, kojima često najprije kažemo šta nam se desilo. To su roditelji, rođaci, prijatelji, susjedi... već tu postoji veliko nerazumevanje, umanjivanje nasilja, krivljenje žrtava. Drugi dio tvitova odnosi se na žene koje nisu imale povjerenje u institucije, ili su se obratile, a naišle na osudu sličnu onoj u svojoj okolini” (voxfeminae.net, 2021.).

6. Cilj, istraživačka pitanja i metoda istraživanja

6.1. Cilj istraživanja

Cilj ovog rada je putem analize uspješnih digitalnih kampanja, projekata i inicijativa u Hrvatskoj prikazati da je digitalni aktivizam više nego potreban i dobrodošao u Hrvatskoj kako bi se inicirale i na kraju provele sustavne promjene u društvu i zakonima u smislu borbe za rodnu ravnopravnost i za sprječavanje rodno uvjetovanog nasilja. Ovim istraživačkim radom želim ukazati na probleme u društvu s kojima se svakodnevno susrećemo i na neiscrpan rad nevladinih, neprofitnih organizacija i njihovo provođenje kampanja u svrhu suzbijanja nasilja nad ženama i djevojčicama i usmjeren prema rodnoj ravnopravnosti. Pretpostavka je da je digitalni aktivizam u ovom slučaju koristan u vidljivosti i provođenju kampanja i projekata od strane udruga te da naposljetku ima utjecaj na zakonodavne i sustavne promjene. Na temelju dubinskih intervjua s osobama koje su usko vezane uz svijet aktivizma, pokušati ću saznati u kojoj mjeri digitalni aktivizam doprinosi spomenutim promjenama. Smatram da je ovo istraživanje potrebno kako bi se prikazao utjecaj i doprinos (digitalnog) aktivizma u Hrvatskoj te kako bi bio poticaj na daljnje provođenje kampanja od strane aktivista i aktivistica i veću angažiranost građana i građanki u društvu.

6.2. Istraživačka pitanja

Danas realnost postaje virtualna, komunikacija, posao, društveni život, angažiranosti pa i aktivizam prelazi u digitalni svijet. U korak s vremenom i razvijanjem digitalnih tehnologija

aktivističke udruge, organizacije i pojedinci koriste digitalnu sferu za promicanje inicijativa, provođenje kampanja i projekata kada govorimo o rodnoj ravnopravnosti i borbi protiv nasilja nad ženama i djevojkama te pitanje je kakvog to ima utjecaja na društvene i sustavne promjene te samo zakonodavstvo. Za ovo istraživanje formirana su pitanja koja će pokušati prikazati na koji način digitalni aktivizam ima utjecaj te pogađaju li digitalni mediji aktivizmu u Hrvatskoj u smislu:

1. Jesu li se provele promjene u hrvatskim zakonima kao posljedica digitalnog aktivizma u smislu nasilja nad ženama i djevojkama?
2. U kojem smislu digitalni mediji mogu pomoći u sprječavanju rodno uvjetovanog nasilja i u borbi za rodnu ravnopravnost?
3. Je li digitalni aktivizam pridonio zakonskim promjenama u Hrvatskoj u smislu rodne ravnopravnosti?

Za potrebe istraživanja proveden je dubinski intervju putem kojeg su intervjuirane odabrane sudionice. Dubinski intervju, kvalitativna je istraživačka metoda, najprikladnija za situacije u kojima istraživač postavlja otvorena pitanja putem kojih želi dobiti dubinske informacije od relativno malog broja ljudi za razliku od anketa koje su kvantitativne i provode se s većim brojem ljudi. Dubinski intervju prikladna je metoda za ovo istraživanje jer omogućuje formuliranje pitanja tako da ispitanice u odgovorima mogu izraziti svoje osjećaje i perspektivu o temi istraživanja, a ne samo da odgovaraju s „da“ i „ne“. S obzirom na to, postavljaju se otvorena pitanja koja počinju na primjer sa „zašto“ i „kako“, što ispitanicima daje slobodu da odgovaraju na pitanja svojim riječima (Guion et al., 2011). U kvalitativnom istraživanju, namjerno se odabiru sudionici ili mjesta, dokumenti ili vizualni materijali koji će istraživaču pomoći razumjeti problematiku i istraživačko pitanje kojim se bave (Creswell i Creswell, 2018: 262). Kvalitativne metode daju mogućnost dubljeg istraživanja teme ili nekog problema te povećavaju naše razumijevanje problema jer je razina analize dublja i detaljnija usporedno s tradicionalnim istraživačkim metodama (Milas, 2009:572).

Prije samog intervjuiranja osmišljeni su vodiči s pitanjima koji su služili kao vodilja kroz intervju. Na taj način se dobila forma koja daje slobodu ispitaču i sugovornicima za dodatno objašnjenje odgovora i postavljanje pitanja. S obzirom na to da je metoda istraživanja dubinski intervju, vodiči su se sastojali od sličnih, ali i različitih pitanja te kroz sami intervju postavljena su i popratna

pitanja koja nisu bila predviđena u vodiču. Intervju sa svakom ispitanicom započeo je s općenitim pitanjem da se predstavite i da ukratko opišu kada su se i kako započele baviti društveno angažiranim radom. Sljedeća kategorija intervjuja sastojala se od pitanja da ispitanice iznesu svoje mišljenje o trenutnom stanju u Hrvatskoj kada govorimo o rodnoj (ne)ravnopravnosti i nasilju usmjerenom prema ženama i djevojčicama kako bi ustvrdili njihov stav i mogli nastaviti intervju na temu digitalnog aktivizma usmjerenog prema tim problemima. Sljedeća kategorija odnosila se na iskustvo ispitanica s društvenim mrežama u svojem profesionalnom životu odnosno u poslu te da li su upoznate s digitalnim aktivizmom u smislu prakse društvenih i političkih kampanja koje se odvijaju u digitalnoj sferi. Nadalje, pitanja su se odnosila na usporedbu online i offline aktivizma, kako digitalni online aktivizam može utjecati na društvene promjene i u kojem trenutku digitalno prelazi u izvanmrežno odnosno u akcije uživo. Osim općenitih pitanja, pitanja su išla u smjeru konkretnih primjera digitalnog aktivizma u Hrvatskoj te njihovog utjecaja. Naposljetku pričale smo o utjecaju digitalnog aktivizma na društvene promjene te kako i da li uopće digitalni aktivizam utječe na zakonodavstvo, donositelje odluka i sustavne promjene u Hrvatskoj.

Intervjui su provedeni uživo ili online preko Zoom platforme, a snimljen je i audio zapis intervjuja koji je zatim transkribiran radi lakše i koherentnije analize. U vodiču su navedeni podaci ispitanica i njihova suglasnost za snimanje intervjuja i spominjanje njihovog imena i prezimena u svrhu istraživanja u ovom diplomskom radu. Sve ispitanice su dale suglasnost. Odabrane ispitanice za istraživanje stručnjakinje su koje se godinama aktivno bave aktivizmom i bore se za sustavne promjene u zakonu i društvu u smislu rodne ravnopravnosti i protiv nasilja nad ženama. Ispitanice su zaposlene ili su bile zaposlene u udrugama i organizacijama koje se bore za ljudska prava. Usporedno s njima, u istraživanje su uključene i osobe iz sfere javnih politika odnosno osobe koje djeluju kako donositeljice odluka u Hrvatskom Saboru te koje javno progovaraju o problemima koji su bitni za ovaj rad.

Prvi provedeni intervju bio je s dugogodišnjom aktivistkinjom za ljudska i ženska prava, stručnjakinjom za borbu za rodnu ravnopravnost i protiv rodno uvjetovanog nasilja Sanjom Sarnavka. Devedesetih godina 20. stoljeća Sanja Sarnavka se počela baviti društveno angažiranim radom kada je radila kao profesorica komparativne književnosti i jugoslavenskih jezika. Od 1996. do 2017. godine radila je u organizaciji B.a.b.e., bila predsjednica udruge i osnivačica Kuće ljudskih prava Zagreb. Također je osnivačica Zaklade Solidarna te predsjednica Zakladne uprave

gdje djeluje volonterski jer je u mirovini. Autorica je raznih značajnih feminističkih istraživanja i publikacija.⁶ U ovom istraživanju Sanja Sarnavka je sudjelovala kao stručnjakinja na temu o rodnoj ravnopravnosti i nasilju nad ženama. Intervju je proveden uživo u Zagrebu, u mojem osobnom stanu jer je to bila najbolja opcija za obje strane s obzirom na to da nam je trebalo mirno i tiho mjesto za napraviti intervju. Intervju je trajao 1 sat i 10 minuta.

Drugi intervju bio je s članicom Hrvatskog sabora Sandrom Benčić koja je ujedno i aktivistica za zaštitu ljudskih prava i rodnu ravnopravnost u civilnom društvu. 2000-te godine upisala je Mirovne studije te je po završetku Mirovnih studija ostala volontirati u radu s mladima i na uspostavljanju Mreže mladih Hrvatske.⁷ Članica je Centra za mirovne studije gdje je do 2018. ponajviše radila na temama nejednakosti, azila i migracija. Bavi se regionalnim razvojem i fondovima EU, a osnivačica je jedne od prvih konzultantskih tvrtki za EU fondove, predavačica je na Algebri i vanjska stručnjakinja Vijeća Europe za slobodu govora. Jedna je od osnivačica i bivša članica zakladne uprave zaklade Solidarna. Bivša je članica Povjerenstva za postupanje po pritužbama u MUP-u i Savjeta za razvoj civilnog društva. Djeluje u Platformi Možemo! I članica je Sabora kao dio Kluba zastupnika zeleno-lijevo bloka (mozemo.hr). Sandra Benčić u ovome je istraživanju sudjelovala kao osoba koja ima utjecaj kao donositeljica odluka s obzirom na to da je članica Hrvatskog sabora gdje može imati direktan utjecaj na predlaganje i promjene u zakonodavstvu kada govorimo o borbi za rodnu ravnopravnost i protiv nasilja nad ženama i djevojčicama. Intervju je održan uživo u uredu Sandre Benčić u zgradi Hrvatskog sabora i trajao je 33 minute.

Treći intervju bio je s aktivisticom Marinellom Matejčić koja se društveno angažiranim radom počela baviti 2012. godine kada je krenula pisati za portal o rodu spolu i demokraciji *Libela*, a 2016. godine počela je raditi u udruzi PaRiter. Njene funkcije u udruzi kroz godine su se mijenjale, pa je tako djelovala kao izvršna koordinatorica programa, voditeljica programa za ženska prava i reproduktivnu pravdu i predsjednica udruge. U udruzi je radila do siječnja 2023. godine kada je postala dio tima zaklade Solidarna.⁸ U ovom istraživanju Marinella Matejčić je sudjelovala kao predstavnica udruge PaRiter iz Rijeke te iz profesionalnog i osobnog iskustva može odgovoriti na pitanja vezana uz ovaj istraživački rad kada govorimo o digitalnom aktivizmu, te angažiranosti u

---

⁶ Intervju 1 (2023.) Dubinski intervju za ovaj istraživački rad sa Sanjom Sarnavka: Provedeno 6. veljače 2023.

⁷ Intervju 2 (2023.) Dubinski intervju za ovaj istraživački rad sa Sandrom Benčić: Provedeno 10. veljače 2023.

⁸ Intervju 3 (2023.) Dubinski intervju za ovaj istraživački rad s Marinellom Matejčić Provedeno 14. veljače 2023.

borbi za rodnu ravnopravnost i protiv nasilja nad ženama. Intervju se održao uživo u Cafe baru Cug u Zagrebu i trajao je oko 50 minuta s kratkom pauzom nakon 23. minute intervjuja.

Četvrti intervju bio je s Petrom Kontić, predsjednicom udruge B.a.b.e. (Budi aktivna. Budi emancipiran.) U udruzi radi otprilike sedam godina, ali postala je aktivna u udruzi još kada je bila studentica sociologije na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Krenula je raditi na projektu u udruzi kao studentica istraživačica i tako se počela interesirati oko teme feminizma. Nakon fakulteta krenula je na stručno osposobljavanje u udruhu B.a.b.e. nakon čega je ostala tamo raditi.⁹ U sklopu ovog istraživanja Petra Kontić je sudjelovala kao predstavnica udruge B.a.b.e. te je kvalificirana pričati o temi ovog istraživačkog rada jer ima iskustva u digitalnom aktivizmu usmjerenom prema rodnoj ravnopravnosti i protiv nasilja nad ženama. Intervju se održao online preko Zoom platforme i trajao je 1 sat i 7 minuta s kratkom pauzom nakon 33. minute.

Peti i zadnji intervju bio je s Marijom Selak Raspudić koja djeluje unutar Kluba zastupnika Most kao nezavisna zastupnica u Hrvatskom Saboru, predsjednica je Odbora za ravnopravnost spolova i članica Odbora za prostorno uređenje i graditeljstvo (filoz.ffzg.unizg.hr). Marija Selak Raspudić također piše stručne kolumne u Liječničkim novinama u rubrici Bioetika u kojoj se bavi temama ljudskih prava, javnim dobrom, ravnopravnosti spolova i tako dalje (most-hrvatska.hr). U ovome istraživanju, Marija Selak Raspudić sudjelovala je kao osoba koja ima utjecaj kao jedna od donositeljica odluka u Hrvatskom saboru te tako može imati direktan utjecaj na predlaganje i promjene u zakonodavstvu kada govorimo o borbi za rodnu ravnopravnost i protiv nasilja nad ženama i djevojčicama. Intervju se održao online preko Zoom platforme i trajao je 25 minuta.

7. Analiza rezultata

7.1. Online vs. offline aktivizam

Bez obzira na pandemiju COVID-19, možda i potaknuta istom, udruge i organizacije nisu stale, pa se tako trebalo prilagoditi online radu. U jednu ruku, online platforme kao što su *Zoom*, *Google*

---

⁹ Intervju 4 (2023.) Dubinski intervju za ovaj istraživački rad s Petrom Kontić: Provedeno 21. veljače 2023.

meet krenule su biti ured i mjesto sastanka mnogima jer nije bilo drugog izbora, ali u jednu ruku nitko nije očekivao da će olakšati komunikaciju i uštedjeti novac. Marinella Matejčić, bivša predsjednica udruge PaRiter govori upravo to, da su digitalne platforme pomogle u organizaciji i uštedi novaca kada su radile na projektu za sprječavanje menstrualnog siromaštva s kolegicama iz Makedonije:

Ja sam u isto vrijeme bila na bezbroj okruglih stolova i tribina o menstrualnom siromaštvu i sve je skoro bilo online. To je još onako bilo postpandemija pa su ljudi brijali na taj online moment. A i mislim da je to jako dobro zbog diseminacije snimke jer naprosto možeš doći do većeg broja ljudi. Jer mislim šta da smo mi imale nekakve; jeftinije je; da smo mi imale nekakva sredstva da dolaze kolegice iz Makedonije u Rijeku, to bi vidjelo i čulo 20 ljudi, a ovako je ipak veći broj ljudi pogledalo kad je bio live, pogledali su kasnije i tako dalje. (Marinella Matejčić)

Također objašnjava kako udruge i organizacije civilnog društva često nemaju dovoljno novaca kako bi implementirale kampanje uživo te da je digitalna sfera brži, jednostavniji i jeftiniji način za prenijeti poruku prema javnosti. Na primjeru kampanje udruge PaRiter koju su radili u svrhu projekta za sprječavanje menstrualnog siromaštva govori da je bila uživo da ne bi uspjeli prenijeti poruku široj javnosti kako su mogle preko društvenih mreža:

Mislim da organizacije civilnog društva u Hrvatskoj nemaju novaca da tako veliki posao obave u offline. Tako da ono što bi se napravilo bi vjerojatno bilo znatno manjeg obima i bio bi znatno manji reach jer koliko bi nama trebalo billboarda da mi ukažemo da toliko ljudi sazna da 10% žena u Hrvatskoj sebi ne može priuštiti uloške ili da djevojčice izostaju iz škole. Koliko bi nama trebalo fizičkog prostora šta na billboardima šta u fizičkim novinama koje by the way nitko živ ne kupuje, odnosno jako malo ljudi kupuju da bi mi takvu poruku s toliko fragmentiranih podataka uspjele prikazat kao ono cjelokupan problem. (Marinella Matejčić)

Isto tako navodi da se u jednom trenutku online uvijek spaja u offline odnosno u stvarne akcije kako bi se napravila prava promjena:

Online aktivizam je brži, jeftiniji, što onda omogućuje veću kreativnost. Offline aktivizam daje ljudima osjećaj da su pridonijeli na drugoj razini nego samo shareanjem nečeg i nekakvi poligon za društvene promjene, ali bez spajanja toga dvoje ne možemo napraviti puno. Mislim da su neodvojivi. (Marinella Matejčić)

Petra Kontić iz udruge B.a.b.e. daje pozitivan primjer gdje su online platforme imale veliku ulogu u provođenju kampanje *Zaustavimo osvetničku pornografiju!* u kojem su skupljali potpise građana i građanki Hrvatske putem online peticije „s ciljem uvođenja posebnog kaznenog djela u Kazneni

zakon Republike Hrvatske i kriminalizacije dijeljenja intimnih snimki bez pristanka“(Godišnji izvještaj 2021: 33-34) te kako bi bilo teže ostvariti taj dio posla da su se potpisi prikupljali uživo:

U svakom slučaju bi bilo teže jer ono što mi recimo zahvaljujući ovim platformama nismo napravili jest to da mi nismo išli na ulicu. Znači mi u ni u jednom trenutku nismo skupljale potpise po ulici. Sad bismo li mi uspjeli skupiti 10.000 potpisa i da jesmo izašli na ulicu, kažem teško mi je reći, ali u svakom slučaju to bi bilo teže i mukotrpnije. To bi uzelo više vremena nego što je bilo ovako. (Petra Kontić)

Također, predsjednica udruga B.a.b.e smatra da je najveća prednost online aktivizma ušteda novaca i vremena:

Najveća prednost je cjenovna dostupnost, znači, to je definitivno velika prednost i prednost je što zapravo, možete doseći veći broj ljudi uz neki manji uloženi trud. Na primjer meni nije isto jel ću ja jedan cijeli dan provest na ulici prikupljajući potpise ili ako ću ja plasirati anketu na Instagram, poslati mailove trima influencericama i ostatak dana raditi nešto drugo. Dakle ušteda vremena, recimo to tako. Ne kažem da ne treba izdvojiti vrijeme za digitalni aktivizam i tomu slično, ali svakako u odnosu na nekakve starije metode, ako pričamo o prikupljanju potpisa i tomu slično onda svakako je ušteda vremena. To bi bile možda i glavne dvije prednosti koje bi ja ovako navela, a da mi sad padaju napamet. (Petra Kontić)

Sandra Benčić smatra kako udruge i organizacije za ljudska prava u Hrvatskoj rade dobar posao kada je u pitanju borba za ravnopravnost spolova i protiv rodno uvjetovanog nasilja te smatra kako digitalni aktivizam u slučaju provođenja aktivističkih kampanja i projekata postoji kao dodana vrijednost jer u jednom trenutku digitalno mora prijeći u stvarno kako bi došlo do pravih društvenih promjena te kako jedan dio mora ostati u stvarnom svijetu:

I super je i one (udruge) to koriste kao dodanu vrijednost i one to koriste da bi došle do većeg broja ljudi međutim one organiziraju i stvarne real life događaje, one rade i edukacije, one rade i prosvjedne marševe jer bez toga zapravo nema prave društvene promjene. Ne možemo dakle svesti angažman na klik, to nije angažman ako ispod njega ne stoji nešto drugo. To je po meni način kako da prenesemo poruku većem broju ljudi, ali samo u smislu informacije ili poruke ili poticaja, ali poticaja na šta, onda moramo organizirati druge forme angažmana da bi zaista ljudi imali smisleni društveni angažman. (...) Jedan velik dio mora ostati u stvarnom svijetu, s našim stvarnim odnosima u poslu, u odnosima u obiteljima, s prijateljima, s nekom ekipom, a društvene mreže su po meni tu dodana vrijednost koja nam omogućava da ono što smo naučili, ono do čega smo došli, ono što želimo prenijeti kao poruku, prenesemo većem broju ljudi, ali to je to, nemojmo se zavaravati, nije puno više od toga. (Sandra Benčić)

7.2. Digitalni aktivizam i građanska participacija

U razgovorom s ispitanicama, dotakle smo se pitanja da li digitalni aktivizam više potiče građansku participaciju. Kavada u Joyce (2010) govori kako društvene mreže pomažu kod umrežavanja istomišljenika, prijatelja i poznanika i ako netko od poznatih osoba podijeli informacije vezane za aktivističke akcije na svojem profilu, da je vjerojatnije da će osobe koje ih prate reagirati i pridružiti se u akciji. Petra Kontić govori da potiče digitalnu participaciju, ali da se virtualno i realno ne mora poklapati te da se naposljetku digitalno i stvarno mora kombinirati:

Moguće da više potiče digitalnu participaciju u smislu da ljudi koji kad nešto vide, onda će to više podijeliti na svojim društvenim mrežama i slično, ali sad baš jel ih potiče na neke konkretne akcije u stvarnom životu, to nisam toliko sigurna. Iako mislim da je čak i ovo dovoljno, barem za neki početak da je dovoljno da jedna osoba čuje neku poruku i da ona podijeli na svojoj društvenoj mreži pa od 500 njenih pratitelja još dvoje to čuje, mislim i to je više nego što bi se dobilo da ta osoba ne napravi ništa. Mislim svjedoci smo da na nekom Facebook eventu kada se organizira ili nekakav prosvjed ili nekakva akcija ili nešto slično, odgovori da će doći 2000 ljudi, pojavi se 100. I to je mislim, to je za sad neka naša realnost. (...) nekako mislim da po mom iskustvu sva prava za koja smo se do sad izborili smo se izborili na ulici i ja ću uvijek bit više za ulicu nego za digitalni aktivizam, ali mislim da se to dvoje zapravo treba kombinirati. (Petra Kontić)

Sandra Benčić govori kako digitalna participacija daje privid da sudjelujemo u pravoj participaciji i da je to samo vrh onoga što bi mogli napraviti po pitanju nekog problema:

Participacija nije da shaream ili lajkam neki status. Okej, prenosim poruku, to je kažem dodana vrijednost, to je vrh sante leda, ali ako ispod toga nema ništa drugo, to je lažna participacija i to nije rad na društvenoj promjeni, jer šta se događa kod velikog broja ljudi. Ljudi misle da ako su nešto lajkali i shareali, da su se time angažirali, ali to nije angažman. A stvaran angažman u društvenoj promjeni jest da mi vidimo kako u sklopu svog posla to radimo, kako mi to sa svojom djecom doma radimo. Kad sam zadnji put bila na prosvjedu da pokažem da se s nečim ne slažem, kad sam probala utjecati na te ljude koji me zastupaju u saboru, da kažu tamo jasno da traže neku promjenu. Postoji širok dijapazon, ono mogućeg angažmana, digitalni je po meni vrh sante leda, ali isprazan ako ispod tog vrha nema ničeg drugog. (Sandra Benčić)

Marinella Matejčić daje primjer online participacije mladih preko društvene mreže Instagram, ali također smatra da digitalni aktivizam ne potiče onu pravu participaciju:

Oni (mlade osobe) puno više koriste storije i to se isto tako ispostavilo da je genijalan način komunikacije za postavljanje različitih pitanja. Na primjer suorganiziramo festival, PaRiter suorganizira festival Queer feminističke kulture Smoqua. Mi smo dio našeg programa formulirale prema odgovorima na pitanja koja

smo postavljale na storiju na Instagramu, što znači da društvene mreže, osim da bi se neka poruka poslala i proširila, mogu biti korištene za taj participacijski moment da mi od ljudi koji nas podržavaju i prate naš rad možemo saznati nekakve zanimljive informacije, insighte, ideje i tako dalje.(...) A mislim da potiče kauč participaciju. Jer i dalje bi kao taj glavni demokratski alat da se tako izrazim, bio glasanje. (Marinella Matejčić)

Sanja Sarnavka govori da trenutno digitalni aktivizam ne potiče građansku participaciju, ali kako će za mlađe generacije digitalni aktivizam biti ključan, što vidimo i na primjeru koji je navela Marinella Matejčić, makar se još mora razvijati kako bi mogao postići isti utjecaj kao i aktivizam uživo:

Pa ne, ja mislim da ne, odnosno zavisi, definitivno će on biti ključan sve više za mlađe generacije, mislim da one neće drugačije ni znati nešto napraviti, nažalost što mislim opet nije bog zna šta, ali u svakom slučaju generacijski treba i treba ga još razvijati. Znači treba sigurno raditi na tome da se pronađe pravi način i put da u stvari nekog motiviraš da kod nekog nešto probudiš i izazoveš. (Sanja Sarnavka)

Marija Selak Raspudić smatra da digitalni aktivizam potiče više umrežavanje istomišljenika, ali da također daje prividnu participaciju:

E sad to je dvosjekli mač, mnogi će reći da na neki način građani putem digitalnog aktivizma iscrpljuju svoj potencijal, revolucionarni potencijal pa se onda manje aktiviraju u stvarnosti. Nisam sigurna koliko ga potiče. Potiče sigurno bolje umrežavanje i lakše umrežavanje istomišljenika. Međutim isto tako, ljudi često imaju osjećaj kada su nešto odradili u digitalnoj sferi da je samim time nešto napravljeno u konkretnom životu pa se teže odlučuju na realne prosvjede i nekakve u tom smislu konkretne poruke koje bi kroz demokratska sredstva i građanski aktivizam mijenjale onda politike. (Marija Selak Raspudić)

7.3. Sustavne promjene kao posljedica digitalnog aktivizma

Kada govorimo o aktivizmu, najbitniji je onaj krajnji cilj, a to su pozitivne sustavne promjene. S obzirom na to da su životi ljudi sve više digitalizirani, pitanje je da li digitalni aktivizam doprinosi sustavnim promjenama. Ranije navedeni primjermi digitalnog aktivizma u Hrvatskoj i na Balkanu prikazuju kako digitalni aktivizam može biti dobra polazišna točka za kasnije promjene, pa tako se i Sanja Sarnavka slaže da određeni primjeri online aktivizma nikad ne bi mogli biti ostvareni na isti način uživo, ali da s promjenama u zakonodavstvu moraju doći i promjene u praksi što često nije slučaj:

Evo već smo spomenuli Nisam to tražila, nikada šta god mi napravili da smo išli pješice, ne bi dobili taj odaziv ljudi jer kažem s jedne strane, osoba se osjeća sigurnije jer može u svojoj kući, na WC-u, gdje hoće ispričati svoju priču i sačuvati svoju nekakvu anonimnost i intimu, a s druge strane, kako ćeš ti doći do svih tih ljudi da ti ispričaju te priče. I onda naravno kad ti dođeš negdje i kažeš da je fakat kao što se dogodilo na Nisam to tražila da je valjda u 5 dana bilo; na Spasi me je bilo u 5 dana 30.000 žena, mislim kako bi to drugačije postigao. I onda s tim imaš fakat materijal. Možeš otići i reći imaš 30.000 žena se javilo sa svojim pričama, vrlo sličnim koje pokazuju da sustav ne funkcionira, učinite nešto. Međutim ono što je opet problem Hrvatske, a to je da ti ne možeš postići nikakvu suštinsku promjenu jer je cijeli sustav krivo postavljen i mi ćemo vrlo često zakonodavstvo promijeniti, ali u praksi se to neće odraziti. (Sanja Sarnavka)

Sanja Sarnavka također smatra da samo digitalno nije dostatno, da ako se želi doprinijeti sustavnim promjenama da se iz digitalnog u jednom trenutku mora prijeći na akciju uživo:

Pa samo digitalno ne. Ja mislim da ne. Ja mislim ne jer ti uz to moraš raditi prema Saboru, prema donositeljima odluka, to digitalno nije dostatno, mislim tu uvijek moraš kombinirati tisuću stvari, znači oni klasični tradicionalni mediji, digitalno, osobna komunikacija i prema donositeljima odluka definitivno. (Sanja Sarnavka)

Sandra Benčić također dijeli stav da digitalni aktivizam sam ne može doprinijeti sustavnim promjenama te da se mora krenuti od obrazovanja djece kako bi se dogodile veće promjene kada govorimo o rodnoj ravnopravnosti i borbi protiv rodno uvjetovanog nasilja:

Sam po sebi ne, on (digitalni aktivizam) može biti dodana vrijednost (...) digitalna komunikacija je to moram reći, površna, ona je izuzetno površna i kompleksni fenomeni i kompleksni problemi društveni se ne mogu na adekvatan način komunicirati na recimo društvenim mrežama, to je izuzetno teško. (...) Ova razina postanja, 180 znakova, nije razina na kojoj se mogu objasniti, a kamoli razgrađivati određeni društveni fenomeni i ja mislim da digitalni aktivizam može biti dodana vrijednost na ono što radimo kao promjenu u takozvanim tradicionalnim sustavima prijenosa poruka, dakle u medijima, klasičnim medijima, ali prvenstveno u obrazovnom sustavu, prvenstveno. (Sandra Benčić)

Marinella Matejčić kroz svoj rad u udruzi PaRiter provela je niz kampanja koje su bile usmjerene prema postizanju rodne ravnopravnosti pa tako ističe kampanju za sprječavanje menstrualnog siromaštva koja je većinski bila provedena u online sferi te je na kraju rezultirala smanjenjem poreza na menstrualne potrepštine:

Mislim da, ono stalno spominjem menstrualno siromaštvo, ali to doista je bio jedan od najsvjetlijih primjera kampanje koju smo mi provele, ali isto tako i zagovaračkih kampanja u civilnom društvu u zadnjih nekoliko godina. Pa mislim ako to nije sustavna promjena ne znam što je i to na izuzetno puno razina. (Marinella Matejčić)

Marinella Matejčić također smatra kako osim aktivizma u digitalnoj sferi, za prave sustavne promjene potrebno je mnogo dionika:

Mislim da je za sustavne promjene važno utjecati na niz dionika. Najefikasnije sustavne promjene se postižu tako da se vrši direktan zagovarački pritisak, ali isto tako i pritisak javnosti. A da bi utjecali na donositelje odluka, da bi došli do bilo kakve sustavne promjene, iza sebe moramo imati izuzetno mnogo građana i građanki koji su svjesni problema i koji su ljuti zbog tog problema i koji zahtijevaju promjene. A naravno ako mi imamo samo ljutite građane i građanke, a nemamo donositelje odluka koji žele nešto napraviti, nemaju sluha, odbijaju, onda moramo naći neki drugi zaobilazni put kako to napraviti. Ako ne direktno onda putem nekakvih viših instanci. (Marinella Matejčić)

Predsjednica udruge B.a.b.e. Petra Kontić smatra kako trenutno digitalni aktivizam nije dovoljan, ali s obzirom na rapidno razvijanje digitalnih alata, da će u budućnosti digitalni aktivizam sve više biti veći dio sustavnih promjena:

Ja mislim da će se moći, možda tako da kažem kao da u nekoj budućnosti vidim to kao nekakav dobar alat, ali kažem jako je teško kad je poruka koju vi želite prenijeti kompleksna i kad zapravo ja moram napisati dvije kartice teksta da bi ja objasnila što ja zapravo želim s tim postići i jako je teško dobiti ljude s obzirom da živimo onako u jako ubrzanom svijetu i jako je teško dobiti ljude da to sve pročitaju. I onda je puno lakše dogovoriti sastanak s njima (donositeljima odluka), sjesti s njima, oni su već tada rezervirali sat vremena za tebe i sad ćeš ti s njima pričati. (...) Nisam dovoljno promišljala o tom da bi ti sad mogla reći kako ja vidim budućnost digitalnog aktivizma, svakako je vidim jer živimo u digitaliziranom društvu i digitalizacija se događa na dnevnoj razini i to stalno, znači, stalno se susrećemo s nekim novim napredcima i čudima tehnologije tako da ja vjerujem da će se ići u tom smjeru, ali kako sad ne znam. (Petra Kontić)

7.4. Promjena zakonodavstva kao posljedica digitalnog aktivizma

Sustavne promjene podrazumijevaju i promjene u zakonodavstvu te provedbu toga zakona u praksi, pa je tako pitanje jesu li se provele promjene u zakonima i da li digitalni aktivizam može pridonijeti izmjeni i prilagodbi zakonodavstva i provedbenih mjera za ostvarivanje ravnopravnosti spolova u RH i smanjenju nasilja nad ženama i djevojčicama. Sanja Sarnavka se referira na kampanju *Spasi me* koja je mobilizirala preko 5.000 ljudi na prosvjed koji je organiziran putem Facebooka. Ona govori da je važan taj moment prelaska u izvanmrežnu akciju i živi prosvjed gdje su se pojavili i donositelji odluka, pa je tako podijeljeno mišljenje oko stava da li digitalni aktivizam ima utjecaja na promjene zakona:

Pa ja nisam baš sigurna, nisam sigurna jer u stvari kad vidiš, ipak ona dva prosvjeda Spasi me gdje je bilo preko 5.000 ljudi gdje se onda naglo nacrtao premijer i gdje smo imali jednu figuru koja je Jelena Veljača, znači ona je stvarno public figure i uz to još ima kolumnu u Jutarnjem listu. Mislim da kod nas još uvijek ovo živiće, pojava na cesti, utječe više nego što su utjecale digitalne kampanje, iako ima definitivno. (Sanja Sarnavka)

Sandra Benčić smatra da digitalni aktivizam ima utjecaja na donositelje odluka i na promjene u zakonima, ali govori i da u jednom trenutku digitalno uvijek prelazi u žive rasprave i također se referira na primjer *Spasi me*:

Da i to zato što mislim da kampanje koje su organizacije vodile i ne formalne kampanje, nego kampanje u kojima koriste konkretne slučajeve da bi ljudima približile o čemu se radi, ono kao tipa žena je pretučena i onda završi i ona sa prekršajnom prijavom jer je eto vikala. Znači kad koriste te slučajeve iz stvarnog života da bi zapravo osvijestile o čemu se radi, to utječe i na političare. Onda netko od nas ima govor o tome u saboru, onda netko drugi, pa treći pa četvrti, onda se stisne situacija. Pa mislim na kraju krajeva cijeli #metoo pokret je bio digitalni aktivizam i fakat je urodio određenim izmjenama i cijela ova aktivistička kampanja sa Jelenom Veljačom Spasi me i Solidarnom koja je to preuzela. Solidarna je tu napravila ogroman pomak i rezultirala je izmjenama kaznenog zakona,. Znači to itekako ima utjecaja na nas koji tu propise donosimo. (Sandra Benčić)

Marinella Matejčić također govori kako je digitalni aktivizam imao utjecaja kada govorimo o promjenama u zakonodavstvu i daje primjer digitalne kampanje *Spasi me* i kampanju udruge PaRiter za smanjenje menstrualnog siromaštva:

Pa mislim da je, (...) apsolutno Spasi me gdje su one kroz jako dobru komunikaciju s medijima i s javnošću i kroz digitalnu kampanju uspjele izmijenit zakonodavstvo. Mislim da da. Možemo ići u sitne crijeve potvrdit da je istu stvar napravio PaRiter, ali da, zakoni se ne mijenjaju ako ne postoji veoma jasna poruka. Zakon je takve prirode, ne svi, naravno porezni se inače mijenja neovisno o tome što mi hoćemo, ali na primjer nešto toliko tvrdo kao što je izmjena poreznog zakona vezano uz menstrualne potreštine se ne bi promijenio da nije postojala velika podrška širokog građanstva, a veliki dio te podrške je došao putem društvenim mreža. (Marinella Matejčić)

Na pitanje je li digitalni aktivizam pridonio promjenama u zakonu u smislu rodne ravnopravnosti Marinella govori:

Da. Rodna ravnopravnost je smanjenje poreza. Rodna ravnopravnost je 6 milijuna eura za menstrualne potreštine, rodna ravnopravnost su i sve izmjene koje su se dogodile nakon kampanje od Spasi me, rodna

ravnopravnost se postiže kroz digitalni aktivizam Centar za građanske inicijative Poreč i njihovog projekta Seksizam naš svagdašnji.¹⁰ Tako da da. (Marinella Matejčić)

Petra Kontić je opisala kako je izgledao proces za izmjenu zakona kada je udruga B.a.b.e. radila kampanju *Zaustavimo osvetničku pornografiju!* Iz primjera možemo vidjeti kako je cijela kampanja imala digitalne aspekte, ali i puno rada uživo. Petra u nastavku govori:

Postojala je tad već jedna skupina za izmjenu kaznenog zakona, dakle već tad se pričalo o neakvim mogućim izmjenama kaznenog zakona i onda smo mi organizirale zapravo u sklopu projekta Surf and sound, jednu, a nazovi radionicu, sastanak s važnim dionicima i zapravo smo pričali o osvetničkoj pornografiji i o tome kako bi zapravo u te nove izmjene kaznenog zakona koje su uslijedile trebalo ubaciti i to i onda smo pokrenule peticiju. Nakon što smo skupile 10.000 potpisa sam ja te potpise osobno uručila premijeru Plenkoviću, na jednom od sastanaka koji smo mi iz udruga imali s nadležnim ministarstvom i premijerom Plenkovićem. I zapravo smo bili u kontaktu s članicama te radne skupine za izmjenu kaznenog zakona i bile smo jako vokalne u tome. Dakle, pričale smo o tome kad god nam se pružila prilika, gdje god nam se pružila prilika i naprosto, kad imate tako nešto što je jako konkretno i jako opipljivo i jako realno u smislu, to je stvarno bila manjkavost zakona da tako nešto ne bude kazneno djelo i onda je zapravo odmah po idućim izmjenama tog kaznenog zakona to prihvaćeno, naš prijedlog je prihvaćen. (Petra Kontić)

Kako možemo vidjeti iz izvještaja Ministarstva unutarnjih poslova, već je pri samom usvajanju kaznenog dijela „Zloupotreba snimke spolno eksplicitnog sadržaja“ iz čl. 144. a Kaznenog zakona, iste godine evidentirano ukupno 12 kaznenih djela, dok je 2022. godine evidentirano ukupno 35 kaznenih djela.

Zakoni se mijenjaju, ali praksa često nije u koraku s promjenom. Kada govorimo o povećanju sudskih tužbi kao posljedice online aktivizma u smislu nasilja nad ženama i djevojčicama, ne možemo povući direktnu crtu jer o tome ovisi više faktora. Žrtve su često obeshrabrene prijaviti nasilje jer ne vjeruju u sustav i boje se da presuda neće ići njima u korist. Petra Kontić daje primjer kako medijske objave na portalima često imaju loš utjecaj na žrtve zbog senzacionalističkog načina izvještavanja i loših primjera u vijestima:

Pa dobro ono što je jako bitno u tom kontekstu, možda ne u smislu povećanja sudskih tužbi, ali jako bitno kad imate jedan slučaj koji je medijski eksponiran i ako se znači dogodi neki slučaj nasilja, imali smo onaj jedan primjer u Zadru kad je onaj Daruvarac pretukao onu mladu djevojku i postajala je snimka tog i znači

---

¹⁰ Seksizam naš svagdašnji je stranica na Facebooku i Instagramu koja objavljuje (i prijavljuje nadležnim institucijama) seksističke, homofobne, transfobne i slične primjere koje možemo pronaći u svakodnevnim člancima, online i fizičkim, TV reklamama, izjavama i objavama na društvenim mrežama i u javnosti.

javnost se digla na noge i onda zapravo mislim da u tim takvim slučajevima pritisak javnosti igra veliku ulogu u smislu kakvu će kaznu dobiti počinitelj. Ono što jest problem je što su jako rijetki slučajevi kad mi kao društvo onako 100% osudimo nasilje (...) I onda zapravo u tom slučaju, kažem kad se dogode tako neki slučajevi medijski eksponirani koji su i po društvenim mrežama i po svim medijima i slično, mislim da to ima jako velik utjecaj na neakve presude. E sad s druge strane imaš 1000 slučajeva kad mediji pišu kako su neki počinitelji dobili niske kazne zatvora i onda to naravno obeshrabruje žrtve, znači zašto ćeš ti prijaviti svojeg supruga ako će on dobit kaznu od 500 kuna. On će tih 500 kuna platiti iz zajedničkog budžeta i tebe će oštetiti za 500 kuna i vratit će se kući. Tako da zapravo baš zbog toga sam ja spominjala Surf and sound projekt i kako je jako bitno educirat novinare na koji način da pričaju o tim temama i zapravo da pričaju koje su poruke koje se plasiraju u javnost. Jer s jedne strane jako je bitno kritizirat naše pravosuđe, jako je bitno reći da su kazne koje se daju premale, ali isto tako ako dođe do zasićenosti tim sadržajem u medijima onda će žene zapravo reći ne želim prijaviti više, neću prijaviti nasilje kad oni ionako neće biti kažnjeni. (Petra Kontić)

7.5. Društvene promjene kao posljedica digitalnog aktivizma

Osim sustavnih promjena, društvene promjene su isto jedan od ciljeva prema kojima aktivisti i aktivistice teže. Osvještavanje ljudi, promjena svijesti, motivacija za promišljanjem i kritičkim razmišljanjem o problemima također su dobro došle kada govorimo o borbi za rodnu ravnopravnost i protiv nasilja nad ženama i djevojčicama. Ta borba traje već godinama, a duboko je ukorijenjena u patrijarhatu koji društveni status žene stavlja u podređeni položaj u odnosu na muškarca. Pitanje je na koji način digitalni aktivizam može pridonijeti promjeni društvene svijesti. Sanja Sarnavka daje primjer kako se mogu iskoristi digitalne platforme, preciznije digitalni mediji koji danas također imaju veliki utjecaj u online svijetu, ali i dalje dolazi do problema onih koji su zatvorenog razmišljanja:

Pa mogu na taj način što možeš educirati. Dakle možeš nekome ukazati na nešto, puno većim broju ljudi, nego što bi se prije moglo. Bez tih digitalnih medija i meni se zna dogoditi kad tako neku priču ili neki primjer stavim da onda netko kaže joj nikad vidiš nisam to uočila ni primijetila i sigurno, a pogotovo ako uspiješ napraviti takvu poruku da dođe do puno ljudi pa da ima puno shareanja, pa puno prenošenja i komuniciranja o tome, onda možeš i infulencer postati u smislu tih promjena neakvih zakona i promjena neakve svijesti, ali kažem nažalost, vidjeli smo s covidom, unatoč svim liječnicima, svim kampanjama, svjetskim, globalnim, mislim da imaš ove koje kažu nam oni čipove stavljaju i šta s njima. (Sanja Sarnavka)

Kada govorimo o društvenim promjenama, Marinella Matejčić se osvrće na rad neprofitne udruge PaRiter te govori kako osim što je kampanja za suzbijanje menstrualnog siromaštva pridonijela sustavnim promjenama, doprinosi i društvenim promjenama. Od istraživanja koje je provedeno online, online peticije, do preporuka temeljenih na istraživanju i infografika koje su objavljivale na društvenim mrežama do uvođenja besplatnih potrepština u obrazovne ustanove i smanjenja poreza, došlo je i do mijenjanja samog diskursa u raspravama o menstruaciji te naposljetku „normalizacije“ menstruacije koja je u društvu tabu:

(...) ali ovako kroz razgovor s ljudima sam saznala kako je dobrom djelu ljudi jako puno značio taj razgovor o izmjeni samog narativa, gdje je to kao uvijek bila nekakva „stvari“, u Rijeci na primjer, tetka odande, tetka odavde, kao tako da je to još taj aspekt dizanja svijesti i svjesnost o jeziku. Zašto menstruacija nije menstruacija, zašto je menstruacija sve drugo. Tako da mislim da se, jedan mali sloj, mali, mali tanki sloj normalizacije uveo zbog svega što se iz događalo. (Marinella Matejčić)

7.6. Utjecaj digitalnog aktivizma iz perspektive i prema donositeljima odluka

Marija Selak Raspudić, kao jedna od donositelja odluka i zastupnica Hrvatskog sabora, naposljetku govori da bi kvalitetno korištenje digitalnih alata moglo pridonijeti izmjeni i prilagodbi zakonodavstva i provedbenih mjera za ostvarivanje rodne ravnopravnosti u RH i smanjenu nasilja nad ženama i djevojčicama:

Kvalitetno korištenje digitalnih alata sigurno može jer su društvene mreže do te mjere nesporno utjecajne, da imaju čak veću moć od najmoćnijih političara na svijetu, njihovo kvalitetno korištenje nesporno može doprinijeti, utjecati na rješavanje bilo kojeg društvenog problema. (Marija Selak Raspudić)

Selak Raspudić također govori što bi donositelje odluka potaknulo da uzmu u obzir donošenje odluka koje će rezultirati promjenama u zakonodavstvu kada govorimo znači o rodnoj ravnopravnosti i rodno uvjetovanom nasilju u Hrvatskoj te da je više problem u praksi nego u donošenju samih zakona:

Kada govorimo o ravnopravnosti spolova manji je problem zakonodavni okvir jer se zakon, pogotovo u posljednje vrijeme u više navrata mijenjao da bi strože kažnjavao nasilje nad ženama i obiteljsko nasilje. Naš je najveći problem implantacija zakona u praksi, mi danas imamo situaciju da je većina tužbi završava tek uvjetnim osudama, da ne postoji sustav koji na vrijeme prepoznaje i kasnije rehabilitira nasilnike i da imamo velik broj recidivista. I da zapravo suci nisu educirani da budu senzibilizirani za, i specijalizirani za

taj tip problema i onda nam ostaje ne problem zakona koliko njegove implementacije u praksi. (Marija Selak Raspudić)

Sandra Benčić također iz perspektive donositeljice odluka i članice Hrvatskog sabora odgovara na pitanje da li i na koji način digitalni aktivizam može pridonijeti izmjeni i prilagodbi zakonodavstva i provedbenih mjera odnosno kako utjecati na druge donositelje odluka u Saboru:

Apsolutno može i to zaista mislim da ono doslovno taganje, pozivanje pa i prozivanje zastupnika da nešto naprave. Ima direktan impact, a još kad zastupnici onda dobe materijal s kojim ono mogu zagovarati direktno tu dolje (u Saboru), promjenu i prenositi tu poruku, to je apsolutno, to ide. (...) Ja mislim da je to pitanje pritiska. Dakle kampanje na društvenim mrežama, direktno prozivanje ili pozivanje saborskih zastupnika da učine nešto po nekom pitanju, to vam funkcionira. (Sandra Benčić)

Jedno od pitanja je u kojem smislu digitalni mediji mogu pomoći u sprječavanju rodno uvjetovanog nasilja i u borbi za rodnu ravnopravnost. Sandra Benčić govori:

Ja mislim da jedna od bitnih stvari gdje digitalni mediji mogu pomoći, mislim ne u sprječavanju nego mogu pomoći direktno žrtvama je u pristupu informacijama i u pristupu osobama kojima se mogu javiti. Mislim da je jako važno da se ženama na početku, možda u prvom kontaktu omogućiti anonimnost koju vam društvene mreže do neke mjere daju i da jednom kada uđu u kontakt s nekim tko im može pomoći, a bilo da se radi o aktivistima, bilo da se radi o socijalnim radnicima, da onda kroz taj dijalog s njima se može doći do situacija da se zaista odluče i otići iz situacije u kojoj trpe nasilje i tu vidim zapravo priliku jer to se točno vidi na Spasi me. Prvo su žene anonimno pisale, međutim puno njih je kasnije i došlo na prosvjed ili se odlučilo izaći iz te situacije ili su se outale i tako dalje. Dakle bitan je taj kanal gdje žrtvi koja se još nije odlučila šta će, ali ima problem, da može potpuno anonimno bez pritiska podijeliti svoju muku, recimo to tako, ali onda kroz taj razgovor kad stekne povjerenje da zaista može dobiti i konkretnu pomoć u odluci da napusti tu situaciju, to mislim da je jako bitno. (Sandra Benčić)

Marija Selak Raspudić osvrnula se na povećanje nasilja kako u stvarnosti tako i u online svijetu i kako uloga digitalnih medija u današnjem svijetu postaje sve važnija, a s time dolazi i sve veća odgovornost aktera koji stoje iza digitalnih platformi koje ljudi svakodnevno koriste:

Pa oni (digitalni mediji) možda sad imaju i veću ulogu, snažniju i važniju ulogu nego ikada zato što se velika količina svakog nasilja pa tako i onog što je spolno uvjetovano događa u virtualnoj sferi čije su posljedice trajnije i teže izbrisive čak od ovoga realnog nasilja, tako da možda tu čak i ne postoji dovoljna svijest o tome da bi trebala postojati pravila lijepog ponašanja i u virtualnom svijetu, što ne uključuje nužno da se sve sankcionira i provodi pod govor mržnje što može biti i borba protiv slobode govora. Međutim da mi, i to su, službena statistika potvrđuje da svjedočimo jednom povećanju nasilja i nasilja nad ženama koje se događa u virtualnoj sferi je nesporna činjenica i tu bi onda, jer su tu granice puno slabije postavljene,

društvene mreže, zapravo akteri na tim mrežama i jedno ponavljanje bontona moralnih postulata trebalo odigrat veliku ulogu u tome da se takve negativne društvene pojave suzbije. (Marija Selak Raspudić)

8. Rasprava

Na temelju analize intervjuja možemo zaključiti da ispitanice više-manje dijele sličan stav o digitalnom aktivizmu. On je dobar, donosi uspješne rezultate, ali uvijek mora funkcionirati u kombinaciji s akcijama u stvarnom prostoru. Na istraživačko pitanje jesu li se provele promjene u zakonima kao posljedica digitalnog aktivizma u smislu nasilja nad ženama i djevojkama i u smislu rodne ravnopravnosti možemo odgovoriti da je digitalni aktivizam djelovao kao koristan alat kod postizanja cilja, ali da nije sam u potpunosti zaslužan za izmjenu zakona. Kako Sandra Benčić navodi, možemo reći da je digitalni aktivizam dodana vrijednost jer u jednom trenutku online mora prijeći u stvarno kako bi došlo do pravih društvenih i sustavnih promjena, ali to ne umanjuje ulogu digitalnog aktivizma. Kako Juris (2005) i Kavada (Joyce, 2010) navode, digitalno umrežavanje je bilo prepoznato od strane aktivista za dogovore i mobilizaciju putem raznih mailing lista, foruma i soba za čavrljanje. Aktivisti se više ne moraju oslanjati na masovne medije i stručnjake kako bi pokrenuli neki društveni pokret već su dobili kontrolu nad cijelim procesom organizacije i širenjem informacija: „Dok su se u prošlosti aktivisti morali oslanjati na stručnjake i masovne medije kako bi kružili svojim porukama, uglavnom zbog visokih transakcijskih troškova i vremenskih ograničenja, sada mogu koristiti nove digitalne tehnologije kako bi sami preuzeli veliki dio posla, preuzimajući veću kontrolu nad procesom medijske proizvodnje i pritom povećavajući brzinu protoka informacija“ (Juris, 2005: 201). Sada su obični građani mogli biti uključeni u proces mobilizacije, organizaciju i akcije što se vidi i na primjeru građanske inicijative *Spasi me* gdje se preko Facebooka skupio veliki broj ljudi u kratko vrijeme i organizirao se veliki prosvjed gdje se pod pritisak stavila Vlada Republike Hrvatske zahtijevajući promjene u zakonodavstvu u svrhu borbe protiv rodno uvjetovanog i obiteljskog nasilja. Inicijativa je naposljetku uspjela utjecati na zakonske promjene. Ispitanice se u ovom istraživačkom radu također slažu da je *Spasi me* bila jedna uspješna digitalna kampanja koja je urodila plodom, ali ne smijemo izostaviti kako je osim digitalnog umrežavanja ljudi i online mobilizacije bio potreban i onaj dio uživo, a to je prosvjed i sastanci s donositeljima odluka koji su na kraju i odobrili prijedlog

izmjene zakona. Kako Kavada (Joyce, 2010) govori društvene mreže mogu stvoriti osjećaj zajedništva te motivirati umrežene poznanike na akciju. To isto možemo vidjeti na primjeru *Spasi me*, gdje je Facebook također uvelike olakšao komunikaciju i širenje informacija o prosvjedu te naposljetku u grupi *Spasi me* povezoao osobe s istim iskustvima što ih je dodatno motiviralo da izađu na prosvjede. Sandra Benčić također se referira na primjer inicijative i govori o tome kako su društvene mreže koristan kanal za pomoć žrtvama obiteljskog nasilja, a Sanja Sarnavka govori kako je još uvijek najjači alat aktivizma izlazak na ulice. Osim *Spasi me*, kampanja udruge PaRiter za sprječavanje menstrualnog siromaštva također je pridonijela promjeni zakonodavstva. Udruga je sa svojim aktivnostima online i uživo uspjela smanjiti porez na menstrualne potrepštine s 25% na 13%, iako je krajnji cilj bio smanjenje na 5%. B.a.b.e. su također imale veliku ulogu u promjeni zakonodavstva, a koristile su društvene mreže i medije za kampanju prikupljanja potpisa s ciljem uvođenja posebnog kaznenog djela u Kazneni zakon RH i kriminalizacije dijeljenja intimnih snimki bez pristanka što su naposljetku i uspjele.

Na pitanje je li se povećao broj sudskih tužbi kao posljedica online aktivizma u smislu nasilja nad ženama i djevojčicama ne možemo točno odgovoriti, ali ako pogledamo neiscrpan rad udruga i organizacije koje se putem svojih kampanja bore protiv tih problema, rade na mijenjaju zakona, možemo pretpostaviti da je više žrtava motivirano izaći iz situacija u kojima se nalaze i uz adekvatnu pravnu pomoć sudski progoniti počinitelje. Idealna situacija bi bila kada bi se svi počinitelji kažnjavali kaznom zatvora, išli na rehabilitaciju i kada bi sustav na prvom mjestu zaštitio žrtvu, ali sustav u praksi još uvijek ne funkcionira na takav način pa žrtve često budu obeshrabrene prijaviti nasilje. Kako možemo vidjeti iz primjera online kampanje *Nisam prijavila*, najveći razlog neprijavlivanja nasilja je nepovjerenje u institucije koje posramljuju žrtve, ne pomažu im i time ih stavljaju u još goru situaciju. Marija Selak Raspudić govori da prije svega da bi sudskih tužbi bilo više, treba implementirati zakone u praksi i raditi na specijalizaciji odnosno edukaciji sudaca te kako Petra Kontić govori, danas je problem i senzacionalističko izvještavanje medija o nasilju pa ljudi postaju zasićeni s vijestima. Također govori da treba educirati novinare na koji način pričati o tim temama te prikazati pozitivne primjere uspješno riješenih sudskih sporova koji će motivirati žrtve da se odluče na korak da prijave nasilje. Sanja Sarnavka također navodi da problem Hrvatske je u tome da se ne može postići nikakva suštinska promjena jer je cijeli sustav krivo postavljen i iako se zakonodavstvo promijeni, da se u praksi to neće odraziti.

Kada govorimo o smanjenju obiteljskog nasilja kao posljedici online aktivizma ne možemo točno znati je li se smanjio, ali možemo pretpostaviti da nije. Obiteljsko nasilje neće se smanjiti sve dok se ne riješi korijen problema, a to je patrijarhat. Kako Sandra Benčić navodi, između ostalog, ključ je u obrazovnom sustavu ako želimo doista iskorijeniti duboko usađena vjerovanja patrijarhalnog društva u kojem je sam ženin društveni status predodređen njime gdje je žena diskriminirana i sustavno podčinjena zbog rodno definiranih uloga. Također mogu se postrožiti zakoni i povećati broj sankcija i kad žrtve jednom vide da se provode adekvatne pravomoćne mjere nad počiniteljima i kad žrtve krenu vjerovati sustavu, tada će službeno biti i više prijava. Ako situaciju sagledamo na taj način, tada će statistike pokazati povećan broj obiteljskog nasilja. Nakon toga tek kada se krenu provoditi prave mjere i kada se zakoni implementiraju u praksu i sustav počne funkcionirati i sankcionirati, od toga trenutka pa do smanjena obiteljskog nasilja proći će puno vremena, a digitalni aktivizam u ovom slučaju može služiti kao alat za vršenje pritiska na nadležne institucije, sudove, vladajuće i donositelje odluka.

Digitalni mediji mogu pomoći u sprječavanju rodno uvjetovanog nasilja i u borbi za rodnu ravnopravnost kroz edukaciju i podizanje svijesti. Digitalne platforme omogućuju lakše i brže širenje informacija i mogu služiti za edukaciju o rodno uvjetovanom nasilju, njegovim uzrocima i utjecaju na pojedince i društvo. Aktivističke kampanje i projekti putem društvenih mreža, online članaka, web stranica itd. mogu doprijeti do široke publike i pomoći u podizanju svijesti o problemu. Digitalni mediji također mogu služiti za poticanje otvorenog dijaloga o rodno uvjetovanom nasilju i rodnoj (ne)ravnopravnosti i mogu pružiti sigurno mjesto aktivistima, žrtvama i pojedincima da podijele svoja iskustva i ponude podršku. Za primjer možemo uzeti web stranicu *NEON* od udruge B.a.b.e. koja služi za prijavljivanje online nasilja u par klika, nakon čega žrtve dobivaju adekvatnu pomoć, a stranica također uključuje informativni dio gdje su definirani i opisani razni oblici nasilja. Digitalni mediji isto tako mogu služiti da osnaživanje žrtava rodno uvjetovanog nasilja dajući im platformu za dijeljenje svojih priča i iskustava, a aktivistima i pojedincima daje platformu gdje putem blogova, podcasta, videa, društvenih mreža i web stranica mogu podići svoj glas, mobilizirati i zagovarati promjene. Sve to pomaže u preispitivanju društvenih normi i stavova koji održavaju rodno uvjetovano nasilje i nejednakost. To je vidljivo u primjerima digitalnih kampanja koje su navedene ranije u radu, kod dijeljenja priča i mobilizaciji ljudi u kampanji *Spasi me, Nisam tražila, Nisam prijavila, #Jutrossamstala, #Ženeujavnoprostoru*. Digitalni mediji mogu poslužiti kao ključno središte resursa, pružajući

informacije o telefonskim linijama za pomoć, grupama za podršku, uslugama savjetovanja i pravnoj pomoći za preživjele rodno uvjetovanog nasilja. Web stranice i mobilne aplikacije mogu ponuditi povjerljive platforme za prijavu slučajeva nasilja, traženje pomoći i pristup relevantnim resursima. Digitalni mediji također mogu dovesti u pitanje rodne stereotipe i predrasude promicanjem različitih prikaza rodnih uloga i identiteta. Kroz proizvodnju i distribuciju sadržaja koji prikazuje ravnopravnost spolova, odnose pune poštovanja i pristanak, digitalni mediji mogu utjecati na društvene stavove i ponašanja. I naposljetku, online platforme mogu omogućiti pojedincima i organizacijama da se mobiliziraju, koordiniraju i zagovaraju promjene u politikama i pravne reforme. Kampanje i peticije stvorene putem digitalnih medija mogu izvršiti pritisak na vlast, zakonodavstvo i institucije da krenu rješavati probleme vezane uz rodno uvjetovano nasilje i rade na rodnoj ravnopravnosti.

9. Zaključak

Ovo istraživanje je napravljeno kako bi se saznao utjecaj digitalnog aktivizma na sustavne promjene u Republici Hrvatskoj kada govorimo o rodnoj ravnopravnosti i borbi protiv nasilja nad ženama i djevojčicama. Na temelju istraživanja i analize provedenih intervjua s ispitanicama možemo zaključiti da je vidljivo da se digitalni aktivizam smatra vrijednim alatom za provođenje aktivističkih kampanja i projekata u smislu borbe za rodnu ravnopravnost i protiv rodno uvjetovanog nasilja, ali isto tako da trenutno služi kao dopuna aktivizmu u stvarnim fizičkim prostorima. Digitalni aktivizam možemo shvatiti kao dodanu vrijednost, kako je istaknula ispitanica Sandra Benčić jer iako digitalne platforme pružaju prilike za podizanje svijesti, organiziranje kampanja i pojačavanje glasova, one bi trebale biti usklađene s izvanmrežnim akcijama za maksimiziranje učinka i stvaranje trajnih promjena. Digitalni aktivizam za razliku od aktivizma u stvarnom prostoru ima svoje prednosti, a to su, kako ispitanice navode, ušteda vremena, novaca i mogućnost dosega većeg broja ljudi. S druge strane klasični izvanmrežni aktivizam još se uvijek smatra najjačim alatom za stvaranje promjena jer digitalni angažman može dati samo prividnu participaciju građana i građanki koji su ipak ključna podrška kod provođenja aktivističkih kampanja i projekata. Naglašava se važnost sveobuhvatnog pristupa koji kombinira digitalni aktivizam s naporima izvan mreže, prepoznajući da je fizički angažman i dalje ključan u

postizanju rodne ravnopravnosti i rješavanju problema nasilja nad ženama i djevojčicama. Istraživanje također ističe primjere iz Hrvatske i Balkana, putem kojih možemo vidjeti pozitivnu stranu i utjecaj digitalnih kampanja koje su svojim utjecajem doprinijele sustavnim i društvenim promjenama, ali moramo naglasiti da je svaka kampanja u jednom trenutku prešla u izvanmrežne akcije te naposljetku rezultirala pozitivnom promjenom. Ovo istraživanje je pokazalo da je digitalni aktivizam odigrao veliku ulogu u promicanju zakonodavnih reformi povezanih s rodnom ravnopravnošću i nasiljem nad ženama. Međutim, bez obzira na promjene u hrvatskom zakonodavstvu suočavamo se s izazovima u praksi, što ukazuje na jaz između promjena politika i njihove učinkovite provedbe. Ispitanice se također slažu da je problem u sustavu koji ne rješava slučajeve rodno uvjetovanog nasilja na adekvatan način te da su žrtve obeshrabrene prijavljivati nasilje zbog straha i nepovjerenja u institucije. Možemo zaključiti da digitalni aktivizam ima potencijal i utjecajan je kada govorimo o promicanju rodne ravnopravnosti i borbi protiv nasilja nad ženama i djevojčicama, ali uvijek u kombinaciji s izvanmrežnim aktivnostima. Korištenjem digitalnih platformi, aktivisti i aktivistice mogu podići svijest, educirati javnost i zagovarati učinkovitu provedbu zakona. Putem online kampanja, peticija i ciljanih poruka, digitalni aktivisti i aktivistice mogu vršiti pritisak na vladajuće i institucije odgovorne za implantaciju zakona i njihovu provedbu u praksi.

10. Literatura

- Babe.hr. Godišnji izvještaj 2021. <https://babe.hr/wp-content/uploads/2022/03/Godisnji-izvjestaj-2021..pdf> Pristupljeno 10.6.2023
- Car, Viktorija (2014) Digital Activism. Digital Media and Civic Engagement in Croatia, Southeastern Europe, 38(2-3): 213-231
- Car, Viktorija i Andrijašević, Ivana (2012) Mapping Digital Media: Croatia. Open Society Foundations
- Centar za ženske studije, Borić, Rada (ur) (2007) Pojmovnik rodne terminologije prema standardima Europske unije, Zagreb: Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH
- Creswell, John W. i Creswell, J. David (2018) Research Design. Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches. Los Angeles: SAGE Publications, Inc.
- Guion, L.A., Diehl, D.C., McDonald D. (2011). Conducting an In-depth Interview. Published by UF Department of Family Youth and Community Sciences
- Impe, Anne-Marie (2019) Reporting on Violence against Women and Girls: A Handbook for Journalists. Paris: UNESCO.
- Joyce, Mary (2010) Digital Activism Decoded. The New Mechanics of Change. New York: International Debate Education Association
- Juris, Jeffrey S. (2005) The New Digital Media and Activist Networking within Anti-Corporate Globalization Movements. The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science. 597(1):189-208
- Kušić, Siniša (2010) Online društvene mreže i društveno umrežavanje kod učenika osnovne škole: navike Facebook generacije. Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja, 24: 103-0125
- Milas, Goran. (2009). Istraživačke metode u psihologiji i drugim društvenim znanostima. Naklada Slap: Jastrebarsko

Olesen, Virginia (2011) Not Without a Shout: Acts of Activism... Politics and Possibility. *Cultural Studies ↔ Critical Methodologies*. 11(4): 403–405

SOS Rijeka – centar za nenasilje i ljudska prava i drugi (2022) Joint shadow report on the implementation of Council of Europe's Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence in Croatia

Šarić, Josipa (2022) The #MeToo movement's manifestation in Croatia: engaging with the meaningfulness of transnational feminist solidarity. *Transnational Legal Theory* 13: 81-104

Tufekci, Z. i Wilson, C. (2012) Social Media and the Decision to Participate in Political Protest: Observations From Tahrir Square. *Journal of Communication* 62: 363-379

Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske, Štimac Radin, Helena (ur) (2014) Konvencije vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji

Mrežne stranice

Babe.hr <https://babe.hr/osvetnicka-pornografija-2/> Pristupljeno 10.6.2023. → (babe.hr)

Bebek, Valerija (2021) Pokretačice Nisam tražila zajednice: 'Teško je čitati na tisuće potresnih poruka, ali nećemo prestati'. *Gloria.hr* 28. siječanj. <https://www.gloria.hr/gl/scena/pokretacice-nisam-trazila-zajednice-tesko-je-citati-na-tisuce-potresnih-poruka-ali-necemo-prestati-15046308> Pristupljeno 13.6.2023. → (Bebek, 2021.)

Došen, Karmen (2022) Hrvatska vlada osigurava milijun eura za besplatne menstrualne potrepštine. *Womeninadria.com* 28. studenoga. <https://www.womeninadria.com/besplatne-menstrualne-potrepstine-hrvatska/> Pristupljeno 6.2.2023. → (Došen, 2022.)

Facebook (2019)
https://www.facebook.com/jelka12/posts/10156986203940768?ref=embed_post Pristupljeno 30.5.2023. → (Facebook, 2019.)

Filoz.ffzg.unizg.hr (Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu)
<https://filoz.ffzg.unizg.hr/nastavnici/marija-selak/> Pristupljeno 9.2.2023. → (filoz.ffzg.unizg.hr)

Mmh.hr (Mreža mladih hrvatske) (2021) <https://www.mmh.hr/vijesti/jutro-sam-stala> Pristupljeno 6.2.2023. → (mmh.hr, 2021.)

Most-hrvatska.hr <https://most-hrvatska.hr/clanovi/marija-selak-raspudic/> Pristupljeno 9.2.2023.
→ (most-hrvatska.hr)

Mozemo.hr <https://www.mozemo.hr/zastupnice-i-zastupnici/sandra-bencic/> Pristupljeno
8.2.2023. → (mozemo.hr)

Mpu.gov.hr (Ministarstvo pravosuđa i uprave) (2021) Ministar Ivan Malenica i ministar Josip Aladrović održali sastanak s predstavnicama inicijative #SPASIME. *Mpu.gov.hr* 25. siječanj.
<https://mpu.gov.hr/vijesti/ministar-ivan-malenica-i-ministar-josip-aladrovic-odrzali-sastanak-s-predstavnicama-inicijative-spasime/24719> Pristupljeno 30.5.2023. → (mpu.gov.hr, 2021.)

Pariter (2015) <https://pariter.hr/misija-ciljevi-aktivnosti/> Pristupljeno 25.1.2023. → (pariter.hr, 2015.)

Pariter.hr (2020) <https://pariter.hr/kampanja-bitna-si-i-program-dogadanja/> Pristupljeno
25.1.2023. → (pariter.hr, 2020.)

Pariter.hr (2021) <https://pariter.hr/objavljeno-je-prvo-istrazivanje-o-menstrualnom-siromastvu-u-hrvatskoj/> Pristupljeno 25.1.2023. → (pariter.hr 2021.)

Pariter.hr (2021) <https://pariter.hr/ocekivano-ali-razocaravaju-68-zastupnika-ca-je-protiv-smanjenja-menstrualnog-siromastva-u-hrvatskoj/> Pristupljeno 25.1.2023.

Pariter.hr (2022) [https://pariter.hr/otvoreno-pismo-vladi-i-sabo\(https://pariter.hr/ocekivano-ali-razocaravaju-68-zastupnika-ca-je-protiv-smanjenja-menstrualnog-siromastva-u-hrvatskoj/\)-25.1.2023.,-ru-rh/](https://pariter.hr/otvoreno-pismo-vladi-i-sabo(https://pariter.hr/ocekivano-ali-razocaravaju-68-zastupnika-ca-je-protiv-smanjenja-menstrualnog-siromastva-u-hrvatskoj/)-25.1.2023.,-ru-rh/) Pristupljeno 25.1.2023. → (pariter.hr 2022.)

Sandić, Srđan (2023) Milena Radulović: ‘Nekada stvari od kojih strahujemo učine kontru u našem životu’. *Gloria.hr* 7.ožujak. <https://www.gloria.hr/gl/scena/price/milena-radulovic-nekada-stvari-od-kojih-strahujemo-ucine-kontru-u-nasemu-zivotu-15312781> Pristupljeno
13.6.2023. → (Sandić, 2023.)

Šimić, Ivan (2020) Hashtag #zeneujavnomprostoru odjeknuo preko 1000 puta u Hrvatskoj i regiji, uz njega se najviše veže pojam “strah”. *Netokracija.com* 28. srpanj.
<https://www.netokracija.com/zene-u-javnom-prostoru-strah-analiza-169163> Pristupljeno
16.2.2023. → (Šimić, 2020.)

Špišić, Davor (2019) Nakon velikih prosvjeda često se ne dogodi baš ništa, no priča sa #spasime je drukčija. Žene iz inicijative objašnjavaju zašto. *Telegram.hr* 14. lipnja. <https://www.telegram.hr/zivot/nakon-velikih-prosvjeda-cesto-se-ne-dogodi-bas-nista-no-prica-sa-spasime-je-drukciya-zene-iz-inicijative-objasnjavaju-zasto/> Pristupljeno 30.5.2023. → (Špišić, 2019)

Vlada.gov.hr

<https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/Vijesti/2018/03%20ožujak/28%20ožujka/Istanbulska/index.html> Pristupljeno 10.6.2023. → (vlada.gov.hr)

Voxfeminae.net (2021) Kampanja #NisamPrijavila: zašto žene ne prijavljuju nasilje. *Voxfeminae.net* 28. prosinca. <https://voxfeminae.net/vijesti/kampanja-nisamprijavila-zasto-zene-ne-prijavljaju-nasilje/> Pristupljeno 13.6.2023. → (voxfeminae.net, 2021.)

Vrabec, Vedran (2019) Kako je Jelena Veljača u 4 dana skupila 33.000 ljudi u grupu koja organizira prosvjed za žrtve obiteljskog nasilja. *Telegram.hr* 3. ožujka. <https://www.telegram.hr/politika-kriminal/kako-je-jelena-veljaca-u-cetiri-dana-skupila-33-000-ljudi-u-grupu-koja-organizira-prosvjed-za-zrtve-obicajskog-nasilja/> Pristupljeno 30.5.2023. → (Vrabec, 2019.)

Who.int (2021) Violence against women. 9. ožujka. *World health organization* <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women> Pristupljeno 7.8.2023. → (who.int, 2021.)

Womeninadria.com (2019) Osnovan Fond 'Spasi me' za hitnu pomoć žrtvama obiteljskog nasilja. *Womeninadria.com* 14. lipnja. https://www.womeninadria.com/fond-spasi-me/?fbclid=IwAR2q32RiQsQYFsjpZH6Outr1NudwuuZYsJx6dUzYUsAp_dwrtJgcc29rmM Pristupljeno 30.5.2023. → (womeninadria.com, 2019.)

Sažetak

U današnjem digitalnom dobu, aktivizam se sve više seli s ulica u virtualni svijet. Neprofitne organizacije, udruge i pojedinci posvećeni ljudskim pravima sve više koriste digitalne tehnologije u svojem radu, uključujući i provođenje kampanja i projekata te se time uključuju u digitalni aktivizam. Cilj ovog istraživačkog rada je prikazati utjecaj digitalnog aktivizma u smislu borbe za rodnu ravnopravnost i protiv rodno uvjetovanog nasilja te utvrditi koliki utjecaj ima na zakonodavne i sustavne promjene u društvu. Ovo istraživanje služi kako bi se prikazao utjecaj i doprinos (digitalnog) aktivizma u Hrvatskoj te kako bi bio poticaj na daljnje provođenje aktivističkih kampanja i veću angažiranost građana i građanki u društvu. Rad se sastoji od provedenog istraživanja temeljenog na metodi dubinskog intervjua. Intervjui su provedeni kako bi se istražila učinkovitost digitalnog aktivizma u Hrvatskoj. Konkretno, istražuje se na koji način digitalni aktivizam pridonosi sustavnim promjenama u društvu, te može li pomoći u sprječavanju nasilja nad ženama i djevojčicama i u borbi za rodnu ravnopravnost. Pitanje je jesu li u ovom slučaju digitalni aktivizam i digitalni mediji korisni u vidljivosti i provedbi kampanja i projekata udruga za ljudska prava te rezultiraju li sustavnim i društvenim promjenama. Istraživački intervjui obuhvaćaju osobe koje rade ili su radile u aktivističkim udrugama i organizacijama, te imaju izravno iskustvo o tome kako u Hrvatskoj funkcionira (digitalni) aktivizam. Također su uključene osobe iz javnih politika koje imaju iskustvo kako je to biti na poziciji donositeljica odluka u Vladi Republike Hrvatske. Rezultati ovog istraživanja pokazuju kako digitalni aktivizam djeluje kao dodana vrijednost aktivizmu u stvarnim prostorima te kako je koristan alat za široko prenošenje poruka i pozivanja na akciju te kod provođenja kampanja i projekata u svrhu borbe za rodnu ravnopravnost i protiv rodno uvjetovanog nasilja. Digitalni aktivizam također može služiti kao alat za vršenje pritiska na nadležne institucije, sudove, vladajuće i donositelje odluka. Također, naglasak je na promjeni zakonodavstva kao posljedici digitalnog aktivizma i problemu implementacije zakonskih reformi u praksi.

Ključne riječi: digitalni aktivizam, rodna ravnopravnost, žena, nasilje nad ženama, rodno uvjetovano nasilje, sustavne promjene, zakonodavstvo, Hrvatska

Summary

In today's digital era, activism is increasingly extending from the streets to the virtual world. Non-profit organizations, associations, and individuals dedicated to human rights are embracing digital technologies to conduct campaigns and projects, thus engaging in digital activism. The goal of this research paper is to illustrate the impact of digital activism in the context of fighting for gender equality and against gender-based violence and to determine how much influence it has on legislative and systemic changes in society.. This research is necessary in order to showcase the impact and contribution of (digital) activism in Croatia and to serve as an incentive for further activist campaigns and increased citizen participation. The paper consists of conducted research based on the method of in-depth interviews. The interviews were conducted to explore the effectiveness of digital activism in Croatia. Specifically, it investigates how digital activism contributes to systemic changes in society and whether it can help prevent violence against women and girls and promote gender equality. The question is whether, in this case, digital activism and digital media are useful in raising visibility and implementing campaigns and projects for human rights associations, and whether they result in systemic and societal changes. The interviews consist of individuals who have direct experience working in activist associations and organizations, offering insights into the functioning of (digital) activism in Croatia, as well as people from public policy who have experience of what it's like to be a decision-maker in the Government of the Republic of Croatia. By analyzing these interviews, this research show how digital activism acts as an added value to activism in physical spaces and how it is a useful tool for spreading messages and calls to action widely, as well as for conducting campaigns and projects aimed at promoting gender equality and combating gender-based violence. Digital activism can also serve as a tool for exerting pressure on relevant institutions, courts, government authorities, and decision-makers. Moreover, the emphasis is on legislative change as a consequence of digital activism and the challenge of implementing legal reforms in practice.

Key words: digital activism, gender equality, woman, violence against women, gender-based violence, systematic changes, legislation, Croatia

Prilozi

Intervju 1

Ime i prezime ispitanice: Sanja Sarnavka

Kratki životopis ispitanice: Predsjednica Zakladne uprave, jedna od osnivačica SOLIDARNE, aktivistkinja za ljudska prava i ženska prava, stručnjakinja za borbu protiv rodno uvjetovanog nasilja i rodnu ravnopravnost. Bivša je predsjednica udruge B.a.B.e. i Kuće ljudskih prava Zagreb.

Datum i vrijeme održavanja intervjuja (sat:minuta): 06.02.2023. u 16:45 h

Mjesto (i/ili način) održavanja intervjuja: Uživo, u osobnom stanu ispitivačice (Zagreb)

Intervju vodila: Sonja Marković

Suglasnost ispitanice da se intervju koristi u svrhu istraživanja diplomskog rada: DA

Zovem se Sonja Marković, studentica sam na Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu. Za potrebe diplomskog rada provodim istraživanje o utjecaju digitalnog aktivizma u Hrvatskoj usmjerenog prema postizanju rodne ravnopravnosti i protiv nasilja nad djevojkama i ženama. Ovaj razgovor se snima zato što tako možemo prirodnije razgovarati da na vas ne prekidam dok pričate kako bi zapisala što ste rekli. Snimka služi kako bi mogla upotpuniti svoje istraživanje na temelju Vaših odgovora i odgovora drugih ispitanica koje će sudjelovati u istraživanju. U istraživanju bih Vas htjela predstaviti prema imenu i prezimenu te ukratko napisati informacije o vašoj poziciji i aktivizmu kojim se bavite u sklopu Vaše funkcije i/ili izvan nje kako bi prikazala vjerodostojnost odgovora u provedenom istraživanju.

Molim Vas, ako se slažete potvrdite da ste suglasni sudjelovati u ovom istraživanju.

Suglasna sam. A ko je mentorica?

Viktorija Car. Ako imate ili ćete imati pitanja u vezi ovog istraživanja slobodno se javite profesorici i mentorici za ovaj diplomski rad, prof. dr. sc. Viktorija Car, na e-mail: viktorija.car@fpzg.hr Puno Vam Hvala! Ovdje nema točnih i netočnih odgovora. Cilj ovog istraživanja je saznati utjecaj digitalnog aktivizma u vašem profesionalnom iskustvu i mišljenju. Sve što kažete nam je važna informacija i pomoći će upotpuniti ovaj diplomski rad.

Ako ste spremi, možemo početi...

Jesam.

Evo za početak možete li mi reći nešto iz Vaše biografije, kada ste se i kako počeli baviti društveno angažiranim radom?

Davno. Jako davno. Negdje 90-ih, kad je krenulo osamostaljenje Hrvatske jer sam bila u šoku koliko sam prije sanjala nekakvo drukčije društvo, otvorenije, demokratičnije i zanimljivije, tolko me šokiralo ono što nas je zateklo, rat, repatrijarhalizacija, osvjestavanje s druge strane da ovo što se u socijalizmu govorilo o nekakvoj ravnopravnosti da je bila velika laž, međutim je bilo daleko drukčije i meni je sada nevjerovatno iz ove perspektive mojih godina kad vidim da moje unuke se suočavaju s nečim što ja nikada u mladosti barem nisam ni čula ni vidjela jer je nekako barem taj javni diskurs i narativ najpopularnija trenutno riječ, ovoga, nikada nije imao ovakve priče. Recimo da ne govorimo o ovim moliteljima koji su sad negdje vrhunac ovoga što se pokušava nametnuti. Tako da sam prvo dok sam radila; ja sam profesorica književnosti komparativne i Jugoslovenskih jezika i književnosti i kad sam radila u gimnaziji onda sam se povezala s antiratnom kampanjom i onda sam kao profa dovodila različite ljude koji su govorili na drukčiji način i o ratu i o mržnji. Vodila sam i mlade recimo cijeli razred na Jugendacademi gdje su se sa drugim nacionalnostima govorili o angažmanu, aktivizmu i svemu, da bi onda shvatila da u stvari ne mogu više biti u sustavu jer sam prvo u gimnaziji disciplinski odgovarala jer sam napisala da u novinama jednim da je dopis od Dokićke nepismen, a ona je bila profesorica hrvatskog, a onda sam u KIC-u dobila izvanredni otkaz nakon što sam dala intervju u Feral Tribune; I ravnatelju koji je vikao Tuđman je moj tata, a do 11 sati je popio litru gorkog

TRANSKRIPT INTERVJUA ZA DIPLOMSKI RAD:
DIGITALNI AKTIVIZAM USMJEREN PREMA POSTIZANJU RODNE RAVNOPRAVNOSTI I PROTIV NASILJA
NAD DJEVOJČICAMA I ŽENAMA
Diplomski rad
Ak. god. 2022/2023
Fakultet političkih znanosti

pelinkovca. I onda sam još radila u VERNU, njega sam osnivala i radila prve programe kad je još bio program usavršavanja i onda sam u Hrvatskom-američkom društvu i onda sam odlučila prijeći u B.a.b.e i onda sam 17, 18 godina vodila B.a.b.e. i još u međuvremenu osnovala kuću ljudskih prava.

Dobro.

Sad sam predsjednica upravnog vijeća ove zaklade Solidarna koju smo mi ljudskopravaši osnovali i tu sam sad aktivna, ali volonterski jer sam bazično sada, formalno u penziji, ali još radim. Evo sad sam radila baš tri europska istraživanja. Jedno je bilo o uznemiravanju i seksualnom napastovanju u visokim ustanovama, akademskoj zajednici, prije toga o tome postoji li poseban princip nagrađivanja i poticanja u inovacijama i u akademskoj zajednici baš za žene, a ovo sad veliko je bilo utjecaj covida na žene prvenstveno, ali i druge marginalizirane skupine, znači na koji način se njima, da li su mjere na bilo koji način bile rodno osviještene i što je covid predstavljao za žene.

To vam je bilo zadnji projekt?

Da, da to sam sad, evo gotov je bio 5. siječnja i sad ću još te intervjuje koje sam radila dubinske, sad su javili da bi ipak objavili iz svake zemlje, jer je mislim negdje 30 država i preko europske unije, su države, da bi onda po tri intervjuja iz svake zemlje, ali nekakvih pozitivnih priča gdje su žene unatoč problemima na koje su naišle negdje se izborile, kao da bude nekakav pozitivan primjer, jer ja sam radila stvarno negdje oko 20, 30 intervjuja dubinskih i stvarno sam naišla na fantastične priče i to ono i mladih žena i žena koja ima 74 godine i osobe s invaliditetom, ali čudo je napravila od svoga života.

To bi bilo super da se objavi.

Da.

Bili ste spomenuli ove molitelje, što mislite o trenutnoj situaciji kada govorimo o rodnoj ravnopravnosti u Hrvatskoj?

Pa evo sad je najnovije istraživanje dala Pravobraniteljica ova Pučka, gdje se pokazalo gdje se govorilo i istraživalo se stupanj diskriminacije u Hrvatskoj i porazan je rezultat u odnosu na 2016. Sad ti neću reći, to ti mogu javiti koje je precizno, ali mislim da je negdje bilo da je 16% ispitanika i ispitanica reklo da su žene i muškarci različiti i da trebaju imati različite uloge, dakle jer definitivno mi jesmo biološki različiti, ali da treba imati različite uloge, znači da one žene su drugotne, a ove godine mi se čini da je 22%, to je 6%, to je strašan rast.

I muškarci i žene?

Da. I muškarci i žene, tako da, ali još ću ti pogledati točno da li sam ti rekla ili mi se čini da je 5% razlika. To je za neku stranku recimo kad gledaš to je ulazak u sabor, kad bi netko uspio u 4 godine ili 5 godina toliki rast doživjeti, tako da je to porazno i očito je ta činjenica da ne postoji u obrazovanju u stvari naglasak na tome. Mediji, molitelji, ovi što stoje pred rodilištima i dočekuju i naskaču na žene koje idu na pobačaj, sve to definitivno utječe na stanje svijesti i na promjenu stavova. Mi smo recimo kad je bilo 96-te kad smo radili tu peticiju za protiv zabrane pobačaja, tad je bez problema, mi smo u 4 dana valjda skupili užasno puno potpisa, 30000 ili tako nešto, znači da se klima definitivno, polako ali sustavno mijenja.

A danas nazadujemo. Dobro, rekli ste da ste radili ovaj projekt znači protiv seksualno nasilja, što mislite zapravo sad o toj situaciji u Hrvatskoj po pitanju nasilja nad ženama i djevojčicama?

Pa recimo da nije bilo istraživanje već završavalo skoro kad ja nisam imala skoro ništa za napisati, jer nije postojalo ništa u stvari na Sveučilištima, to su bili oni povjerenici za zaštitu dostojanstva, ali ništa nije bilo posebno usmjereno na to seksualno uznemiravanje i onda je srećom pred sam kraj istraživanja se pojavila ona kampanja glumica koja je u Beogradu i onda nisam tražila i bum od jedanput i onda reakcija od Akademije za dramsku umjetnost i Pravnog fakulteta i tako da sam ja konačno imala barem nešto pozitivno napisati da se pomaknulo i da su neke stvari postale bjelodane. Mislim makar ja velim, kad se sjećam na faksu svom, kad sam ja stvarno davno studirala u tom socijalizmu, mislim točno se znalo tko je predator od profesora muških mislim i to prešućivalo, svi su znali, svi su o tome diskutirali i onda si ti znao jedino se obraniti, pazila si da

TRANSKRIPT INTERVJUA ZA DIPLOMSKI RAD:
DIGITALNI AKTIVIZAM USMJEREN PREMA POSTIZANJU RODNE RAVNOPRAVNOSTI I PROTIV NASILJA
NAD DJEVOJČICAMA I ŽENAMA
Diplomski rad
Ak. god. 2022/2023
Fakultet političkih znanosti

ne ideš ako ne moraš, nisi išla tom profesoru ili si išla s nekim na ispit, nisi htjela ići sama. Ja recimo jedini koji sam pala je bila predvojnička obuka jer sam došla sa frajerom svojim, koji mi je poslije bio muž, a znalo se da stavlja zadnju osobu koju stavi ta mora poslije ići s njim na piće. Ja ne znam da li se nešto događalo ili je on samo srao kad se išlo s njim na piće i onda je došao i pitao ko je ovaj, ja sam rekla moj frajer, a ispalo je da sam ja zadnja i onda me rušio, mislim, ono jedini ispit koji sam pala, ne. I onda sam sljedeći put tolko nabubetala da me ne može i došla bez frajera, ali, i onda sam dobila odličan, ali mislim to su takve stvari bile i to se sve prešućivalo i nitko nije dirao, a tako je bila situacija i sada. Imali smo katastrofalnu reakciju rektora Borasa slavnog, koji je inače proslavio tu poziciju rektora, tako da je nažalost to loša situacija, ali s druge strane kažem, ono kad vidim kad sam počela u B.a.b.e-ama i koji je bilo zazor žena, jer mene su žene najviše ipak, pogotovo u toj prvoj fazi zanimale. Ipak danas imamo puno veći broj osviještenih i žena i muškaraca. Tako da imamo baš jedan jaz recimo, kao što imamo ovaj NDH kako smo podijeljeno društvo tako samo i ovdje dosta podijeljeno, znači žene koje ostaju stubovima patrijarhata i tvrde da im je to super i cool i da je to jedino normalno, ali s druge strane imamo veliki broj žena. Evo sad u subotu nisam mogla ići zbog te situacije psa i svega, ali bilo je više ovih koji su stali nasuprot moliteljima, nego molitelja, ali tragična situacija koju sam ja odmah na Facebooku napisala zgrožena, dakle žena je došla moliti zato jer njezin muž taj dan nije mogao doći. Dakle ona kleči, umjesto njega i moli da žene budu čedne i da muškarac bude autoritet. I novinarka pita što to znači da on treba biti autoritet, a ona veli, ma nemojte me to pitati, a onda kaže ja živim u sretnom braku i da moj muž je meni autoritet, ali bez objašnjenja što to znači, ono da li to znači da je ona malo gluplja i nesposobnija, da li ona je drugotna, tako da imamo taj jedan veliki jaz. I na svu sreću, kažem sve više ima, pogotovo urbanih ovih muškaraca i žena koji ne dopuštaju više da bude taj vid diskriminacije.

Da, na sreću ima i ima ljudi koji se mogu doći suprotstaviti, a s druge strane je tužno da uopće moraju izlaziti zbog toga.

Ma ja kažem, to je nešto što ja nisam mogla sanjati, jer ti u principu imaš onu naivnu sliku, sad krećemo i sad idemo samo naprijed i stvari se mijenjaju na bolje međutim povremeno ti se čini da se vrtiš u krug, mislim jer se mi sad, moram se boriti za one stvari za koje sam mislila da su davno

osvojene, mislim da se podrazumijevaju da se više ne dovode u pitanje, ne. Recimo sad je bio ovaj slučaj koji je, sa ovom tučom, kako oni pišu na ovom Platku; i ja kažem prvo ili kad napišu u novinama redovito, da nakon svađe on je nju ubio, ja velim za svađu i za tuču potrebni su ravnopravni partneri znači koji jednako nisu spremni na razgovor pa onda to rješavaju i fizički, dakle što ovdje nije bio slučaj i sad su svi vidjeli kako to izgleda kad je neravnopravan omjer, a policija ih svrstava u istu kategoriju. Ali ja sam onda svugdje napisala, to se stalno događa u vezama gdje ima nasilja, mi smo jako se borile, i sad se nešto smanjilo, recimo ali bila je jedno vrijeme redovita situacija da ako se žena branila, a maloljetna djeca u prisutna, da su ih obadvoje privodili i zatvarali na noć i oboje su bili kažnjeni i uopće se nije razmatralo tko je žrtva a tko je nasilnik jer ja sam rekla, šta onda znači ako tebe neko napadne ti trebaš stat i dopustit da te taj mlati, mislim da bi ti sud onda priznao da ti nisi suodgovorna, jednako odgovorna za ono što se dogodilo.

Da, nažalost. Kad ste spomenuli već, ovaj Tihu misu koja se desila, znači ima ljudi koji izlaze na ulicu u sklopu tog nekog aktivizma, a koje je vaše iskustvo s aktivizmom u Hrvatskoj?

Pa ono, otužno mislim jer u principu kod nas imaš ti ove stvari kad se snizi plaća ili je inflacija da kod nas ljudi izlaze jedino grupe koje su direktno pogođene, kao što su bili ovi smetlari, sada su medicinske sestre, međutim neki opći izlazak, ovo što je u Francuskoj normalno da ih nekoliko milijuna izađe samo kad se zakonska regulativa hoće mijenjat kad se njima povisuju godine za odlazak u penziju. U Engleskoj je bilo nekoliko milijuna ljudi zbog inflacije i sve težeg ekonomskog stanja. Kod nas to ne možeš dobit, tako da je bilo čudno Spasi me, ona dva prosvjeda, ali koja su bila više na ono što smo osjetljiviji jer su bila djeca u pitanju. Znači prvo je bilo ono bacanje četvero djece s balkona, a drugo je bila ona djevojka i grupno silovanje i postupak institucija, tako da to kod nas slabo ide. I ovo u subotu što se desilo je bilo fantastično i već jučer iako je nedjelja i iako je, dobro kod nas ide puhao je vjetar, pola ljudi nije moglo doći radi Matijanića, ali ne radi Matijanića nego radi situacije u zdravstvu, tako da to ne, nego ono „fejsbučenje“ je glavno iskazivanje svojih protesta i svega, ali to ne rezultira nekakvom konkretnijom akcijom koja je vidljivija.

To je znači vaše mišljenje što se tiče samog aktivizma usmjerenog prema rodnoj ravnopravnosti i prema nasilju?

Da, da.

Okej, kad ste već spomenuli Facebook, idemo se malo baciti na društvene mreže. Znači vi koristite društvene mreže?

Je da, ja sam ih počela koristiti dok sam bila u B.a.be.-ma, to mi je bilo izrazito važno jer prvo ja sam zato i otišla u medije i postala vidljiva i ja time nisam ništa dobila osim sranja na osobnoj ravni i govora mržnje i prijatni i trista čuda. Međutim mi se činilo užasno važno da žene ako su žrtve da znaju kome se mogu javiti i bilo mi je važno da govorim na drugi način od onog službenog nekakvog načina i vrlo rano sam, više ne znam kad, prije sto godina, kad se tek pojavio Facebook, ja sam odmah otvorila i Instagram i ovaj kak se zove Tik Tok i ovaj, bože, Twitter, međutim tu na koncu to samo koristim da ja idem gledati, a ne da mi se ništa stavljati svoje jer to zauzima puno vremena, ako hoćeš nešto suvislo. I na Twitteru me posebno iznerviralo, kad sam se počela javljat, odmah mi se javljaju oni mrzitelji, a evo tebe, ja sam rekla aj na Facebooku ono imam blok i već mi je dovoljno što sam izblokiral hiljadu na Facebooku, sad mi se ovdje na Twitteru ne da blokat, tako da ih pratim jer me zanimaju, želim biti informirana, jer sam ja negdje i u B.a.b.e-ama ušla kroz projekt Žene i mediji, vodila sam taj projekt tako da mi je to bilo jako važno znati način na koji se danas komunicira, ali da i ostajem na Facebooku iako sam u penziji, ali sad ga više koristim za edukativne neke, dajem neke primjere i tako malo da educiram.

Dobro, znači Facebook koristite da educirate i da pratite zapravo što se aktivno dešava preko društvenih mreža. Da, zapravo već ste mi spomenuli znači koristili ste društvene mreže u sklopu Baba dok ste radili?

Da, u sklopu Baba i onda naravno sam nastavila i sada i još uvijek imam, prije sam ih imala 5 hiljada i još hiljadu na čekanju, a sad sam negdi 4 i 900 i sad samo ono ne primam, idem jako dobro pogledat profil, sad već imam tu komociju da blokam i brišem i unfriendam, jer prije kad sam bila u Babama sam imala obavezu pa bi ja još komunicirala nešto, a sad si mislim ja sam u

penziji, doviđenja, nemam više živaca, mislim nakon tolko godina nešto se upuštati u neakve velike rasprave, ono sad samo, sad imam krug istomišljenika uglavnom ili onih barem koji mi se ne usude napisati da sam glupa ili nešto.

A kak je to izgledalo u poslovne svrhe dok ste koristili za B.a.b.e?

Pa mi smo jako puno, ja sam jako puno i video i medije jako puno koristila, to je bilo važno i radila sam neke kampanje koje su stvarno bile revolucionarne. Ja znam kad sam radila pet godina za redom recimo nasilje, to su uvijek bile kampanje prva vijest u Dnevniku, mislim ja sam prvi put radila te siluete sa inicijalima ubijenih žena, svi mediji su bili tamo jer to nitko još nije napravio. Onda sam jako koristila ove socijalne reklame koje sam radila od 30 sekundi, a ne ono priče od 5 sati, filmove, što je jako često bilo tad pogotovo kad je počinjao aktivizam, da ljudi opće nisu znali i poznavali medije i onda su to bile ono duge priče, koje niko ne sluša, mislim jer ono kad znaš da ljudi nakon 15 sekundi gube pažnju i stvarno sam radila to s profesionalcima i to je bilo jako važno. I sa recimo mojoj učenicom kojoj sam bila raska u gimni, ona mi je bila stalna dizajnerica tako da bude sve u ono da ima identitet i B.a.b.e su zbilja postale brend. Tak da to mi je bilo jako važno. I na Facebooku naravno sam najavljivala sve ili pokazivala kad sam se bavila analizom reklama, medija, onda to sve prezentiraš na svojem profilu.

Da, a jeste objavljivali kakve kampanje ili pokušali koristiti za neke peticije ili slično?

Da, da, da, da. Definitivno, s tim da i tu treba bit pametan. Recimo nedavno je Solidarna išla s jednom peticijom protiv koje sam ja bila jako, a sad me ubi opće se više ne sjećam, šta je bilo točno. A je sjećam se to je bilo kad je ovaj ubio troje djece, onda smo mi išle prema Saboru tražit da se uvede dan kao što postoji ono borba protiv nasilja nad ženama, borba protiv nasilja nad djecom, onda su ovi mladi pokrenuli peticiju, onda sam rekla ma znate kakvi su kod nas, mislim šta bez veze, šta će mi peticija, mislim ono to mi je zdravorazumski, sad ti skupiš neakvih 500 potpisa, šta ako ne skupiš 50000 je bez veze uopće. Tako da i to treba biti oprezan, ali da definitivno sa Solidarnom. Solidarna pogotovo ima, mi uspijevamo preko web stranice i preko Facebooka, Twittera, mislim smo skupili recimo za Mirelu Čavajdu smo u dva dana skupili 250.000 kuna, a trebalo je 5.000 eura, ne. Tako da nam je to odmah bio i povod za pokretanje

TRANSKRIPT INTERVJUA ZA DIPLOMSKI RAD:
DIGITALNI AKTIVIZAM USMJEREN PREMA POSTIZANJU RODNE RAVNOPRAVNOSTI I PROTIV NASILJA
NAD DJEVOJČICAMA I ŽENAMA
Diplomski rad
Ak. god. 2022/2023
Fakultet političkih znanosti

pomaganja ženama s problemima u reproduktivnim pravima i to ne samo pobačaj nego ono danas ima malo ginekologa mislim ono ne, nego bilo je i ako žena nema za pregled, a hoće ići privatniku, a da joj možemo dati novce, tako da je sad to je uglavnom pogotovo i sad zbog korone je sad to glavni način komunikacije, mislim ne hodaš po cesti i ne dijeliš letke.

Da, znači...

Samo malo čujem, osjećam da mi..

Aha, Mogu ja pauzu stisnuti ako hoćete.

E može, može. Evo da ja samo.

Nema problema.

(Ispitanici je zvonio mobitel, pa smo napravile kratku pauzu da se javi na mobitel)

Evo krenulo je.

Pogotovo sad s ovom pandemijom i s ovim što smo počeli, sad je sve više i tih Zoomova i online i svega. I ja velim nažalost to je za ove mlađe jer ja sam zahvaljujući svom aktivizmu s druge strane bila bogato nagrađena s putovanjima. Dakle ja sam bila u toliko zemalja koje ne bi vjerojatno nikad vidjela i to mislim da je strašno važno da upoznaš druge kulture da možeš uspoređivat, da možeš vidjeti i onda dobiješ nekakvu sliku, a sad je sve uglavnom digital.

To je taman moja sljedeća tema.

Da, da, da.

Evo znači, možemo zaključiti upoznati ste sa trenutnim digitalnim aktivizmom, znači u smislu prakse društvenih i političkih kampanja koje se odvijaju u digitalnoj sferi?

Da. Što to je za Hrvatsku još koma jer nikad nije bilo onog pravog aktivizma, građanskog i one građanske pobune, a sad pogotovo svi se zadovolje na Twitteru, na Facebooku, o Tik Toku opće neću, on opće nije angažiran, mislim ono ja velim, isto kad vidim šta sve ljudi lajkaju i koliko dobivaju lajkova mislim boli me glava, jer s druge strane, ono što sam ja rekla kolko god jesu

fanta; meni je bila nezamisliva situacija, naravno ja sam prve prijevode radila na pisaćoj mašini, ja sam ta generacija i sad ja zamišljam kak sam ja znala cijele knjige prevesti. Kak sad kad ti fulaš, znači ja sam morala sve na novo ići tipkati, sad samo ono delete i erase, promijeniš tri puta, možeš selit, cut and paste, copy sve živo. Međutim s druge strane, ono što se pokazalo to je da čovječanstvo „un general“ (generalno) ima previše glupih ljudi i ja velim to je ta tragedija jer nije to da su sad ljudi oglupavili, meni se čini, nego ja mislim da je uvijek bila ta količina gluposti prisutna, ali sam bila pošteđena nje, jer si se ti kretala u svom krugu s ljudima s kojima možeš komunicirati i najčešće odnosno vrlo rijetko si dolazila u susret direktan s osobama koje drugačije misle. Mislim ovo sad koliko ima govora mržnje, koliko ima užasa na tim društvenim mrežama, a gluposti da ne govorim. Mislim ja ono koji put kad stavim neki post pa onda vidim komentare koji ne da su fulali ceo fudbal, nego mislim to ono, ne znam na koji način bi morao pročitati to što sam ja napisala da ti imaš takav komentar. Tako da nažalost on je razgolitio i puno negativnog, tu sliku o čovječanstvu.

Da, to je baš moje sljedeće pitanje znači o vašem iskustvo, znači ta, kakva je razlika između provođenja aktivističkih kampanja „online“ i „offline“? Koje su prednosti i mane?

Pa velika je. Mislim ima naravno kad radiš u živo, onda je to puno teže i puno ti je manji doseg. Dobro mi smo uvijek kombinirali ono recimo od 1997. pa do prije 5-4 godine, znači je bilo da radiš neku medijsku kampanju gdje preko medija naravno pokušavaš dosegnuti nekakvih; mi nikad nismo imali neku lovu, ali ja znam da sam ja bila vrlo kreativna u tom razdoblju, to mi se negdi pogubilo, više nemam te energije i mašte, ali recimo mi nismo imali lovu recimo oblijepiti Hrvatsku billboardima, ali onda bi ja uzela i napravila jedan billboard i stavila ga na Trg Bana Jelačića kad se preuređivala ljekarna i ona zgrada pa bi žicali da nam džaba stave taj billboard i onda bi ja pressicu održala i onda su svi mediji prenijeli taj billboard tako da je on bez para došao do jako puno ljudi, tako da moraš biti inteligentan kad nemaš novaca i kreativan moraš biti.

I snalažljiv.

I snalažljiv da. I tako da, na cesti ti je manji doseg definitivno, ali možda možeš napraviti veći utjecaj s tim ljudima jer možeš razgovarati, ne. A ovdje kad ti nešto napišeš ljudi to vrlo često

pročitaju na pedeseti način i onda moraš potrošiti jako puno na objašnjavanje da bi reko, rekla ili onda ti vidiš da si fulala s tim jer te ljudi nisu shvatili, ne. Tako da je to osjetljivo ono jedno područje, ali u svakom slučaju sada su ti dosezi daleko veći.

Da, a smatrate li vi trenutno da se bavite nekim digitalnim aktivizmom?

Pa ne, samo taj Facebook mi je uglavnom; ono mi dogovaramo kad idemo s nekom, sad smo išli s tim fondom za žene i onda je naravno bilo jako priče na koji način ćemo ići prema ljudima i odlučili smo se za jedan pristup koji je čudan, jer obično se ide ono pozivanje na nekakvu empatiju ili nešto, a ovdje smo išli u stvari ono kapitalistički, znači da je investicija. Dobar, negdje je to relativno dobar odjek, ali ti vidiš da je to stalan posao, ne možeš ti jednu kampanju pet dana šibati nego moraš smišljati nove poticaje da bi to održala živim i da bi ljudi razumjeli šta hoćeš.

A smatrate li da onda pogoduje s jedne strane ta digitalna sfera kod tog aktivizma da se pročuje više?

A ona je danas nezaobilazna ako hoćeš imati neki utjecaj moraš se time baviti, ali ne zaboraviti i ovu priču negdje uživo jer ako se sve stvarno pretvori u digitalno onda ćemo stvarno svi jesti smokije ko Amerikanci, biti debeli i raditi ne znam šta.

Znači treba biti kombinacija online i offline?

Mislim da je najbolja kombinacija i znači digitalno ali i onda radit neke aktivnosti koje su opet zanimljive za medije da se putem medija onda malo može proširit priča, da se nešto može više reći i kontakt u živo definitivno.

A na primjer, pošto su se digitalne, zapravo društvene mreže toliko integrirale u svakodnevni život ljudi da li smatrate da će ljudi prije potpisati neku peticiju u dva klika online ili sad na primjer da se stoji na trgu i da se dođe s papirom i traži se ljude da se potpiše?

Pa ovisi o tebi, ovisi o tebi. Ja mislim da nije ovo, sigurno je lakše klikom, ali s druge strane ako nekoga ne uspiješ ono kroz taj poziv zaintrigirati, mi nismo ni po tim digitalnim poznati, ne skupe se nekakva čuda potpisa, jer sad je recimo Hrvatsko novinarsko društvo znači koje bi trebalo imati

ogroman utjecaj jer su tu unutra novinari iz medija, mislim kad za Matijanića nakon godinu dana oni skupe 5.000 potpisa, to je u stvari ništa, ne. To je jako malo tako da, bi to trebalo biti jako, jako, jako ono razrađeno da bi doprlo do ljudi i da bi izazvalo nekakav poriv kod ljudi da idu nešto potpisati.

Je li u tom smislu lakša komunikacija online prema široj javnosti?

Ma ona je definitivno lakša, ali kažem opet zavisi da li je dovoljno motivirajuća da bi neko nešto napravio, ne. Tako da imamo, ja se smijem, recimo Boba Đuderija koja piše duhovito jako i koja je ustvari počela sa tim svojim Facebook objavama pa onda postala književnica, meni već postane smješno koji put jer ona šta god napisala, koji put zbilja ono jednu bez veze rečenicu ona definitivno ima 400 lajkova odmah, jer ljudi po inerciji, jer sve što ona kaže je njima duhovito. Međutim onda kad vidiš da napiše nešto ozbiljno, odmah je manje lajkova jer oni svi očekuju da ih ona nasmijava, ili imaš ljude koji napišu strašno pametno ali nemaju neku objavu, ali nemaju jako puno ljudi, followersa, ne, ja recimo što god napišem imam 100 odmah, isti dan. Ali isto mi je problem doći do nekakvih jako jako puno i onda je to tragično u stvari kad vidiš; ja koji put poludim, ona napiše stvarno nešto što je važno i što se tiče ljudskih života i tu ajde imaš nekakvih 200 ne znam koliko lajkova i komentara dosta, ali ak stavim svoju mačku, e to je 500 lajkova. Mislim dakle to isto vidiš baš kod nas, daj mačku, daj psa, daj neku životinju, daj nešto srcedrapateljno, mislim odmah se svi raspekmeze, međutim a kad se tiče nekakvih društveno relevantnih tema, tu onako već imaš jednu zadržku i tu baš se ne bi šteli mešati ljudi. Tako da kod nas nije ni digitalni taj, ne postiže nekakva čuda.

A smatrate li onda da se putem digitalnog aktivizma može doprinijeti sustavnim i društvenim promjenama?

Pa samo digitalno ne. Ja mislim da ne. Ja mislim ne jer ti uz to moraš raditi prema Saboru, prema donositeljima odluka, to digitalno nije dostatno, mislim tu uvijek moraš kombinirati tisuću stvari znači oni klasični tradicionalni mediji, digitalno, osobna komunikacija i prema donositeljima odluka definitivno.

A smatrate li da, na temelju ovoga što ste mi sad rekli, da li digitalni aktivizam više potiče građansku participaciju?

Pa ne, ja mislim da ne, odnosno zavisi, definitivno će on biti ključan sve više za mlađe generacije, mislim da one neće drugačije ni znati nešto napraviti, nažalost što mislim opet nije bog zna šta, ali u svakom slučaju generacijski treba i treba ga još razvijati. Znači treba sigurno raditi na tome da se pronađe pravi način i put da u stvari nekog motiviraš da kod nekog nešto probudiš i izazoveš.

Mislite li da su danas ljudi bolje osviješteni odnosno da bolje reagiraju na teme što se tiče izričito rodne ravnopravnosti odnosno neravnopravnosti i nasilja nad ženama i djevojčicama s obzirom da se te neke i vijesti i kampanje prenose preko digitalnih medija odnosno društvenih mreža?

Pa ne, ne ustvari, jer kažem evo kad pogledaš ovaj GSS-ovac i ovo Platak i kad pogledaš istu tu situaciju sa ženama, mislim puno je više bio ovaj Platak, reakcija zbilja svih i svakoga, svi su bili zgroženi jer imaš s jedne strane tog bogataškog sina koji s BMW-om hoda po skijaškoj stazi i još je borac uz to, profesionalni, znači ima i snagu i tehniku i sve živo da nekoga prebije, nego što će biti suosjećanja sa ženama, tako da tu postoji veliki nesrazmjer. Ali opet, ja kažem, to je sve kad, gle, moraš gledat u kontekstu, kad vidim kad sam počinjala u Babama, kad sam ja ušla baš u Babe, definitivno profesionalno, to je bilo 2000., puno su veće reakcije. Danas imaš recimo, pogotovo se jako reagira na reklame recimo, ovisi koji je, o čemu se radi na reklame, recimo odmah ide na one kekse Domaćica, Domaćica i liječnica, jedna od najglupljih kampanja ikad, tu je bila velika reakcija, znači zavisi, ali čim su nekakve, kod nas uopće kad je nekakva užasno ozbiljna tema, nema, s mog stajališta koja sam užasno socijalno osjetljiva, nema mi još uvijek onaj adekvatan neko da se jako uzruja ili jedna rečenica na Facebooku mi nije dovoljna ako poslije toga nisi spremna; recimo mene užasno nervira, jer danas je vrlo jednostavno, ako se nešto dogodi a ti si nezadovoljan, dakle ti stvarno imaš na raspolaganju, možeš poslat mail, da se nas tisuću dogovori da zatrpa mailom, ti nemaš tu reakciju većine ljudi, ti im čak i ponudiš rečenicu, pa samo copy – paste pa pošalji taj mail, ne vidim da su ljudi na taj način spremni jako reagirati, premalo ih je još uvijek.

Da, idu nekom linijom manjeg otpora.

Ma da, dovoljna je ta rečenica na fejsu di se oni zgroze i čao, doviđenja, mislim ne.

Dobro, sada malo da prijedemo na konkretnije, udruge i organizacije koje se bave aktivizmom u Hrvatskoj. Biste li rekli da se oni bave zapravo digitalnim aktivizmom?

Pa malo jako, jako malo, to još nije uopće dovoljna razina i odnosno i ovisi o dobnoj znači ono strukturi organizacije. Makar i evo recimo mreža mladih koja zbilja obuhvaća samo mlade, nisam vidjela da rade neke tako epohalne kampanje ili nešto gdje bi meni, jer ja sam često kažem, na mailu i na Facebooku i sve prođem ja i pregledam i prekontroliram, dakle nema toliko uspješnoga, pogotovo kad gledaš ove ženske organizacije, tu prevladavaju nekakve starije žene ili srednja dob, tu nema onog pravog digitalnog aktivizma; ima neka kampanja; bila je ova što su B.a.b.e. baš radile kad je bilo ovo o sramoćenju, porno, sramoćenje ne, tu je bilo dosta vidljivo, ta priča i tu znam, jer sam ja poslije intervjuirala jednu od žena, iako ja ne komuniciram s Babama, to je isto ono feminizam na sedamdesetu, ono, kad sam otišla sam, ja sam otišla u prijevremenu penziju jer više nisam mogla podnijet da dođem u B.a.b.e. jer sam krivo birala ljude, al to nije bitno. Međutim, to je bilo i kad sam ja baš došla do te žene, koju sam intervjuirala za ovo istraživanje, onda mi je rekla da su joj B.a.b.e. pomogle, da je zvala tamo pravno savjetovalište jer su baš imali kampanju, s tim da je taj njezin bivši muž objavio njene fotke koje je ona slala njemu kad su bili u ljubavi, poslao na porno sajtove s njezinim imenom i prezimenom.

Da, da, oni su napravili sad dvije stranice di se može prijaviti...

Da, da, da.

Zapravo, koliko sam čitala, uveli su da to se zapravo sad i kažnjava po zakonu.

Je, je, promijenjen je zakon, ali kažem ti nakon tog digitalnog ti moraš ići i prema donositeljima odluka i to je onda osobni kontakt gdje ti tražiš da se recimo promijeni zakon i to je uspjelo sve, ali sad opet koliko to sve u praksi funkcionira jer ono kad razgovaraš s tom ženom što je sve prošla i koliko je trebalo dok je državno odvjetništvo diglo tužbu, a da ne mora dizati ona privatnu tužbu, mislim ono prođe tri godine, tako da ti posjediš.

Znaju radit i...

Zelena akcija ima recimo, ali zato jer su to sve ove koje su svjetski umrežene znači koje rade sa svjetskim ovim organizacijama velikim, oni imaju naravno i više resursa i imaju više love, jer ti za to stvarno trebaš naći dobre vrhunske stručnjake, a njih najčešće, oni baš nisu aktivisti nego ih moraš platiti.

Udruga PaRiter iz Rijeke, koliko pratim isto provode kampanje preko društvenih mreža i imali su jednu zanimljivu kampanju Žene u javnom prostoru gdje su žene zapravo masovno počele slati mailove i dijeliti na društvenim mrežama svoja iskustva neugodna koja su doživjele.

Ne, ne pa to su super stvari ko ovo Nisam tražila, to je definitivno puno lakše, jer tu možeš biti i anonimna i staviti nekakve inicijale i promijeniti mail adresu i promijeniti ime s kojim se oglašavaš. Tu je recimo u toj ispovjednoj nekakvom saznavanju i dobivanju pregleda kolika je količina u stvari jer je do tada, do tih kampanja je svaka živjela u svom svijetu i uvjerena da je ona najveća žrtva i sigurno ti je puno lakše kad vidiš koliko još ima osoba i koliko je to problem i kako nisi jedina i da nisi ti sama kriva. Ali recimo Marinella je sad prešla iz PaRitera, Matejčić je u Solidarnoj evo, već mjesec dana.

A da?

Dada.

A super, pa nju sam baš kontaktirala isto intervju, a znači nije ona više u PaRiteru.

Ne, ne evo mjesec dana kako je prešla u Solidarnu.

Dobro, okej.

Ali ostat će ona vezana i emocionalno i svakako u PaRiteru.

Dobro, a na primjer znači te kampanje što smo spomenule, da li mislite da takve kampanje imaju utjecaja u društvu?

TRANSKRIPT INTERVJUA ZA DIPLOMSKI RAD:
DIGITALNI AKTIVIZAM USMJEREN PREMA POSTIZANJU RODNE RAVNOPRAVNOSTI I PROTIV NASILJA
NAD DJEVOJČICAMA I ŽENAMA
Diplomski rad
Ak. god. 2022/2023
Fakultet političkih znanosti

Pa imaju, imaju sigurno, ovoga jer odjedanput kad ti vidiš tu količinu i na koncu se i žene osnaže i recimo Spasi me, dan danas funkcionira iako je ono bio prvi poriv ajmo samo sa tim pričama žena, međutim svaki dan se neka nova žena javi, pita za savjet jer ti nažalost, ja znam da je ono pogotovo kad se ne baviš medijima, da ljudi misle da jedanput se pojaviš u medijima i to je dosta, mislim ti moraš ponavljati pedeset tisuća puta nešto da bi to doprlo do nekog broja ljudi. Meni su svi znali reći ti stvarno iskačeš iz paštete u medijima. Mislim ja velim nemoj se zavaravati, ima još jako puno ljudi koji opće nemaju pojma tko sam ja. Mislim to je greška aktivista kužiš znači da ti trebaš užasno puno kontinuirano raditi, to ne može biti tri dana kampanja, nego ti stalno moraš to osvježavati, nešto novo dodavati, recimo ima ovo o otuđenju djeteta se pokazala jako važna jer se isto tako vidjelo kolika je količina toga i kako je to sustavno znači zlostavljanje žrtava nasilja gdje ti inzistirao da žrtva mora komunicirati s nasilnikom kao da je sve normalno zato jer dijete ima pravo na oba roditelja. Dakle jedna pogrešna potpuno koncepcija, jer jedno je kad majka stvarno koristi dijete, jer je opet patrijarhat pa joj je dijete jedino mjesto moći, pa se osvećuje jer ju je on ostavio ili ne znam šta, ali kako centar za socijalni rad od žene koja je skoro ubijena, koju su spasila dva prolaznika, što je isto svjetsko čudo da su se umiješali, i koji je nju utezima mlatio i skoro je ubio pred djecom i socijalni rad smatra da je normalno da njoj kaže da mora pisati mužu u zatvor kako su djeca. Ja velim to ti zdrav razum stvarno stane, ne. Tako da su te neke stvari sigurno bez digitalnog, bez... Zove tebe neko.

Ja se ispričavam.

Ma ne, ne, nema veze, šta mi se ispričavaš.

Samo da, oke, nije se prekinulo.

Tako da, ovoga kažem, to je uvijek, to je stalan posao. To je stalan posao, tako da i ove sve influencerice, dobru energiju moraju potrošiti da bi ostale influencerice te da bi od toga mogle zaradivati. Recimo meni ne pada na pamet, mislim mogla bi i ja raditi nekakve podcaste i bila bi sigurno, jer imam ja utjecaja definitivno i još uvijek se vidim kao nekakva figura koja je javna ličnost, ali ovoga, nemam ja za to živaca, mislim ne da mi se, nije da jedanput nešto kažem nego bio bi to posao.

Mislím vi ste već jako puno toga i napravili.

A i da, i mislim stvarno sam sad malo na odmoru, onako sad sve, laganini. Procijenim šta mi se da, šta mi se ne da, jer mislim da sam puno stvari odradila tako da ovoga, ali kažem, to je ozbiljan posao. Samo nažalost kod nas, više imaš tih koji se posvete da bi zaradili pare nego što imaš onih kojih nešto hoće društveno korisno i angažirano, napraviti.

Da, a sad malo još da se vratimo udruge, organizacije i odnosno i pojedince, ima i influencera koji koriste svoje društvene mreže i na aktivistički način, ali da li smatrate znači Udruge, organizacije i pojedinci iskorištavaju puni potencijal digitalnih medija u svrhu aktivizma?

Ma ne, ne. Pa ni mi u Solidarnoj ne, jer naprosto ti imaš toliko posla recimo mi kad smo skupljali novce za Baniju, Zagreb je bio jednostavan, tu smo skupili novce, to je bilo sve transparentno, to je trajalo nekih pet mjeseci, a Banija zahvaljujući državi, je ispala katastrofa. Evo mislim mi se još uvijek bavimo Banijom, i mi smo ušli, ja ne hvala na pitanju, ali jedno tri osobe su ušle u građevinu, mislim one sad znaju kako se rade temelji, koji materijali, jer naprosto kad si vidio da je država omanula, onda smo mi počeli graditi, a to ti znači da si s majstorima, da radiš nešto što zaklada uopće nije planirala jer je za ljudska prava i solidarnost, evo vam novci pa nešto napravite tako da ti moraš imati znatna sredstva da bi mogao imati recimo jednu osobu koja će se time baviti, a ti za to nemaš sredstava, živiš projektno, jedan mjesec imaš puno para, drugi mjesec nemaš ni za plaće, mislim znači to, to nema, to mogu ove velike organizacije, ono, food...

Da, kojima to nije prioritet.

Ne, koje dobivaju silna sredstva, koje imaju milijunske budžete i koje mogu to raditi. Tako da u Hrvatskoj još nisam vidjela ni jednu organizaciju koja je baš to postigla, nekakav ono ogroman, ogroman uspjeh i nekakav utjecaj, ali ima definitivno ima ove Nisi sama, znači postoje te neke udruge koje to s obzirom na svoje kapacitete su puno napravile. Samo kažem i opet bi trebalo vidjet taj omjer koliko su one digitalno uspjele recimo kad imaju onu predbožićnu, pa ono reklamiraju kupite majicu, darujte nešto. I sad bi trebalo vidjeti dal se itko bavi tim istraživanjem, znači koji je učinak koliko su one u stvari prikupile direktno kroz to digitalno oglašavanje i

motiviranje koliko su one uspjele prikupit novaca ili je ipak više to što hodaju po gradovima, po Hrvatskoj pa imaju kave s liječnicima pa u tim osobnim kontaktima onda ostvare nešto. Znači to ne znam dal se, nisam se bavila time ozbiljno, ali u svakom slučaju mislim da smo daleko od iskorištavanja tih digitalnih kanala za nekakve velike, velike ono raising awareness.

Evo sad zapravo jedno pitanje imate li Vi kakvu informaciju, odnosno u vašem na znanju da li digitalni mediji u Hrvatskoj pogoduju u smislu jesu li se provele promjene u zakonima kao posljedica digitalnog aktivizma u smislu nasilja nad ženama i djevojčicama?

Pa ja nisam baš sigurna, nisam sigurna jer u stvari kad vidiš ipak je ona dva prosvjeda Spasi me gdje je bilo preko 5.000 ljudi gdje se onda naglo nacrtao premijer i gdje smo imali jednu figuru koja je Jelena Veljača, znači ona je stvarno public figure i uz to još ima kolumnu u Jutarnjem listu. Mislim da kod nas još uvijek ovo živiće, pojava na cesti, utječe više nego što su utjecale digitalne kampanje iako ima definitivno, evo recimo ovo što je policija sa, opet se vraćam na ovu priču sa ovim HGSS-ovcem, znači prate se društvene mreže i definitivno ono što je jako važno i što mislim da samo pristojni mediji rade, a to je da se uzima i objava na Facebooku kao mogućnost da se o nečemu piše i ja recimo isto tako sam ostvarila kontakt sa jako puno novinara i preko Facebooka i onda ti puno lakše, ja napišem za N1, nemojte puštat sad tu temu jer ne može bit samo jedan dan tema, jer džaba ti onda i onda naravno evo i državno odvjetništvo se angažiralo, a policija je to mislila otkantati i prvo je optužila i ovog HGSS-ovca, da bi sad povukla i tvrdila da on opet nije optužen, tako da ima sigurno utjecaja i svi oni prate medije i to im je sad veliki posao isto za njihove i PRAove i za sve da moraju pratit, moraju uzet u obzir.

Mislim vi više niste ono službeno u sustavu, ali imate možda informaciju da li se povećao broj sudskih tužbi u smislu nasilja nad ženama?

Evo ja sam prvi put tužena, mene je tužila i još čekam ; ja sam zvala jedan dan svoju frendicu Vesnu Alaburić koja je stvarno poznata odvjetnica, ona i predaje na Političkima o medijima i zakonodavstvu. Mene je tužila jedna psihologinja za jedan moj post jer sam ju kao izvrijeđala, mislim da stvarno, toliko je glupa da i toliko štete radi osim toga, tako da sam ja prvi put sam tužena u životu i to u penziji jer me ne podnosi jer sam ja napisala stvarno nešto o njenom osvrtu

TRANSKRIPT INTERVJUA ZA DIPLOMSKI RAD:
DIGITALNI AKTIVIZAM USMJEREN PREMA POSTIZANJU RODNE RAVNOPRAVNOSTI I PROTIV NASILJA
NAD DJEVOJČICAMA I ŽENAMA
Diplomski rad
Ak. god. 2022/2023
Fakultet političkih znanosti

u medijima, tako da da, ima sigurno, svi prate medije i ja mislim da uvijek neko, pogotovo ja mislim da kod mene samo su tihi, ovoga ima pratitelja suprotne strane, ali ti su shvatili da ne smiju da ih se ne blokira, oni samo čitaju i valjda izvještavaju šta je, ovoga ili je recimo kao što je ova Mlinarević iz Hercegovine, ova žena koja se i slikala kad je ostala bez dojke, a sad je ambasadorica u Pragu, recimo ona ima striktno ispod svakog posta zabranjeno prenositi u bilo kojem mediju. Tako da se tu isto morao isto čovjek osigurati, jer znači ako netko prenese, ali meni to nije toliko važno, ovoga ona se morala osigurati jer je stvarno imala progone i toliko govora mržnje i morala se na taj način zaštititi, tako da ovoga, trik je mislim s jedne strane, ti kao imaš ono što je apsurdno u cijeloj ovoj eri, ti imaš s jedne strane kao strašnu pažnju na zaštitu osobnih podataka, a s druge strane me svatko može snimit u svakom trenutku, znači ja bi trebala imati svijest da ako plešem, ako pjevam, ako sam se pripila negdje u nekom privatnom društvu, mislim da to sljedeći dan može izaći na društvenim mrežama, mislim znači a s druge strane kao jako pazimo na zaštitu osobnih podataka, mislim tako da je to jedna, al mislim da živimo u vrlo čudna vremena, tako da. To je stvarno novo doba se stvara i moram priznat da me opće ne fascinira i da sam ja već nekoliko puta, ponavljam da mi je draže da sam na odlasku nego da sam na početku, iz moje naravno perspektive. Mislim moje unuke to žive i one ni ne znaju drugo i živjet će s tim, ne, ali ovo ja iz svoje perspektive više volim, ne zato što sam bila mlada i što mi je bilo ljepše jer sam mlada, nego zato što je ovo stvarno jedno novo doba koje mi ne izgleda kao napredak, dakle je s jedne strane tehnološki veliki napredak, ali s druge strane me neke stvari stvarno; ja sam sad s Telemachom dopisujem jer sam ljuta ko pas i mislim da su ti naši provajderi takve svinje i da mi je država dala takve ovlasti i mogućnosti, mislim i meni je to prestrašno i onda se ja tu s njima svadam.

A da sve je to postao neki paradoks, koliko zapravo bi nam trebalo olakšati, možda i olakšava u jednom aspektu, a u drugom aspektu nam otežava.

Pa da. Ne, ne, osim toga kažem ti kad nestane ti struje, mislim šta onda, mislim zapadne dva metra snijega ko što se negdje dogodilo i sad ti nit imaš kontakt jer ti imaš samo mobitel koji se ispraznio, nemaš ga na šta napuniti, telefoni više rade, moj telefon koji ću sad ići odjaviti, kad nema struje ne radi, ovaj klasični je radio mimo struje, da ne pričam o tome kad je evo recimo sad Raiffeisen,

išla sam plaćat jer obično ipak više stvari plaćam jer ih godinama već plaćam pa imam gotove ove predloške i ja otvorim Internet i imam pet predložaka i ja zovem sad i oni kažu e nažalost nisu uspjeli prebaciti predloške jer mi je sad na kompu isto kao mbankarstvo i sad ja moram sve nanovo te predloške pisati, mislim ono koje više sam rekla da mi je šalju opće poštom jer mi je to besmisleno jer ovoga, tako da šta ako jednog dana sve crkne i dođe neki virus. Tu puno puno je sad novih pitanja, mislim i mi smo imali, kažem nekoć je radio bio čudo i telefon i telegraf, a ovo je sad stvarno užasno puno stvari promijenilo u načinu komuniciranja.

Puno toga se promijenilo od jednom.

Od jednom da, i sve brže je taj tempo je brži i brži, al kažem s druge strane, čovječiji mozak nema tu brzinu i sad je tu pitanje i te umjetne inteligencije i svega kud će to ići, dakle sad već science fiction koji je za mog muža, koji je bio zaljubljen u science fiction je danas to jako puno stvari je realnost a s druge strane imaš iste dileme kad ideš bazično analizirati i imaš iste dileme kao što je imao Gilgameš, mislim to je ljubav, besmrtnost, smrt, mislim i ta tehnologija ih ne rješava, mislim.

Da, dobro sad smo malo skrenuli s teme, pa da se vratimo na ovih još par pitanja, evo sad još prođemo ove neke tehničke stvari, znači da li imate kakvu informaciju pogoduju li digitalni mediji aktivizmu u Hrvatskoj u smislu je li se smanjio broj obiteljskog nasilja kao posljedica online aktivizma?

Ma kaki, ma kaki. Pa dapače imamo govora mržnje kao nikada u povijesti čovječanstva i imaš onda, i onda vidiš nevjerovatnu, mislim, kad imaš najveću tragediju danas nakon potresa to je takvih komentara ima da ne možeš vjerovat. Stigla ih je božja kazna jer su oni valjda muslimani, šta li, mislim nevjerovatne vidiš ljude oko sebe koji žive tako da kažem u jednu stranu to šokira i uzrujava, ali dobro opet s druge strane kažem ta brzina povezivanja s istomišljenicima, tako da je dvojno mislim. Ja kažem, baš to sam počela, pa sam otišla v rit opet, ja i asocijacije; bilo je nevjerovatno, meni rođaka iz Amsterdama kaže jel imam nekog u Parizu, imaju izložbu, maske su radili od čokolade, a oni ne znaju nikoga i ja postavim, sjetim se svog učenika koji je nešto živio u Parizu, ja velim njega ću pitati dal zna nekoga, i velim ja (ne razumljivo ime), di si, trebam tvoju pomoć, on veli evo sjedim u Parizu i sad ti dakle to je bilo 5 minuta, Amsterdam, Pariz, Zagreb

spojila, to je fantastično mislim, isto kao što sam preko Facebooka stupila u vezu s nekim užasno pametnim ljudima s kojima možda ne bi jer sve manje idem van i ne da mi se ić među ljude, ne bi nikada i postali smo bliski, ono mislim, komuniciramo i možemo se i dogovoriti za neki susret i za neku akciju. Ja sam odmah se javila ovaj, Fridrihici koja je počela s Tihom misom, mislim di bi ja inače do prije, dok dođeš do njezinog broja, dok joj se javiš, ja samo u messenger, ovoga Arijana, svaka čast i ja bi nešto radila i za čas se dogovoriš, samo kažem opet s druge strane, taj korak od digitalnog i virtualnog i ovakvog komunikacijskog do neke akcije, još uvijek nije dovoljno brz.

Da, nije još dovoljno razvijen. Dobro, evo sad, da još se vratimo. U kojem smislu digitalni mediji mogu pomoći u sprječavanju rodno uvjetovanog nasilja i u borbi za rodnu ravnopravnost, u vašem mišljenju?

Hm, pa mogu na taj način što možeš fakat ovoga, educirati, dakle možeš nekomu ukazat na nešto puno većim broju ljudi, nego što bi prije mogao bez tih digitalnih medija i meni se zna dogodit kad tak neku priču ili neki primjer stavim da onda da neko kaže joj nikad vidiš nisam to uočila ni primijetila i sigurno, a pogotovo ako uspiješ napraviti takvu poruku da dođe do puno ljudi pa da ima puno shareanja, pa puno prenošenja i komuniciranja o tome, onda možeš i infulencer postat u smislu tih promjena nekakvih zakona i promjena nekakve svijesti, ali kažem nažalost, vidjeli smo s covidom, unatoč svim liječnicima, svim kampanjama, svjetskim globalnim, mislim da imaš ove koje kažu oni nam čipove stavljaju i šta s njima.

Da, uvijek su dvije, ako ne i tri strane.

Da, mislim, na neke mozgove nema utjecaja ni digitalno ni da ih premlatiš, ni ništa bojim se, tako da je tu digitalno isto ima ograničen doseg.

Da.

Ono ti ćeš ili ja recimo kad sam ja ono rekla, kad su svi rekli, jao Internet je najdemokratičniji od svih medija i on ti strašno olakšava, ja fakat ono kad pišem neki tekst ili rad, mislim ti odeš na Internet i sad samo trebaš znat koja je fake news i gdje ćeš pa moraš malo kopat, ali to je neusporedivo. Prije kad sam prije morala ići u Sveučilišnu pa kopat tri dana da pronađem nekakvu

TRANSKRIPT INTERVJUA ZA DIPLOMSKI RAD:
DIGITALNI AKTIVIZAM USMJEREN PREMA POSTIZANJU RODNE RAVNOPRAVNOSTI I PROTIV NASILJA
NAD DJEVOJČICAMA I ŽENAMA
Diplomski rad
Ak. god. 2022/2023
Fakultet političkih znanosti

knjigu, na koncu ako nema knjige, preko Amazona naručim. Ja sad francuski intenzivno učim, Duo lingo, mislim fenomenalno mi je da ne moram ići iz kuće jer sam se upisala u francusku alijansu i onda sam ustanovila, u pet mi je termin, da meni po najvećem trafficu, ono gužvi ne da ići i da neću naći u gradu parking i učim sad francuski al svaki dan, užasno redovito, dakle, nevjerovatne su stvari, al ako ti imaš ograničen mozak, ti na internetu nećeš ić istraživat nego ti tražiš ono što potvrđuje tvoje mišljenje nažalost, i zato je to ako ne bude kritičkog učenja u školi, ako ne bude upućivanja kako tražiti, što tražiti, mislim ti ćeš imat 5.000 lajkova najvećih gluposti jer ljudi dalje od te gluposti nisu ni zainteresirani jer im mozak nema potrebu za spoznajom i saznavanjem. Tako da mislim tu sad nekakvo polaganje vjere u to digitalno da će promijenit svijet, bojim se da ne.

Da, evo sad ste mi zapravo odgovorili na sljedeće pitanje, pa ćemo to preskočiti. Sad znači kad smo spomenuli te kampanje od Udruga, znači da li smatrate li da aktivizam, inicijative i kampanje bolje uspijevaju u digitalnoj sferi i da li digitalna umreženost pogoduje ostvarivanju rezultata i sustavnim promjenama u društvu?

Pa je recimo da, definitivno, evo već smo spomenuli Nisam to tražila, nikada šta god mi napravili da smo išli pješice, ne bi dobili taj odaziv ljudi jer kažem s jedne strane, s druge, osoba se osjeća sigurnije jer može u svojoj kući, na WC-u, gdje hoće ispričat svoju priču i sačuvat svoju nekakvu anonimnost i intimu, a s druge strane, ovoga kak ćeš ti doći do svih tih ljudi da ti ispričaju te priče i onda naravno kad ti kažeš negdje i dođeš i kažeš da je fakat ko što se dogodilo na Nisam to tražila da je valjda u 5 dana bilo, na Spasi me je bilo u 5 dana 30.000 žena, mislim kako bi to drugačije postigao. I onda s tim imaš fakat materijal. Možeš otići i reći imaš 30.000 žena se javilo sa svojim pričama, vrlo sličnim koje pokazuju da sustav ne funkcionira, učinite nešto. Međutim ono što je opet problem Hrvatske, a to je da ti ne možeš postići nikakvu suštinsku promjenu jer je cijeli sustav krivo postavljen i mi ćemo vrlo često zakonodavstvo promijeniti, ali u praksi se to neće odraziti zbog toga jer vidimo po ovim SMS-ovima kako se zapošljava jer ti imaš s druge strane Italiju u kojoj se promijeni 5 vlada u godinu dana, međutim institucije funkcioniraju, kod nas ne funkcioniraju, jer pred izbore recimo 6 mjeseci prestanu funkcionira jer se svi useru hoće li ovi njihovi pobijediti ili izgubiti, to će direktno utjecati na njihovu poziciju u poduzeću, i u tvrtki ili u nekakvom ministarstvu. I to je baš problem koji ne može ni digitalno ni ništa riješiti.

Da, sam vas htjela i pitati znači, makar ste mi sad i odgovorili, znači zaključno pitanje da li digitalni aktivizam može pridonijeti izmjeni i prilagodbi zakonodavstva i provedbenih mjera za ostvarivanje ravnopravnosti spolova u RH i smanjenju nasilja nad ženama i djevojčicama?

Provedbene mjere, kod nas mislim mi imamo protokol o postupanju u slučajevima nasilja koji se već ne znam koji puta upgradeao kao i poboljšavao. Mislim posljedica je žena ubijena, mislim uopće nitko ne radi procjenu rizika. I šta ćeš ti sad s tim, znači ti od tog; kod nas je najlakše promijeniti zakone, katkad je to teško isto jer kao što imaš pobačaj gdje HDZ odnosno Plenković koji je boss od svih bosses, neće mijenjati jer bi imao problema i raskol u stranci. Za Istanbulsku je išao i pristao na ratifikaciju jer je morao zato jer je htio Pečinovičku postaviti za glavnu tajnicu. Istanbulska je dokument Vijeća Europe i ona nikad ne bi bila izabrana i tu je riskirao, a kod pobačaja neće jer ima protivnika, koji su u manjini u odnosu na nas, ali su mu relevantni u njegovom političkom životu kao glasači i kao podržavatelji i tu temu ne dira. Znači koliko god bilo i sad su opet, Radnička fronta je izašla pred molitelje i vikala „Pobačaj u Ustav, Pobačaj u Ustav“. Plenković se počeošao po desnoj sljepoočnici i neće ništa napraviti po tome jer mu to politički ne odgovara.

Da, dobro evo prošli smo sva pitanja. Hvala Vam puno.

Pa nadam se da je nešto bilo...

Imate još nešto za nadodati možda?

Pa ne, ono kažem i to je digitalno i sve ovisi o mindsetima i nečemu digitalnom kao što nije ni tiskarski stroj ni ništa nije moglo promijeniti, tako da.

Dobro, evo možemo s time zaključiti intervju.

Ali je beskrajno važno poznavati i koristiti što više na pravi način.

Okej, hvala Vam.

Eto.

Intervju 2

Ime i prezime ispitanice: Sandra Benčić

Kratki životopis ispitanice: Aktivistica za zaštitu ljudskih prava i rodnu ravnopravnost u civilnom društvu. Članica Centra za mirovne studije gdje je do 2018. radila ponajviše na temama nejednakosti, azila i migracija. Bavi se regionalnim razvojem i fondovima EU; osnivačica je jedne od prvih konzultantskih tvrtki za EU fondove (Razbor), predavačica je na Algebri i vanjska stručnjakinja Vijeća Europe za slobodu govora. Jedna od osnivačica i bivša članica zakladne uprave zaklade Solidarna. Bivša članica Povjerenstva za postupanje po pritužbama u MUP-u i Savjeta za razvoj civilnog društva. Djeluje u Platformi Možemo! I članica je Sabora, kao dio Kluba zastupnika zeleno-lijevo bloka.

Datum i vrijeme održavanja intervjuja (sat:minuta): 10.02.2023. u 10:02 h

Mjesto (i/ili način) održavanja intervjuja: Ured Sandre Benčić u Zgradi Hrvatskog Sabora

Intervju vodila: Sonja Marković

Suglasnost ispitanice da se intervju koristi u svrhu istraživanja diplomskog rada: DA

Zovem se Sonja Marković, studentica sam na Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu. Za potrebe diplomskog rada provodim istraživanje o utjecaju digitalnog aktivizma u Hrvatskoj usmjerenog prema postizanju rodne ravnopravnosti i protiv nasilja nad djevojčicama i ženama. Ovaj razgovor se snima zato što tako možemo prirodnije razgovarati da na vas ne prekidam dok pričate kako bi zapisala što ste rekli. Snimka služi kako bi mogla upotpuniti svoje istraživanje na temelju Vaših odgovora i odgovora drugih ispitanica koje će sudjelovati u istraživanju. U istraživanju bih Vas htjela predstaviti prema imenu i prezimenu te ukratko napisati informacije o vašoj poziciji i aktivizmu kojim se bavite u sklopu Vaše funkcije i/ili izvan nje kako bi prikazala vjerodostojnost odgovora u provedenom istraživanju.

Molim Vas, ako se slažete potvrdite da ste suglasni sudjelovati u ovom istraživanju.

Jesam, suglasna sam.

Hvala. Ako imate ili ćete imati pitanja u vezi ovog istraživanja slobodno se javite profesorici i mentorici za ovaj diplomski rad, prof. dr. sc. Viktorija Car. I to je to znači, hvala Vam puno! Ovdje nema točnih i netočnih odgovora. Cilj ovog istraživanja je saznati utjecaj digitalnog aktivizma u vašem profesionalnom iskustvu i mišljenju. Sve što kažete nam je važna informacija i pomoći će upotpuniti ovaj diplomski rad. Ako ste spremi, možemo početi...

Može.

Oke, super. Evo za početak možete li mi reći nešto iz Vaše biografije, kada ste se i kako počeli baviti društveno angažiranim radom?

Pa društveno angažiranim radom počela sam se baviti; pa negdi početak početaka je bio 99-te godine u sklopu kampanje Glas 99. Tada sam bila jedan od promatrača izbora za Gong, a nagledala sam izbore u Krapinsko – zagorskoj županiji i to je neki moj prvi susret s aktivizmom. Sljedeće godine 2000. sam upisala Mirovne studije u Centru za mirovne studije; Bok dobro jutro.

(Snimanje intervjua je pauzirano jer je u ured od gospođe Benčić došla konobarica koja je donesla kavu, nakon toga nastavljamo sa snimanjem intervjua)

Možemo nastaviti?

Može. Da, dakle 2000-te sam upisala Mirovne studije, program obrazovni, neformalni program koji traje godinu dana i po završetku Mirovnih studija sam nekako ostala u Centru za mirovne studije volontirati u prvim godinama na radu sa mladima i uspostavljanju Mreže mladih Hrvatske. Tad smo jako puno na tome radili i imali prvi san za mlade i onda uspostavili mrežu i tako dalje, a nakon toga zapravo se moj rad u Centru za mirovne studije fokusirao na borbu protiv diskriminacije i to o različitim vrstama manjina, i etničkih manjina i rodni manjina, a i isto tako na rad sa izbjeglicama i zagovaranju za bolji zakonodavni okvir oko integraciji izbjeglica koji dolaze u Hrvatsku i traže azil, azilanta i azilantica.

Dobro evo možete mi nešto, zapravo koje je Vaše mišljenje o trenutnoj situaciji u Hrvatskoj što se tiče rodne ravnopravnosti?

Dobro gledajte, da, nije da imamo baš rodnu ravnopravnost.

Da, ravnopravnost ili neravnopravnost...

Dakle mi imamo na legislativnoj razini dakle i ne samo legislativnoj nego i deklaratornoj imamo rodnu ravnopravnost, to je Ustavna kategorija, to je kategorija ustavnih zakona, običnih zakona i tako dalje, međutim taj zakonodavni okvir je neki takozvani soft law, odnosno mekani propisi koji zapravo nemaju nekakvu konkretnu posljedicu ako se ne provodi i oni se ne provode i to se najbolje vidi zapravo i na političkoj reprezentaciji žena. Dakle vi imate odredbe o kvotama da minimalno trebate imati 40% podzastupljenog spola na listi, pa to nikad gotovo nije slučaj. Osim evo, ja sam ponosna zaista da smo mi uvijek imali, ne 40% žena, nego zapravo zip liste, na prošlim parlamentarnim izborima da je jako puno žena zapravo zastupljeno i u parlamentu, ali i u gradskoj skupštini. I na razini grada Zagreba promičemo pozitivnu diskriminaciju zapravo prema podzastupljenom spolu i jako sam ponosna što je DORH podnio kaznenu prijavu protiv nas zato što smo imali više od 60% žena na listi u Osijeku. Međutim zbilja na temelju argumentacije koju smo dali sudu, na koji način treba zapravo tumačiti tu odredbu o podzastupljenom spolu na listi presuda je bila oslobađajuća i to nam je osobito drago.

Dobro, a što mislite o situaciji što se tiče nasilja nad ženama i djevojčicama u Hrvatskoj?

Dakle, nasilje nad ženama je posljedica, izravna posljedica zapravo patrijarhata i patrijarhalnih odnosa društvenih. Patrijarhalni društveni odnosi su još uvijek vrlo čvrsti u Hrvatskoj, a i nema tog zakonodavnog okvira koji će to promijeniti ako uz njega ne ide promjena u obrazovanju, u obrazovnom sustavu, promjene u načinu i izvještavanju u medijima i promjene u reprezentativnosti žena. Znači to je po meni je borba za protiv nasilja kreće od borbe protiv patrijarhata i ono di se trebamo fokusirati.

Dobro, a što mislite o aktivizmu usmjerenom prema rodnoj ravnopravnosti i protiv nasilja nad ženama i djevojčicama u Hrvatskoj?

TRANSKRIPT INTERVJUA ZA DIPLOMSKI RAD:
DIGITALNI AKTIVIZAM USMJEREN PREMA POSTIZANJU RODNE RAVNOPRAVNOSTI I PROTIV NASILJA
NAD DJEVOJČICAMA I ŽENAMA
Diplomski rad
Ak. god. 2022/2023
Fakultet političkih znanosti

Ma mislim, ja mislim da je zaista u zadnjih 10 godina, taj aktivizam itekako vidljiv i ja mislim da su pomaci napravljeni u ovom zakonodavnom okviru pa i u smislu svijesti o neprihvatljivosti takve vrste nasilja. Međutim ono na čemu se nije dovoljno radilo odnosno radi se nedovoljno, ma da ima kolektiva ženskih, feminističkih koji rade i na tome, ali su manje prisutni u mainstreamu što vidim kao problem, nedovoljno se radi zapravo na uzrocima, a to jesu ti patrijarhalni odnosi. I to shvaćanje patrijarhalne uloge žene u društvu, patrijarhalnog odnosa moći muškarca i žene, ja mislim da dok to ne promijenimo, nama se fenomenologija nasilja neće mijenjati, znači možda će kazne biti oštrije, možda će više ljudi zaista dobiti zatvorsku kaznu zbog nasilja nad ženama, ali brojke neće biti bolje. Brojke neće bit bolje. Tako da ja mislim da nama predstoji jedan zaokret u toj borbi gdje se moramo fokusirati na ono što je root, korijen problema, a to je, to je fakat taj patrijarhat.

Dobro znači moja tema u radu se koncentrira na digitalni aktivizam. Jeste li upoznati s pojmom digitalnim aktivizmom?

Je, jesam.

Okej. Smatrate li možda da se vi bavite digitalnim aktivizmom odnosno u sklopu Vašeg posla?

Apsolutno, da, apsolutno. Dakle, pa gledajte mislim ja ne objavljujem svaki dan, ne postam svaki dan na fejsu ili na Instagramu me nema, mislim kao postojim, ali ništ ne objavljujem, moram reći jako sam to zanemarila. Na Twitteru ono isto ne svaki dan, ali kada objavljujem, kada objavljujem onda je to sa ciljem utjecaja oko nekog društveno bitnog meni pitanja, tako da vrlo često upravo na temu rodne ravnopravnosti i borbe protiv nasilja, tako da to je isto digitalni aktivizam, znači činjenica da me zbog političke vidljivosti prati velik broj ljudi, koristim zapravo da prenesem određenu poruku i da zagovaram određene promjene.

Dobro, a mislite li da digitalni aktivizam može pridonijeti tim nekim sustavnim promjenama koje su potrebne u društvu?

TRANSKRIPT INTERVJUA ZA DIPLOMSKI RAD:
DIGITALNI AKTIVIZAM USMJEREN PREMA POSTIZANJU RODNE RAVNOPRAVNOSTI I PROTIV NASILJA
NAD DJEVOJČICAMA I ŽENAMA
Diplomski rad
Ak. god. 2022/2023
Fakultet političkih znanosti

Sam po sebi ne, on može biti dodana vrijednost, ali on ne može bit, on sam po sebi; digitalna komunikacija je to moram reći, površna, ona je izuzetno površna i kompleksni fenomeni i kompleksni problemi društveni se ne mogu na adekvatan način komunicirati na recimo društvenim mrežama, to je izuzetno teško. Osim možda u formi video sadržaja koji imaju narav, ali ne ovo 60 seconds i to nego koji zbilja da imaju narav da možeš vidjet neko predavanje ili da možeš vidjeti neki dijalog ili da možeš zapravo neku temu ono malo detaljnije objasniti, ali ova razina postanja, 180 znakova, nije razina na kojoj se mogu objasniti, a kamoli razgrađivati određeni društveni fenomeni i ja mislim da, da digitalni aktivizam može biti dodana vrijednost na ono što radimo kao promjenu u takozvanim tradicionalnim sustavima prijenosa poruka, dakle u medijima, klasičnim medijima, ali prvenstveno u obrazovnom sustavu, prvenstveno. Znači bez temeljitih promjena u obrazovnom sustavu, pričamo, ne mislim samo na sadržaj, ja ne mislim samo to da trebamo, ono deci uliti u glavu u ravnopravnost, nenasilje i tak dalje. Te poruke, ako se ne promijeni metoda rada sa djecom, neće ono se ukorijeniti. Samo ako i promijenimo odnose moći u razredu, način na koji djeca uče, način na koji djeca komuniciraju, način na koji zapravo s njima prolazimo te teme, koji mora bit iskustveni, a ne ono ulijem ti u glavu, samo na taj način ćemo ono zbilja dobiti nekakav ozbiljni rezultat. Tako da meni je, meni je ključ u obrazovanju.

Dobro, okej, dapače. A s obzirom na to da su se digitalni mediji i društvene mreže sve više integrirale u naše svakodnevne živote, još pogotovo nakon covid, odnosno kroz covid, dal smatrate da digitalni aktivizam u tom smislu kad smo svaki dan na društvenim mrežama, dal može više poticati građansku participaciju?

Ja mislim da je smanjuje.

Da?

Da.

A na primjer sad...

Ali objasniti ću vam zašto.

Okej, recite.

Šta je participacija u društvenoj promjeni? Participacija nije da shaream ili lajkam neki status. Okej, prenosim poruku, to je kažem dodana vrijednost, ali ako ispod toga, to je vrh sante leda, po meni treba biti, ali ako ispod toga nema ništa drugo, to je lažna participacija i to nije rad na društvenoj promjeni, jer šta se događa kod velikog broja ljudi. Ljudi misle da ako su nešto lajkali i shaerali, da su se time angažirali, ali to nije angažman. A stvaran angažman u društvenoj promjeni jest da mi vidimo kako u sklopu svog posla to radimo, kako mi to sa svojom djecom doma radimo. Kad sam zadnji put bila na prosvjedu da pokažem da se s nečim ne slažem, kad sam probala utjecati na te ljude koji me zastupaju u saboru, da kažu tamo jasno il da traže neku promjenu. Postoji širok dijapazon, ono mogućeg angažmana digitalni je po meni vrh sante leda, ali isprazan ako ispod tog vrha nema ničeg drugog.

Dobro, a na primjer neke ove udruge, organizacije za ljudska prava provode i peticije i ankete za istraživanja. Na primjer PaRiter je imao istraživanje o menstrualnom siromaštvu...

Je, i to je sve super, ali kad PaRiter ne bi radio i druge stvari, to bi bilo kužiš; znači PaRiter, mislim ja iskreno mislim da super rade i pratim ih i baš sam im ono totalni fan. I super je i one to koriste kao dodanu vrijednost i one to koriste da bi došle do većeg broja ljudi međutim one organiziraju i stvarne ono real life događaje, one rade i edukacije, one rade i prosvjedne marševe, one rade znači jer bez toga zapravo nema prave društvene promjene. Ne možemo dakle svest angažman na klik, to nije angažman ako ispod njega ne stoji nešto drugo. To je po meni način kako da prenesemo poruku većem broju ljudi, ali samo u smislu informacije ili poruke ili poticaja, ali poticaja na šta, onda moramo organizirati druge forme angažmana da bi zaista ljudi imali smisleni društveni angažman.

Onda možemo nekako zaključiti da npr. Facebook, svake godine organizira se npr. „Osmi marš“ i event na Fejsu, to je samo jedan kanal kojim se prenosi poruka.

Tako je kanal, koji prenosi poruku koji služi tome da zaista veći broj ljudi za to zna i to je odlično, ali da nema marša, kaje onda ne, nećemo marširat na Facebooku.

Dobro, a mislite li da danas ljudi bolje reagiraju odnosno da su više osviješteni oko problema rodne ravnopravnosti odnosno neravnopravnosti i rodno uvjetovanog nasilja s obzirom na pristup informacija u digitalnim medijima i na digitalnim platformama?

Pa ovako, ja mislim da postoji, da je povećana svijest, to sigurno mislim da je i mislim da jest to zbog pristupa informacijama na digitalnim platformama, ali i činjenice da zbog mogućnosti dijeljenja informacija o slučajevima koji su se dogodili, pa i nekim sumanutim presudama su ljudi postali, imali pristup tome i ono osjetljiviji su na to, ali mislim da je jedan velik dio diskursa zapravo pitanje političke korektnosti, a ne stvarne promjene u svijesti i to me brine. Znači brine me dakle, vi ako odete sad dolje u sabornicu i kad bi svi bili dolje, što nije naravno slučaj, ali da odete sad dolje i pitate svakog šta misli o nasilju nad ženama, svi će to osudit, svi. Međutim koliko ih je zaista spremno raditi na uklanjanju i uzroka i posljedica nasilja nad ženama, to je veliko pitanje, ali na razini političke korektnosti će svatko to reći, naravno.

Dobro, sad smo spomenule već i udrugu PaRiter, biste li rekli da neprofitne udruge i organizacije za ljudska prava i promicanje rodne ravnopravnosti U RH zapravo se bave digitalnim aktivizmom?

Da, da apsolutno da.

Dobro, a...

I to ja bi rekla da su zaista upravo organizacije za ljudska prava bile jedne od prvih koje su se počele baviti digitalnim aktivizmom.

A smatrate li da one iskorištavaju danas potpuni potencijal društvenih medija?

Ne, ne, dakle mislim da ne i da tu treba još puno, da ima prostora puno za napredak. I to prvenstveno mislim dakle, mislim da su koristile tradicionalne, mislim to sad već zovemo tradicionalnim društvenim mrežama, Facebook i to; ali da se ne koriste možda neke koje su bitne mladoj populaciji, ne u dovoljnoj mjeri i mislim da tu treba više stisnut, ali isto tako da nekako puno više trebamo koristiti ove kanale, youtuberske i slične za prijenos određenih poruka i da tu još nismo dovoljno. To su nekako među prvima organizacije počele koristiti društvene mreže, ali

to je bio Facebook i onda su nekako onda manje više te velike organizacije koje već postoje 20-30 godina na tome ostale i treba sad napraviti iskorak u tome.

Dobro, a smatrate li da su udruge, zapravo da udruge i organizacije pridonose sustavnim promjenama u društvu u svrhu rodne ravnopravnosti i protiv nasilja?

Apsolutno, ja mislim da su predvodnice, dakle da nije bio B.a.b.e-a, Ženske sobe, Autonomne ženske kuće, svih tih organizacija koje u kontinuitetu, jer taj kontinuitet je bitan, znači rade taj Sizijski posao, od devedesetih naovamo, mi ne bi imali danas ovu razinu promjene koja se ipak dogodila. I zakonodavnom smislu, a i u smislu što sam rekla, u povećavanju određene svijesti društvene a to da je to neprihvatljivo, tako da da, ja apsolutno mislim da su one bile ključne.

Dobro, imate li kakvu informaciju pogoduju li digitalni mediji u Hrvatskoj, u smislu jesu li su provele konkretne promjene u Zakonima kao posljedica digitalnog aktivizma u smislu nasilja nad djevojčicama i ženama?

Da i to zato što mislim da kampanje koje su organizacije vodile i ne formalne kampanje, nego kampanje u kojima koriste konkretne slučajeve da bi ljudima približile o čemu se radi ne, znaš ono kao tipa žena je pretučena i onda završi i ona sa prekršajnom prijavom jer je eto vikala. Znači kad koriste te slučajeve iz stvarnog života da bi zapravo osvijestile o čemu se radi, to utječe i na političare. Onda neko od nas ima govor o tome u saboru, onda neko drugi, pa treći pa četvrti, onda se stisne situacija. Pa mislim na kraju krajeva cijeli #metoo pokret je bio digitalni aktivizam i fakat je urodio određenim izmjenama, a cijela ova aktivistička kampanja sa Jelenom Veljačom...

Spasi me.

Da, Spasi me, da, Solidarnom koja je to preuzela. Solidarna je tu napravila ogroman pomak i je rezultirala izmjenama kaznenog zakona,. Znači to ide, kak da kažem, itekako ima utjecaja na nas koji tu propise donosimo.

Dobro, a imate li kakvu informaciju pogoduju li isto digitalni mediji aktivizmu u Hrvatskoj u smislu je li se povećao broj sudskih tužbi kao posljedica online aktivizma u smislu nasilja nad ženama?

Pa ja nemam podatke o tome i ne znam dal možemo napraviti tu korelaciju, osobno smatram da porast broja slučajeva koji su na sudu su prijavljeni slučajevi nasilja, a nije posljedica samo rasta nasilja, mada je i toga bilo posebno u koroni, nego i činjenica da se više prijavljuje, što opet izravna posljedica dugotrajne kampanje koje su organizacije radile, a međutim ne mogu, ne mogu povući, aha ovo je direktna korelacija, jer to ne znamo.

Dobro, mislim ovo je isto, imate li kakvu informaciju, tj. u vašem mišljenju je li se smanjio broj obiteljskog nasilja kao posljedica online aktivizma?

Ne, ali to je ono što sam na početku rekla, povećati će se broj sankcija možda, povećat će se broj prijava itd. ali sama pojavnost obiteljskog nasilja se neće smanjiti dok ne napadnemo korijen problema.

Da, naravno. A imate li kakvu informaciju je li digitalni aktivizam pridonio promjenama u zakonu u smislu rodne ravnopravnosti?

Hm, da li je sad u nekom dijelu direktno. Mislim znam da u ovom dijelu nasilja nad ženama i seksualnog nasilja je direktno urodio izmjenama zakona, to je. Na onoj načelnoj nekoj razini, ne, ne, ne znam, zapravo ne znam, ali znam da u ovom dijelu nasilja i seksualnog nasilja je.

Dobro, a u kojem smislu digitalni mediji mogu pomoći u sprječavanju rodno uvjetovanog nasilja i u borbi za rodnu ravnopravnost, u vašem mišljenju?

Ja mislim da jedna od bitnih stvari gdje digitalni mediji mogu pomoći, u sprječ; mislim ne sprječavanju nego mogu pomoći direktno žrtvama je u pristupu informacijama i u pristupu osobama kojima se mogu javiti. Mislim da je jako važno da se ženama na početku, možda u prvom kontaktu omogućiti anonimnost koju vam društvene mreže do neke mjere daju i da jednom kada uđu u kontakt s nekim tko im može pomoć, a bilo da se radi o aktivistima, bilo da se radi o socijalnim radnicima, da onda kroz taj dijalog s njima se može doći do situacija da se zaista odluče i otići iz situacije u kojoj trpe nasilje i tu vidim zapravo priliku jer to se točno vidi na Spasi me. Prvo su žene anonimno pisale, međutim puno njih je kasnije znači i došlo na prosvjed ili odlučilo izaći iz te situacije ili su se outale i tako dalje, dakle bitan taj kanal gdje žrtvi koja se još nije odlučila šta

će, ali ima problem, da može potpuno anonimno bez pritisaka podijeliti svoju muku, recimo to tako, ali onda kroz taj razgovor kad stekne povjerenje da zaista može dobiti i konkretnu pomoć u odluci da napusti tu situaciju, to mislim da je jako bitno.

Dobro, na koji način u Saboru digitalni aktivizam može djelovati na donošenje odluka?

Ja mislim da je to pitanje pritiska. Dakle kampanje na društvenim mrežama, direktno prozivanje ili pozivanje saborskih zastupnika da učine nešto po nekom pitanju, to vam funkcionira, to funkcionira i zapravo vrlo često nama kao zastupnicama koji se moramo baviti sa milion tema, mi moramo pokrivati užasno širok spektar tema, znači mi tjedno imamo 16 zakona iz ono 58 područja, to vrlo često nama jako pomogne kad imate gotov sadržaj, mislim gotov sadržaj koji su recimo organizacije pripremile tipa, promijenite u zakonu to to i to, predložite to. To nama olakšava jer nam skraćuje vrijeme koje nam je potrebno za pripremu da bi nešto iznijeli jel, tako da to apsolutno funkcionira.

Dobro, a dobro sad ste mi zapravo već odgovorili, ali ću postaviti pitanje. Što vas kao donositeljicu odluka i druge donositelje odluka u Saboru potiče da uzmete u obzir donošenje odluka koje će rezultirati promjenama u Zakonodavstvu?

Dobro argumentirani polisi i prijedlozi. To je ono fenomenalno. Zato jer dakle ako su dobro argumentirani ja ne moram tražiti dodatne argumente, mogu samo fact checking napraviti i zapravo imaš gotov, manje više gotov prijedlog. Jer nama je uvijek osobito drago to raditi u suradnji i reći da je to na poticaj, to smo masu puta i radili. Da je prijedlog neke organizacije, da je to prijedlog neke primjerice, besplatne obroke u školama. Mi smo to prije 2 godine dakle iznijeli u saboru i gurali u svaku raspravu o proračunu, u svaku raspravu o obrazovanju i svaki put rekli da je to inicijativa profesorica koje su to pokrenule i da mi kao stranka tražimo da se uvedu besplatni obroci u škole i na kraju se to zaista i dogodilo.

Da, na primjer i PaRiter je isto imao apel prema vladi RH za smanjenje poreza na menstrualne potrepštine.

Tako je...

Sad još uvijek žele da se smanji porez. Jel znate možda što bi sad trebalo sljedeći korak napraviti, pošto je da je već bilo jedno smanjenje. Neki prijedlog?

Pa, ja mislim da bi Vlada to napravila, odnosno da bi svi to napravili kada bi recimo, al sad to nije digitalno pitanje. Ali šta je jedina muka kod smanjenja PDV-a, to što nužno ne znači smanjenje cijene. Najveći dio smanjenja PDV-a u Hrvatskoj nije rezultiralo manjim cijenama, zato što trgovci dignu maržu i dođe na isto. To je problem. Međutim, kad bi recimo PaRiter ili generalno organizacije napravili zajedničku kampanju sa trgovcima, znači sa velikim lancima, Lidlom, Šparom, Konzumom, bla, bla, bla, gdje bi se oni, gdje bi oni preuzeli odgovornost da neće povisivat maržu ako se smanji porez, odnosno znači da će zaista za tolko pasti cijena. Mislim da bi to bio veliki argument.

Dobro, ovo je sad malo digresija.

Ali to je znaš, to.

Da.

To treba napraviti. Ili nek naprave kampanju digitalno prema Lidlu, Šparu, Konzumu, bla, i pozovu ih ajmo sjest za stol, ajmo se ono commitat, dajte commitment da nećete, jel. Da daju commitment da neće dizati maržu da će marža ostati na istoj razini onda gle, onda vlada više neće imati argumenta da to ne napravi.

Dobro.

Jer njihov argument je to, da neće nužno dovest do pojeftinjenja i nažalost argument stoji.

Dobro, a smatrate li da digitalne tehnologije integrirane u svakodnevni život ljudi pogoduju znači u promicanju aktivizma i doprinose promjenama u društvu?

Integrirane u svakodnevni, kak to misliš?

Pa s obzirom da koristimo i za posao i za školu i znači...?

A to, pa da, pa je sigurno da. Danas je imamo daleko više tih društvenih rasprava, rasprava o društvenim pitanjima nego što smo imali prije upravo zahvaljujući mrežama, međutim nažalost upravo zahvaljujući mrežama kvaliteta tih rasprava nije bogzna šta i tog smo svjesni. Dakle zapravo se vrlo često dogodi to da nemamo raspravu više nego da imamo ono tabore jel si tim A ili si tim B i nevjerovatne izljeve mržnje zapravo između dva tima, oko bilo kojeg pitanja, stvarno oko bilo kojeg pitanja i to ono do takvih banalnosti da ja ne mogu vjerovat da se time ljudi bave, tipa jel si za onu Kate ili ovu kak se zove ova druga, a ovi dvorski, ove priče

Aha, Meghan.

Meghan, e. Ne znam više kak se... Dakle mislim do te razine i onda, i onda imaš zapravo, mislim to je problem, da je taj onda prostor zagađen.

Aha.

Zagađen je mržnjom, zagađen zapravo nevjerovatnim izljevima gluposti moram reći. Neznanja, dezinformacija, teorija zavjere i onda znaš se nekad i ja pitam, ima li uopće smisla ono rad kampanje na takav način, ali ima naravno, ima zbog opet određenog dijela ljudi koji ipak ono čitanju i informiraju se i žele dobit točne informacije. Ali kažem nije to, ja zaista vidim i ozbiljne probleme u raspravama koje se vode na društvenim mrežama.

Dobro, evo još dva zaključna pitanja. Smatrate li da aktivizam, inicijative i kampanje bolje uspijevaju u digitalnoj sferi i da li digitalna umreženost pogoduje ostvarivanju rezultata i sustavnim promjenama u društvu?

Ponovit ću. Da, mislim da je dodana vrijednost i u smislu većeg zahvata, većeg broja ljudi, slanja poruke do većeg broja ljudi i slanje informacija do većeg broja ljudi, ali ne mislim da nužno utječe na promjene ponašanja i da ako se ide baš u raspravni dio, to da se otvori neka javna rasprava o temi na društvenim mrežama, da to vrlo često ode u smjeru koji zapravo ne stvara društvenu promjenu, nego cementira pozicije i rezultira govorom koji ja mislim da je ono neprimjeren u bilo kojem okolišu pa i digitalnom.

Dobro, na ovo pitanje ste mi isto već zapravo odgovorili, ali evo samo da zaključimo. Znači da li digitalni aktivizam može pridonijeti izmjeni i provedbi zakonodavstva i provedbenih mjera za ostvarivanje rodne ravnopravnosti spolova u Republici Hrvatskoj i smanjenju nasilja nad ženama i djevojčicama?

Apsolutno može, to apsolutno može i to zaista mislim da ono doslovno taganje, pozivanje pa i prozivanje zastupnika da nešto naprave. Ima direktan impact, a još kad zastupnici onda dobe materijal s kojim ono mogu zagovarati direktno tu dolje promjenu i prenositi tu poruku, to je apsolutno, to ide. Međutim, uvijek moramo biti svjesni da većina donosi odluke i ako niste došli do njih onda to što opozicija nešto preuzme to često može biti kontraproduktivno jer čim opozicija nešto predloži bože pomozite, to neće sigurno proći. Mi nekad smo imali situacije kad namjerno nismo zagovarali neke stvari jer smo znali da baš onda zato neće proći. Nego bi onda otišli razgovarati s većinom i reći da oni to predlože kao svoje prijedloge jer to je to, to je taborovanje.

Treba biti pametan.

Da, da, nekad treba i tako raditi da. Ako želiš da se promjena dogodi da.

Dobro evo, to je to, došle smo do kraja. Imate možda još nešto za nadodati?

Pa mislim da je jako bitno da, kak da kažem, svaka tehnologija ima svoje mjesto. I može nam služiti za dobre i loše ciljeve, jasno. Tipa tak je i sa društvenim mrežama i digitalijom generalno, a međutim moramo se uvijek vraćati na to da društvena promjena, to je početak mog aktivizma, mirovni studiji; i tako učimo. Ima tri dijela, ima ja, ja i drugi i ja i društvo. I da ako hoćemo stvarne društvene promjene, moramo raditi na vlastitim vrijednostima, moramo raditi na tome kako komuniciramo i kako se odnosimo prema drugima i kako nastupamo prema društvu, kako djelujemo kao generatori promjena na društvenoj razini. I to se ne može sve događati u digitalnom svijetu. Jedan velik dio mora ostati u stvarnom svijetu, s našim stvarnim odnosima u poslu, u odnosima u obiteljima, s prijateljima s nekom ekipom, a društvene mreže su po meni tu dodana vrijednost koja nam omogućava da ono što smo naučili, ono do čega smo došli, ono što želimo

TRANSKRIPT INTERVJUA ZA DIPLOMSKI RAD:
DIGITALNI AKTIVIZAM USMJEREN PREMA POSTIZANJU RODNE RAVNOPRAVNOSTI I PROTIV NASILJA
NAD DJEVOJČICAMA I ŽENAMA
Diplomski rad
Ak. god. 2022/2023
Fakultet političkih znanosti

prenijeti kao poruku, prenesemo većem broju ljudi, ali to je to, nemojmo se zavaravat, nije puno više od toga.

Okej, to je onda to, hvala Vam puno.

Hvala Vama.

Evo možemo zaključiti.

(Kraj intervjua)

Intervju 3

Ime i prezime ispitanice: Marinella Matejčić (Udruga PaRiter)

Kratki životopis ispitanice: Društveno angažiranim radom počela se baviti 2012. godine kada je krenula pisati za portal o rodu spolu i demokraciji Libela, a 2016. godine počela je raditi u udruzi PaRiter. Njene funkcije u udruzi kroz godine su se mijenjale, pa je tako djelovala kao izvršna koordinatorica programa, voditeljica programa za ženska prava i reproduktivnu pravdu i predsjednica udruge. U udruzi je radila do siječnja 2023. godine kada je postala dio tima zaklade Solidarna.

Datum i vrijeme održavanja intervjuja (sat: minuta): 14.02.2023. u 18 sati

Mjesto (i/ili način) održavanja intervjuja: Uživo. Cafe bar Zug, Zagreb

Intervju vodila: Sonja Marković

Suglasnost ispitanice da se intervju koristi u svrhu istraživanja diplomskog rada: DA

Zovem se Sonja Marković, studentica sam na Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu. Za potrebe diplomskog rada provodim istraživanje o utjecaju digitalnog aktivizma u Hrvatskoj usmjerenog prema postizanju rodne ravnopravnosti i protiv nasilja nad djevojčicama i ženama. Ovaj razgovor se snima zato što tako možemo prirodnije razgovarati da na vas ne prekidam dok pričate kako bi zapisala što ste rekli. Snimka služi kako bi mogla upotpuniti svoje istraživanje na temelju Vaših odgovora i odgovora drugih ispitanica koje će sudjelovati u istraživanju. U istraživanju bih Vas htjela predstaviti prema imenu i prezimenu te ukratko napisati informacije o vašoj poziciji i aktivizmu kojim se bavite u sklopu Vaše funkcije i/ili izvan nje kako bi prikazala vjerodostojnost odgovora u provedenom istraživanju.

Molim Vas, ako se slažete potvrdite da ste suglasni sudjelovati u ovom istraživanju.

Suglasna sam!

Dobro, hvala. Ako imate ili ćete imati pitanja u vezi ovog istraživanja slobodno se javite profesorici i mentorici za ovaj diplomski rad, prof. dr. sc. Viktorija Car, mogu dati email.

Puno Vam Hvala! Ovdje nema točnih i netočnih odgovora. Cilj ovog istraživanja je saznati utjecaj digitalnog aktivizma u vašem profesionalnom iskustvu i mišljenju. Sve što kažete nam je važna informacija i pomoći će upotpuniti ovaj diplomski rad. Ako ste spremi, možemo početi...

Možemo.

Evo, za početak možete mi reći kada ste se i kako počeli baviti društveno angažiranim radom?

Društveno angažiranim radim sam se počela baviti 2014. godine kada, ne, ranije... E to je sad zanimljivo, mislim da sam 2012. počela pisat za Libelu i 2014. sam bila na školi Mlade žene i mijenjaju svijet u organizaciji Centra za edukaciju, savjetovanje i istraživanje. Te smo nakon toga dobile zadatak napraviti nekakav projekt na neku temu iz domene ono, feminizma, rodne ravnopravnosti i moj tim i ja smo odlučile pokrenuti portal Znaj znanje koji se bavio jedino i isključivo dostupnošću pobačaja s obzirom da je u tom momentu u Hrvatskoj na internetu dostupnost informacija bila takva da su sve informacije bile dostupne na klinika za pobačaj.hr odnosno na pseudo zdravstvenoj stranici na kojoj su protivnici prava na izbor objavljivali netočne informacije odnosno dezinformacije i pokušavali navesti žene na niz potpuno krivih zaključaka vezanih uz prekid trudnoće. Nakon toga sam počela raditi u PaRiteru dvije; početkom 2016. godine na poziv tadašnje predsjednice Katarine Mikulić i taj rad se onda nastavio do 2023. godine do polovice 1. mjeseca i moje funkcije su se u PaRiteru mijenjale, bila sam predsjednica dugi niz godina, onda jedna od izvršnih koordinatorica, a što se programskog djela tiče, naziv mog radnog mjesta je bio voditeljica programa za ženska prava i reproduktivnu pravdu. I tako je kroz PaRiter, ono prvo sam krenula s reproduktivnim pravima i to je nekako zauvijek ostao, ostala moja tema od interesa, moj fokus, ali smo isto tako se dotakle i prava participacije žena na tržištu rada, pa smo se bavile ženskim pričama u kontekstu nekakvog mijenjaju narativa i hegemonijskih ideja o tome što žena jeste, nasilje u javnom prostoru i privatnom prostoru, što smo još radile. Aha! Čak

smo se bavile i ženama novinarkama, radile smo na temi dokidanje menstrualnog siromaštva, ženama s kulminiziranim profesijama. Uglavnom ja se ne mogu više svega sjetit.

Dobro nema problema. Možete mi nešto više reći o samoj udruzi PaRiter?

Udruga PaRiter je osnovana 2014. godine. kao reakcija na apatiju u Rijeci u kojoj u tom momentu nije postajala feministička aktivistička organizacija. Kasnije su neke od tada postojećih organizacija malo izmijenila svoj način djelovanja i pridružile se nam se tom aktivističkim djelu, no mi smo i dalje uz SOS Rijeka nekako najviše ostale na tom baš tom feminizmu i pitanjima rodne ravnopravnosti. S tim da je razlika u tome na primjer da je SOS pružaju različite usluge kao što je pravno savjetovanje i psihološko, psihološka podrška dok smo se mi bavile puno više zagovaranjem i podizanjem svijesti, rekla bi da smo se tako nekako podijelili. PaRiter je cijelo vrijeme maleni kolektiv, sad trenutno su zaposlene 3 osobe sad kako sam ja otišla, u jednom momentu smo bile kolegica Tihana i ja.. To je bilo negdi 2017te, 2018te. Baza volontera i volonterki raste, raste i opus djelovanja. 2018. smo u suradnji s SOS Rijeka i Lori.hr na primjer pokrenule kolegij u suradnji sa Centrom za ženske studije pri Filozofskom fakultetu u Rijeci. Imamo isto jedan, PaRiter ima jedan cijeli web koji se bavi seksualnom edukacijom, Hopacupa.org i udruga je prepoznata kao važan dio kako na toj lokalnoj sferi, kako u lokalnoj sferi, na gradskoj razini kao pokretačica prosvjeda, aktivnosti, javnih događanja i tako dalje i tako se razvila do toga da je postala i nacionalno prepoznata kao jaka zagovaračka organizacija.

Okej, hvala. S obzirom na to da se moj diplomski rad odnosi na digitalni aktivizam, zanima me da li udruga PaRiter koristi društvene mreže, ako da koje?

PaRiter je aktivan na Facebooku, Twitteru i Instagramu i naravno imamo svoj web i ono što je meni bilo izuzetno zanimljivo jer sam ja vodila društvene mreže je reach, sadržaj, forma i ciljana skupina koja je izuzetno, izuzetno je to raznoliko. Ono Twitter je baš standardno kako u Hrvatskoj stalno govore tamo su političari i novinari, tako ima jako puno novinara i novinarka što je genijalno za pružanje nekakve brze informacije, nešto šta zahtjeva amplifikaciju u kratkom roku u nekakvoj začahurenoj poziciji recimo. Facebook je više za ove koji su onako, njima je zanimljivo što mi radimo, nemaju nekakav jasan stav, nešto će podijelit ako evo baš emocionalno dotakne, a

najčešće su to da napišu ono „bravo“ i lupe lajk i što god. Dok Instagram jako dobro kotira među mlađom populacijom koliko god sad mlade osobe pričamo, mislim ono, mlade osobe tipa 25 godina, na drugačije koriste Instagram nego mi koji smo 35 + gdje mi svako tolko objavljujemo nešto pa gledamo kome je to lijepo. Oni puno više koriste storije i to se isto tako ispostavilo da je genijalan način komunikacije za postavljanje različitih pitanja. Na primjer suorganiziramo festival, PaRiter suorganizira festival Queer feminističke kulture Smoqua. Mi smo dio našeg programa formulirale prema odgovorima na pitanja koja smo postavljale na storiju na Instagramu, što znači da društvene mreže, osim da bi se neka poruka poslala i proširila, isto može bit društvene mreže mogu biti korištene za taj participacijski moment da mi od ljudi koji, od ljudi koji nas podržavaju i prate naš rad možemo saznat nekakve zanimljive informacije, insighte, ideje i tako dalje.

Za što još koristite društvene mreže? Odnosno udruga PaRiter koristi?

Da, PaRiter koristi društvene mreže za onaj dosadni dio komunikacije svim aktivnostima sa donatorima, ono neke objave su kao i kod svih organizacija, nešto ono se objavljuje s velikom radošću jer smo jako ponosne i sretno, neke stvari se naprosto moraju objaviti jer tako donator zahtjeva i to nije boljka samo PaRitera, to je naprosto tako i svjesni smo da to moramo raditi, ali taj moment širenja neke poruke ili kasnije ćemo vjerojatno pričati o ženama u javnom prostoru, to je digitalno, to je doslovno bila digitalna kampanja koja je nastala „ad hoc“ jer sam se ja naljutila, ali društvene mreže su dosita jedan nevjerovatan alat jer da smo mi sad, da se dogodilo što se dogodilo i da smo mi došle doma, napisale priopćenje, poslale u medije, bilo bi šta koga boli briga, ovako smo uspjele doći do te participacije i to zapravo putem Twittera na početku gdje su se ljudi našli u situaciji da se prepoznaju o tom o čemu mi govorimo i da imaju slično iskustvo. Naravno mahom žene. I to je baš buknuo je jako brzo.

Dobro, a već ste znači spomenuli #ženeujavnomprostoru. Znači udruga provodi aktivističke kampanje i projekte preko društvenih mreža, a koristite, odnosno udruga koristi i online sferu, npr. koristite neke alate kao što su Google alati, peticije, forms i ostale. I kako to zapravo isto ljudi reagiraju preko društvenih mreža dok se dijeli?

A pa to je sad opet, to je, to je pitanje ritma, ne možemo mi uvijek znat kako bi netko, kako bi naša ciljane skupina reagirala kad bismo znali, je li to što smo mi podijelili došlo do ciljane skupine. Tako da je nevjerojatno važno i jako pametno formulirati ono što želimo reći i to na način da bude razumljivo jer često, pogotovo, mi kao feminističke aktivistkinje volimo zadubit u nekakve teoreme i postavke i koristi nekakav teški jezik i pisati guste tekstove koji ljudima onda nisu razumljivi, ali ako mi imamo jednu peticiju koju mi tražimo da se porez na menstrualne potrepštine smanji i to bude jasno napisano da ljudi ne moraju razmišljati sad sljedećih 20 minuta nego da bude jasno što su oni pročitali, to se slaže s njihovim uvjerenjima i zdravom logikom, oni će to potpisati. I to je isto sad pitanje na koji se način koriste te društvene mreže u smislu formuliranja poruka. Kao što sam rekla postoje različite ciljane skupine za različite društvene mreže. Neke organizacije kao što je PaRiter, imaju kapaciteta prilagođavati poruke odnosno preformulirati ono što se govori na način da ljudima bude zanimljivo da to i pročitaju, ovisno o tome na kojoj društvenoj mreži se stavi. Opet kad se ide na neke standardizirane objave se lijepi sve jednako na sve društvene mreže samo da se obavi, ali smatram da; (stanka jer je prolazilo vozilo sa sirenom) Smatram da se ponekad dogodi ta situacija da organizacije civilnog društva nemaju kapaciteta promišljati o tome na koji način komunicirati s različitim dionicama putem društvenim mrežama zbog toga naprosto što nemaju kapaciteta, vjerojatno niti znanja jer to je nešto što se isto naravno mora naučiti i tu vidim jedan veliki, veliki gubitak. Jer vjerujem da bi organizacije mogle puno bolje mogle koristiti besplatne alate nego to što sada čine.

A koliko često se objavljuje na društvenim mrežama?

Ovisno o tome što se događa. Dakle, ako baš imamo nekakvu ciljanu kampanju onda gađamo. Al to, to je jako jako partikularno, tako da ne mogu sad dati nekakav ono generalni dva puta tjedno. Nije dva puta tjedno. Twitter nam je zadnje, Twitter je PaRiteru u zadnje vrijeme malo nekako ostao nekorišten jer nije bilo poruka koje su se trebale komunicirati putem Twittera, Instagram je, Instagram i Facebook su zapravo najbližiji, s time da je, da je za kampanje, tipa kad smo imali „Dostojanstvena“ vezano uz menstrualno siromaštvo, to je puno bolje funkcioniralo na Instagramu nego bilo gdje drugdje, i onda se objavljivalo 2-3, ne 2 posta na dan.

Mhm. Baš moje sljedeće pitanje. Zapravo koliko su, ajmo se sad koncentrirati možda kad ste rekli da malo zapostavili Twitter. Kakva je praćenost na Instagramu i Facebooku. Kakvo je komentiranje, lajkanje, da li ima odaziva od ljudi?

Na Instagramu najviše i to putem storija kao što sam već rekla. To je baš najbolje funkcioniralo. Twitter je jako dobro funkcionirao za vrijeme kampanje #ženeujavnomprostoru i sad ću pogledat, ovako označi što se tiče samih pratitelja, na Instagramu je 2127, šta mislim da je sasvim okej za jednu udrugu iz Rijeke, kao. Twitter, znači zašto ja to ne mogu sad?

Samo polako.

Na Twitteru je samo 560. I Facebook je 4,5 tisuće followera, ali bez obzira na to, bez obzira na tu diskrepanciju followera između Facebooka i Instagrama, Instagram je puno responzivniji.

A jeste li doživjeli neku negativnu reakciju od ljudi kod provođenja i promoviranja neke kampanje na društvenim mrežama?

2019. je usred noći neki maloljetnik odlučio pozivat svoje prijatelje da budu nasilni prema nama. Prijetio nam je da će doći s kalašnjikovom na prosvjed. Da nas sve treba ubit, bio je baš jako vulgaran. Onda smo to sve skupa screenale i odnesle općinskom državnom odvjetništvu i čovjek je bio kažnjen, morao je odraditi dobrotvoran rad. Kad se nešto događa, tipa 8. mart onda često bude, često bude baš jako ružnih komentara. Znali su nas zvat, pa nam prijetit i tako događa se. Ali nekako kako sam ja često komunicirala s medijima onda bi mene vidjeli negdje u dnevniku i onda bi meni slali privatne poruke kako me treba ubit i tako dalje. Tako da da, događa se ali šta sad. Ovisno, ovisno o razini ono bizarluka koji se događa koji je baš direktno pozivanje na nasilje onda smo takve stvari, prijavljujemo odnosno prijavili smo. Ako je neko lupanje u prazno onda najčešće pobrišemo. Ako netko misli da ima argumenata, a mi mislimo da nema, onda se upuštamo u rasprave s njima, ali to je nekako ono, to mi je bilo puno vičnije ranije, sad više nemam toliko energije.

Dobro, pošteno. A kakav je inače odaziv na prosvjede, projekte, online upitnike, ankete koje dijelite preko društvenih mreža?

TRANSKRIPT INTERVJUA ZA DIPLOMSKI RAD:
DIGITALNI AKTIVIZAM USMJEREN PREMA POSTIZANJU RODNE RAVNOPRAVNOSTI I PROTIV NASILJA
NAD DJEVOJČICAMA I ŽENAMA
Diplomski rad
Ak. god. 2022/2023
Fakultet političkih znanosti

Na primjer, isto ovisi o temi, ne. Istraživanje o menstrualnom siromaštvu upitnik je bio diseminiran putem društvenih mreža i putem priopćenja za medije koje smo slale na, na ono dosta široko ad remu i boostale smo upitnik. On je dobio preko 6.000 odgovora, šta je dosta nevjerojatna brojka za opet upitnik neke organizacije iz Rijeke. S druge strane šta je tiče prosvjeda, mi organiziramo prosvjede u Rijeci gdje je klima takva kakva je. Mislim kao i ostatku Hrvatske. Ljudi se puno više vole žaliti nego što vole izaći i reći nešto ili napraviti nešto konkretno, konkretnije od izlaska na prosvjed, ali iskustvo nam pokazuje da nam reach na društvenim mrežama kad se radi o prosvjedu nije ni u kakvoj korelaciji sa onime što će se dogoditi na prosvjedu. Dakle nama nekad bude da će bit 2000 ljudi, dođe ih 500, nekad označi 150 ljudi da će doći, dođe ih par stotina i mi kao zaključile da to nema smisla jer evo, nije dovoljno predvidljivo.

Dobro. Sad kad ste već spomenuli ovu kampanju odnosno istraživanje za menstrualno siromaštvo, sad bi htjela zapravo da popričamo nešto malo detaljnije o samoj kampanji. Znači možete mi ukratko opisati aktivnosti koje ste provodile u sklopu kampanje. Koliko se aktivnosti provodilo online i na društvenim mrežama?

Dakle putem društvenih mreža i onog priopćenja je diseminiran upitnik. Nakon toga smo, dobile smo rezultate upitnika i napisala je profesorica Ana Marija Sikirić Simčić preporuke. Onda smo poslale priopćenje. Kada je sve to skupa krenulo bujati i kada su ljudi počeli pričati o tome, smo koristile grafike iz samog priopćenja, znači vizualni prikazi podataka su bili komunicirani na društvenim mrežama kao ono bits and pieces istraživanja da zainteresiramo ljude dodatno za temu. Zatim smo imale kampanju Dostojanstvena koja se vrtila isključivo oko prava na higijenu na radnom mjestu. Suradivali smo sa Zelenom akcijom oko ekološkog aspekta menstruacije i skupljale smo višekratne menstrualne potrepštine za žene u Ukrajini. To je isto bilo putem društvenim mrežama. Imali smo jedan okrugli stol kojeg smo organizirale u suradnji s Makedonkama iz, odnosno ženama iz organizacije Titink iz Makedonije gdje smo razgovarali o stanju u Sjevernoj Makedoniji i Hrvatskoj. To je ono što smo mi radili. Ja sam u isto vrijeme bila na bezbroj okruglih stolova i tribina o menstrualnom siromaštvu i sve je skoro bilo online. To je još onako bilo postpandemija pa su ljudi brijali na taj online moment. A i mislim da je to jako dobro zbog ono, diseminacije snimke jer naprosto možeš doći do većeg broja ljudi. Jer mislim šta da smo mi imale

nekažve; jeftinije je; da smo mi imale nekažva sredstva da dolaze kolegice iz Makedonije u Rijeku, vidjelo, to bi čulo 20 ljudi, ovako ipak veći broj ljudi pogledalo kad je bio live, pogledali kasnije i tako dalje.

Znači sve je bilo dostupno online i za druge ljude da pogledaju?

Tako je, da.

Okej. Znači rekli ste da je...

Ne! Sad sam se sjetila!

Oke...

Znači sve to i onda smo još imale i peticiju. Imale smo peticiju s kojom smo skuplje potpise za smanjenje poreza na 5% što nam nije uspjelo nego smo spustile na 13%, ali to je isto u redu i svaki put kada bi, odnosno jednom, više puta je vlada odbila amandman zastupnice Mrak Taritaš. Jednom kad su odbili, to je bilo taman nakon što smo mi, što smo predstavile rezultate istraživanja, pa smo imale nekažve grafike koje su uključivale crvenu boju koja prezentira krv i onaj pečat odbijeno. To isto mislim da je bilo dosta jako jer onda je diglo svijest u Hrvatskoj da kao evo tamo postoje ti neki ljudi koji sjede u Saboru i koji kažu da ne, idemo svi plaćat masu poreza, odnosno vi žene. Tako da ono što je ključno, pravovremeno koristit vizuale koji su dovoljno jednostavni i pametni i sadržajni da bi ljudima bili prijemčivi da bi ih ono na brzinu razumjeli njihovo značenje i to uspjeli uklopit u vlastitu širu sliku i da onda oni naprave nešto s tim, da li da podjele s nekim, da li da pošalju nekom, da li da iskomentiraju, da li da šta god. Tako da digitalni aktivizam je briljantan ako se ipak uložiti nešto vremena u planiranje. Iako ono daleko od toga da smo mi imale isplanirano šta radimo sve, bilo je jako ad hoc. Ali na temelju iskustva i različitih znanja koje smo stekle putem ono edukacija i radionica.

Dobro, rekli ste da je za istraživanje bilo 6.000 ljudi.

Da.

Oko 6.000 ljudi. A koliko je ljudi potpisalo samu peticiju?

Zaboravila sam, mogu iskopat i poslat taj podatak.

Ima podatak?

Da.

Okej, može onda naknadno. Oke, možete mi samo reći koji je bio cilj tog cijelog istraživanja i kampanje?

Cilj je bio više. Cilj, cilj. Cilj je bio prvo ukazati na taj problem, znači, eno mi djevojke koja je otišla. Cilj je ukazati na problem i prikupiti podatke jer takvih istraživanja nema. Naime i na razini Europske unije izuzetno su rijetka istraživanja koja su country oriented. Znači većina istraživanja koja postoje su nekakve ono komparacije ili skupljeno ono Bugarska i Rumunjska imaju ovaj problem, Njemačka i Lihtenštajn imaju ovaj problem, ali ne znamo kakva je demografija žena u Njemačkoj koje imaju taj problem. Tako da je to kao vau bio efekt da tako nešto nije postojalo u Hrvatskoj i mi smo to htjele saznat jer smo svjesne da je to problem koji mora izuzetno puno naših sugrađanki, a cilj je bio da se nešto promijeni. Mislim mi smo nakon pisanja tih preporuka onda imale to sve lijepo crno na bijelo. Dakle stvar je u ekološkoj održivosti, stvar je u porezu, stvar je u dostupnosti i stvar je u obrazovanju. I to su sve nekakvi aspekti koji se trebaju mijenjat i u djelu toga smo uspjele.

Dobro, a mislite da bi bio takav odaziv da ste provodile istraživanje offline? Odnosno cijelu kampanju i peticiju?

Aha, ma mislim da, mislim da je organizacije civilnog društva u Hrvatskoj nemaju novaca da tako veliki posao obave u offline. Tako da ono što bi se napravilo bi vjerojatno bilo znatno manjeg obima i bio bi znatno manji reach jer koliko bi nama trebalo billboarda da mi ukažemo da toliko ljudi sazna da ne znam, 10% žena u Hrvatskoj sebi ne može priuštiti uloške ili da, ne znam, djevojčice izostaju iz škole. Koliko bi nama trebalo fizičkog prostora šta na billboardima šta u fizičkim novinama koje by the way niko živ ne kupuje, odnosno jako malo ljudi kupuju da bi mi takvu poruku s toliko fragmentiranih podataka uspjele prikazat kao ono cjelokupan problem.

Dobro, a znači postiglo se zapravo...

Samo da joj pošaljem da...

Da zaustavim?

Da.

(Napravile kratku pauzu)

Okej, krenulo je. Uglavnom, da, znači. Uspjele ste ostvariti to da se zapravo smanji porez na 13%, ali krajnji cilj je smanjenje na 5%?

Zapravo je krajnji cilj da se porez kompletno ukine. No s obzirom na europsku regulativu, to nije moguće tako da, da bi porez došao do 0% se ipak trebaju izmijenit stvari na razini Europske unije, Hrvatska vjerojatno neće smanjit porez na 5% jer su maloprodajne cijene ostale gotovo pa iste tako da Republika Hrvatska ne vidi, ne vidi rješenje. Problem je u tome da smanjuje porez, ali je činjenica da je porez smanjen sa 25% na 13% ipak pokazala da, evo, naša krv nije luksuz, pa negdje smo već stigli.

Dobro, a bio je velik odaziv i obrazovnih ustanova koje su osigurale svojim učenicama i studenticama besplatne menstrualne potrepštine. Je li grad Rijeka zapravo bio među prvima ili?

Grad Rijeka je bio među prvima da. Mi smo (nerazumljivo). Taj set podataka je vođen putem press clippinga i ono što mi znamo je da je preko dvadesetak što škola srednjih, osnovnih, jedinica lokalne samouprave, županija i privatnih škola i fakultete i sveučilišta jer negdje su fakulteti pokrenuli, a negdje sveučilišta, osigurale besplatne menstrualne potrepštine. Ali nas isto tako izuzetno raduje ovaj amandman koji je prošao sad za budžet 2023. od zastupnice Glasovac da se evo izuzetno velika sredstva lociraju na besplatne menstrualne potrepštine u obrazovnim ustanovama. Samo što naravno ostaje pitanje na koji će se način to učinit i hoće li nekakva sredstva nestat pritom i kako će izgledat ta javna nabava i tako. Mislim kada sam probala saznati kako će se to provest, nitko mi nije znao ništa reći, ali to je nešto čime ću se morat baviti.

Okej, a mislite li zapravo da vaše provođenje kampanja na online platformama i rezultiralo uvođenju besplatnih menstrualnih potrepština u obrazovne ustanove i zapravo da je imalo nekog utjecaja na odluke za taj amandman?

Ja mislim da je sve to skupa pametno odrađeno jer smo već u tom momentu dakle kad sam, kad, kad smo imali rezultat istraživanja, to je bilo 18.2.2021. ja mislim, 2021., potencijalno ili 2020., mislim da je 2021., da 2021., 2021. U tom je momentu zastupnica Mrak Taritaš već u nekoliko navrata pokušala putem amandmana smanjit porez. I taj, ti amandmani su bili odbijeni. No kada je ona taj put 18.2. krenula u, u, s tim svojim amandmanom. Mi smo u tom momentu pustili istraživanje i onda je došlo, došlo je to te fine kohezije, ono političke volje, makar od strane, prvenstveno zastupnice opozicije, kasnije se to izmiješalo, tako da je, postoji inicijativa zastupnica za smanjenje poreza; smo uspjele jako dobro prodrijet u medije. I mislim da da, kroz taj naš neumoran rad koji je trajao više od godinu dana i kroz jako pametne suradnje sa ženama koje su razumjele problem i imale su, bile su na poziciji moći nešto napraviti po tom pitanju, kao i sa svim onim ravnateljicama i ravnateljima koji su također prepoznali da i u njihovoj školi evo idu, jesu djevojčice koje si ne mogu baš svaki mjesec priuštiti nešto tako elementarno kao što su ulošci, stvari su se promijenile. Tako da to nije, mislim ne možemo reći da je PaRiter jedan jedini zaslužan, naravno da nije, ali da smo mi te koje smo sa brojkama ipak dovele jedan problem u žižu zbivanja, da jesmo i uspjele smo postići da se na Saboru, što su baš bile urnebesne rasprave, raspravlja o menstruaciji jer kroz taj jedan ono, kroz tu neku diskusiju o menstruaciji i ulošcima se vidi gdje su i šta rade hrvatski zastupnici i njihovo razumijevanje svijeta oko njih. Ono je bilo baš tragikomedija u nekoliko navrata i sad opet ono da se vratim na komentare na društvenim mrežama, to je bilo ne znam, od onih notornih britvica što cijelo vrijeme ljudi poistovjećuju britvice za muškarce i uloške za žene, šta uopće nije ni slično, još da su uspoređivali s toaletnim papirom pa ajde, ali s britvicama, evo, britvice, šta mi sad sve hoćemo besplatno, znači nitko nije rekao da hoćemo besplatno, zašto mi pričamo o tome, to je sramotno, to je isto bilo genijalno, ali ovako kroz razgovor s ljudima sam saznala kako je dobrom djelu ljudi jako puno značio taj razgovor o izmjeni samog narativa, gdje je to kao uvijek bila nekakva „stvari“, u Rijeci na primjer, tetka odande, tetka odavde, kao tako da je to još taj aspekt dizanja svijesti i svjesnost o jeziku.

Zašto, zašto menstruacija nije menstruacija, zašto menstruacija sve drugo. Tako da mislim da jesmo ono, jedan mali sloj, mali, mali tanki sloj normalizacije da se uveo zbog svega što se iz događalo.

Dobro, hvala. Sad bi zapravo pitala nešto o pokretu #ženeujavnomprostoru. Znači u ljeto 2020. ste pokrenule hashtag na Twitteru. Zapravo koji je ono u to vrijeme odjeknuo u Hrvatskoj. Možete mi reći nešto više o samoj kampanji?

Dobro. Dakle, koliko u svijetu postoji ad hoc kampanja, žene u javnom prostoru je bila naj ad hoc kampanja od svih naj ad hoc kampanja na cijelom svijetu. Naime, moja prijateljica, moja kolegica Marija Trcol je to jutro doživjela nekakve izuzetno ružne povike od strane muškaraca u kasnim srednjim godinama, da ne kažem trećoj životnoj dobi i to je nju jako razljutilo i mene je razljutilo i mi smo počele čitati o tome koliko je nakaradno da ona ne može hodati po riječkoj placi u 8 u jutro u kratkim hlačama bez da je netko ne uznemirava. I to je tako krenulo i ljudi su se priključili i u ono roku od 2-3 dana je Twitter buknuo i to ne samo u Hrvatskoj nego i u regiji. Znam da su radili analize, ja mislim s Netokracije koliko puta je hashtag upotrijebljen i to su baš bile neke sulude brojke. Kao, kako? Onda smo se sjetile pa smo, pa smo počele to sistematično prikupljati, surađivale smo s dizajnericom Anom Tavić koja je napravila vizualizaciju dobrog djela svega. Zatim smo složili cijeli web na kojem se i danas mogu objaviti priče. Imale smo Twitter bota koji je dijelio priče koje su se, koje su se skupljale automatski na naš Twitter account svaki dan. I, i, profesorica s kulturologije Dunja Matić Benčić nam je napravila diskurzivnu analizu svega što smo prikupile i tu se još i kasnije koristilo tipa za forum predstave na temu uznemiravanja na javnom prostoru se taj materijal koristio i ako se ne varam čini mi se da je i Dunja Bonacci Skenderović, da sam njoj to slala jer su one imale inicijative protiv uličnog uznemiravanja je prevela aplikaciju „Safe city app“. I onda su one isto kao nastavile, prvo je ta inicijativa bila, prije bila (nerazumljivo (polabek), pa su onda malo kao smanjile sa svojim djelovanjem, onda uletio taj Žene u javnom prostoru i onda su one nastavile rad na, upravo na seksualnom uznemiravanju u javnom prostoru, ali putem cijele aplikacije Safe city app. Tako da kao koliko smo mi to, koliko god se to dogodilo više nego što smo mi planirale, ispalo je jako dobro. I to što su žene dijelile i koliko je, kad se čitaju sve te priče, baš je odvratno, ono koliko ima pedofilije kod

nas koja je kompletno normalizirana. Kao ne razumijem, ali mi je jasno da ljudi misle da je normalno uznemiravat odraslu žensku osobu u prostoru, ali ta razina normalizacije pedofilije spram malih djevojčica mi je baš bila kompletno suluda i tako da evo i, očito je da je iz nečeg što je digitalno i ad hoc može, mogu ispast dobre i korisne stvari.

Dobro, a spomenuli ste znači da bilo se mjerilo koliko je hashtagova bilo na Twitteru. Koliko je na kraju ako se možete sjetiti te informacije?

Mogu pogledat.

Okej, može. A mislite li da je hashtag #ženeujavnomprostoru otvorio online javni prostor za progovaranje o problemu nasilja nad ženama?

Pa ne bi baš rekla. Amm, sam malo.

Okej.

Što Netokracija nema, joj search...

(Ispitanica je tražila na online stranici Netokracija podatke za postavljeno pitanje)

Evo kaže he, kaže Netokracija, hashtag #ženeujavnomprostoru je odjeknuo preko 1000 puta u Hrvatskoj i regiji uz njega se najviše veže pojam strah. Znači više od 1000 žena je na društvenim mrežama podijelilo više od 1000 priča o tome kako se javnost, kako su se u javnosti susrele s najrazličitijim oblicima seksualnog napastovanja i zlostavljanja. Objave su dosegle više od dva milijuna ljudi u regiji. A sad koliko, to je bilo u koliko dana, kažu oni, Ova je inicijativa za vikend okupila tisuće žena koje su iznijele svoje priče o verbalnim, verbalnom i fizičkom zlostavljanju.

Dobro. Spomenuli ste da je zapravo i nastao i portal Bitna.si.

Prijašnje pitanje.

(Ispitanica se referira na pitanje mislite li da je hashtag #ženeujavnomprostoru otvorio online javni prostor za progovaranje o problemu nasilja nad ženama?)

Aha okej.

Mislim da, mislim da ne. Mislim da je kampanja Žene u javnom prostoru je jedna mala kockica, jedna, jedna mala kockica koja slaže taj nekakav mozaik otvaranja mogućnosti da se o seksualnom zlostavljanju javno govori. Jer mi smo, mi smo govorile o uznemiravanja, u pravilu se ljudi nisu, žene nisu javljale sa, sa pričama koje ono treba smjestiti u kazneni zakon nego je bilo baš ono ili na razini nekakve osobne etike ili morala i što si ljudi dopuštaju ili do nekakvog prekršajnog zakona, ali kao, nisu, nisu žene dijelile te neke jako teške situacije. Mislim sad isto je problem ono što je jako teško, ali držimo se na situacije koje se trebaju goniti kazneno.

Dobro, a mislite da je zapravo to podiglo neku svijest u društvu da zapravo žene je potak, odnosno dalo im do znanja da nisu same i da se to događa i zapravo nažalost da se često to događa?

Ma da, to apsolutno, to apsolutno ali i dalje smo na toj razini ono da nam treba vremena da shvatimo da ako nas tip uhvati za stražnjicu u klubu, to nije nešto šta on smije. Za to nam treba određeno vrijeme, ali si je to puno lakše priznat nego si priznat na primjer da te je bivši muž silovao. Tako da kao opet vidim te, te kao slojeve nekakvog shvaćanja izmjene društva i naše percepcije šta je u redu i šta nije u redu i što komuni, što komuniciramo prema van. Tako da ne bi rekla da je bilo ono baš beskorisno, da smo pričale ne znam o ljljanima, a ovdje se sad gradi neka druga priča, ali mislim za ovu situaciju koju sad imamo, ono izuzetno puno akterica važno. Dok recimo iz tog aktivističkog rakursa, što se tiče menstruacije vidim ono da PaRiter je nekakva ono nositeljica, am, lučonoša da se tako izrazim, a ovo je više kao baš dio cijele te priče. Iako naravno i menstruaciji, i za menstruaciju su se kasnije uključile mnogobrojne inicijative i organizacije i to je sve sjajno i masu stvari se napravilo, ali baš vidim veliku razliku što se tiče samog utjecaja.

Dobro, a znači portal Bitna.si je nastao zapravo iz tog pokreta, a, koji je bio cilj portala samoga?

Portal je napravljen da bi postojao, da bi na jednom mjestu žene u bilo kojem momentu mogle otići i upravo ono što ste malo prije spomenuli vidjeti da nisu same.

Dobro, a koja je posjećenost portala, ako imate neku informaciju?

Hmm, s portalom se baš nitko više pretjerano više ne bavi za sad, tako da mu je posjećenost dosta slaba bila.

Dobro, sad malo općenito o samom digitalnom aktivizmu. Koliki je omjer online i offline aktivnosti u radu udruge na projekt, na projektima i kampanjama?

Mhm. Pa ovako. Mislim da je komplementarno. S time da PaRiter ne implementira projekte koji su digital based. Dakle projekti koji se rade jesu u pravilu u stvarnom prostoru sa, s ljudima u tom istom prostoru. Dok su kampanje puno češće vezane uz virtualu. Jer je naime izuzetno teško planirat bilo kakvu na primjer zagovaračku akciju i ono znat koliko će ti biti reach, do koga ćeš doći i šta će se dogodit. Dok recimo u, u projektnim neakvim zadacima, to nije ključno ono, ako se dogodi, sjajno, ako se ne dogodi, tu smo di smo, ali nema reperkusije.

Dobro, a smatrate li onda da se udruga bavi digitalnim aktivizmom?

Bavila se da, a sad ćemo vidjet da li će se nastavit bavit, vjerujem da da.

Dobro a koje su prednosti i mane prema vašem mišljenju u offline i online aktivizmu?

Online aktivizam je brži, jeftiniji, što onda omogućuje veću kreativnost. Offline aktivizam daje ljudima osjećaj da su pridonijeli na drugoj razini nego samo shareanjem nečeg i nekakvi poligon za društvene promjene, ali bez spajanja toga dvoje ne možemo napravit puno. Mislim da su neodvojivi.

Dobro. Usporedno s aktivizmom prije popularnosti društvenim mreža i danas, smatrate li udruzi pogoduje digitalna sfera gdje se zapravo mogu provoditi te kampanje?

Pa apsolutno da. I onda je sad tu pitanje na koji način, koja organizacija to odlučuje koristit, ali da. Mislim ja bi bila najsretnije, ono što sam ranije spominjala, one billboarda da smo mi za ne znam, nakon što je bio cijeli taj frenzy oko u Žena u javnom prostoru, mogle ciljano pucat billboarda na mjesta gdje smo primijetile da ljudi, da žene spominju da se događa najviše, najviše nekakvog uznemiravanja sa ciljanim porukama, to bi bilo fantastično, ali to je bila ad hoc

kampanja, mi nismo imale sredstva za to. Sumnjam da bi nam netko dao sredstva da lijepimo billboarde okolo, a kao moglo bi biti jako efektivno.

Dobro, a jeli sada lakše komunicirati prema javnosti s obzirom na dostupnost digitalnih tehnologija i digitalnih platformi koje su se integrirale u svakodnevni život ljudi?

Pa sad ovisno s kojom javnosti želimo komunicirati, ako želimo komunicirati sa ljudima, tipa pedesete, šezdesete godine, onda da. Ako želimo komunicirati sa starijima, onda ne. Ako želimo komunicirati s mlađima mislim da svi skupa moramo preći na Tik Tok i tako dalje. Treba biti jako pragmatična u odabirima što, kako i na koji način. Kao što si rekla društvene mreže u džaba, što je fantastično, ali ih treba znat koristiti i tipa u Hrvatskoj se do donositelja odluka putem Twittera doći ne može jer se ništa ne dogodi dok je u nekim drugim zemljama tipa SAD svaki put kad imaju nekakve, nekakva izglasavanja zakona, ljudi masovno twittaju svojim ovim, representatives. To kod nas ne drži vodu jer ljudi naprosto ne odgovaraju na te twittove. Mislim možemo pitat ministra Plenkovića što god hoćemo, ništa se neće dogoditi.

Dobro, a mislite li da kroz digitalni aktivizam udruga ima veću vidljivost, dopire do više ljudi, veći je odaziv i ima veći utjecaj? Nego što bi imala da nema digitalnih medija?

Ma da, to apsolutno. Apsolutno, ali to opet sad ono dosadna sam, ali pitanje formuliranja poruka. Kome se obraćamo i kako se obraćamo.

Dobro. A mislite li da se putem digitalnog aktivizma može doprinijeti sustavnim promjenama u društvu? Ako da, kako?

Mislim da je za sustavne promjene važno utjecati na niz dionika. Naj, najefikasnije sustavne promjene se postižu tako da se vrši direktan zagovarački pritisak, ali isto tako i pritisak javnosti. A da bi utjecali na donositelje odluka, da bi došli do bilo kakve sustavne promjene, iza sebe moramo imati izuzetno mnogo građana i građanki koji su svjesni problema i koji su ljuti zbog tog problema i koji zahtijevaju promjene. A naravno ako mi imamo samo ljutite građane i građanke, a nemamo donositelje odluka koji žele nešto napraviti, nemaju sluha, odbijaju, onda moramo naći neki drugi zaobilazni put kako to napraviti. Ako ne direktno onda putem nekakvih viših instanci.

Dobro, a bili ste spomenuli i participaciju preko društvenih mreža. Mislite li da digitalni aktivizam više potiče građansku participaciju?

A mislim da potiče kauč participaciju. Jer i dalje je kao taj glavni nekakav, glavni demokratski alat da se tako izrazim bi bilo glasanje. Ljudi i dalje ne izlaze na glasanje i mi možemo reći šta god hoćemo, oni vrlo vjerojatno neće izaći na glasanje zbog toga što kod nas nedostaje političke svijesti i sustavne edukacije o političkoj participaciji. Tako da mislim možemo mi nazvat tu ljutitost i bijes i shareanje i dijeljenje priča nekom formom političke participacije. Naravno da možemo, ali ne u kontekstu nekakvih sustavnijih promjena, više na razini dizanja svijesti, osvještavanja problema, širenje određene emocije.

Dobro, ali zapravo je i ispunjavanje anketa, peticija i ovog istraživanja zapravo to je isto, spada pod građansku participaciju?

Ma spada da, ja sam se referirala samo ono isključivo na društvene mreže, a ne druge alate koji se koriste.

Dobro okej.

Mislim možemo mi imat na primjer i Zoom plan, plandume pa se ne događaju. A to bi bilo izuzetno zanimljivo.

Dobro, a mislite li da udruga iskorištava potpuni potencijal digitalnih medija u svrhu provedbe aktivističkih kampanja i projekata?

Apsolutno ne. Da bi se to učinilo trebala bi postojati jedna osoba koja ima dovoljno duboka saznanja o svemu što se događa u udruzi i dovoljno vremena da sve to skupa može pretočiti u određeni sadržaj za različite društvene mreže i različite digitalne kanale. S obzirom na sustav financiranja organizacija civilnog društva u hrvatskoj, nisam sigurna koliko organizacija ima osobu koja se bavi isključivo komunikacijama. Tako da ono svi, svi skupa radimo i rade najviše šta možemo i mogu.

Dobro. Imate li kakvu informaciju pogoduju li digitalni mediji aktivizmu u Hrvatskoj u smislu, jesu li se provele promjene u zakonima kao posljedica digitalnog aktivizma u smislu nasilja nad ženama i djevojčica?

Pa mislim da je, ono jedino do, pri, primjera koji idu u prilog, apsolutno Spasi me gdje su one kroz jako dobru komunikaciju s medijima i s javnošću i kroz digitalnu kampanju uspjele izmijenit zakonodavstvo. Mislim da da. Možemo ići u sitne crijevce potvrdit da je istu stvar napravio PaRiter, ali da, zakoni se ne mijenjaju ako ne postoji veoma jasna poruka. Zakon je takve prirode, ne svi, naravno porezni se inače mijenja neovisno o tome što mi hoćemo, ali na primjer nešto toliko tvrdo kao što je izmjena poreznog zakona vezano uz menstrualne potreštine se ne bi promijenio da nije postojala velika podrška širokog građanstva, a veliki dio te podrške je došao putem društvenim mreža

Dobro, a imate li kakvu informaciju pogoduju li digitalni mediji aktivizmu u Hrvatskoj u smislu je li se povećao broj sudskih tužbi kao posljedica online aktivizma u smislu nasilja nad ženama i djevojčicama?

Nagađam da da, ali se, ne pratim.

A mislite li isto kao posljedica digitalnog aktivizma, je li se smanjio broj obiteljskog nasilja?

Sumnjam.

Dobro, a je li digitalni aktivizam pridonio promjenama u zakonu u smislu rodne ravnopravnosti?

Da.

Primjer neki.

Rodna ravnopravnost je smanjenje poreza. Rodna ravnopravnost je 6 milijuna eura za menstrualne potreštine, rodna ravnopravnost su i sve izmjene koje su se dogodile nakon kampanje od Spasi me, rodna ravnopravnost se postiže kroz digitalni aktivizam Centar za građanske inicijative Poreč i njihovog projekta Seksizam naš svagdašnji. Tako da da.

Okej, a u kojem smislu digitalni mediji mogu pomoći u sprječavanju rodno uvjetovanog nasilja i u borbi za rodnu ravnopravnost?

Digitalni mediji?

Da, digitalni mediji.

Da li u to spadaju i online portali?

Da.

Aha, pa tako da kada se održavaju različite edukacije za urednike i urednice, novinare i novinarku na te iste edukacije opreme i tekstova na primjer i dolaze ti isti urednici i urednice, a ne tu i tamo koji novinar ili novinarka koji su dobri sa organizacijom pa evo dođu da se popuni kvota jer ljudi najčešće znaju da kad izvještavaju o rodno utemeljenom nasilju, ne pišu kako je evo on bio super susjed i poklonio je kćeri ne znam svinju za 18. rođendan na žaru, nego se bave onime što je bitno i ne pokušavaju nakaradno humanizirati nekog ko je bio u stanju zaklat ženu.

Dobro, a smatrate li da udruga sa radom, sa svojim radom na projektima i kampanjama koje provodi online pridonosi sustavnim promjenama u društvu? Ovo su zaključna pitanja...

Zaključna pitanja...

Zaključna pitanja da zaokružimo cijelu (smijeh)

Da. Pa rekla bi da da. Rekla bi da da. Mislim da, ono stalno spominjem tu menstrualno siromaštvo, ali to doista je bio jedan od najsvjetlijih primjera kampanje koju smo mi provele, ali isto tako i zagovaračkih kampanja u civilnom društvu u zadnjih nekoliko godina. Pa mislim ako to nije sustavna promjena ne znam što je i to na izuzetno puno razina.

Dobro. A koji su na kraju glavni ciljevi koja, koje sa svojim kampanjama udruga želi postići u društvu?

Sam malo (smijeh)

TRANSKRIPT INTERVJUA ZA DIPLOMSKI RAD:
DIGITALNI AKTIVIZAM USMJEREN PREMA POSTIZANJU RODNE RAVNOPRAVNOSTI I PROTIV NASILJA
NAD DJEVOJČICAMA I ŽENAMA
Diplomski rad
Ak. god. 2022/2023
Fakultet političkih znanosti

Ciljevi PaRitera su ispisani na društvenoj mreži PaRiter.hr. Prvi cilj je promoviranje kulture nenasilja i tolerancije te ljudskih i građanskih prava i sloboda kao nužnih preduvjeta demokratizacije društva. Ciljeva ima još, no nekakav glavni nazivnih svim tim ciljevima jeste osiguranje da se za marginalizirane pripadnice najviše i pripadnike društva osigura ravnopravnost. Dakle PaRiter u pravilu radi sa ženama i sa djevojkama i ideja je da se kroz različite programe i projekte i mapiranja ustanovi što je može napraviti, a prije svega što se treba napraviti i jer niti jedan projekt niti aktivnost nema smisla ako nije uronjen u stvarne potrebe ciljane skupine što jesu žene i djeca i mladi.

Okej i evo to bi bilo to. Imate možda nešto za nadodati za kraj?

Ne to je to. Hvala.

Okej, hvala Vama.

Ništa.

TRANSKRIPT INTERVJUA ZA DIPLOMSKI RAD:
DIGITALNI AKTIVIZAM USMJEREN PREMA POSTIZANJU RODNE RAVNOPRAVNOSTI I PROTIV NASILJA
NAD DJEVOJČICAMA I ŽENAMA
Diplomski rad
Ak. god. 2022/2023
Fakultet političkih znanosti

Intervju 4

Ime i prezime ispitanice: Petra Kontić (B.a.b.e.)

Kratki životopis ispitanice: Predsjednica udruge B.a.b.e. U udruzi radi otprilike sedam godina, ali postala je aktivna u udruzi još kada je bila studentica sociologije na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Krenula je raditi na projektu u udruzi kao studentica istraživačica i tako se počela interesirati oko teme feminizma. Nakon fakulteta krenula je na stručno osposobljavanje u udruhu B.a.b.e. nakon čega je ostala tamo raditi.

Datum i vrijeme održavanja intervjuja (sat: minuta): 21.02.2023. u 12:17h

Mjesto (i/ili način) održavanja intervjuja: Online preko Zoom platforme

Intervju vodila: Sonja Marković

Suglasnost ispitanice da se intervju koristi u svrhu istraživanja diplomskog rada: DA

Okej, znači, zovem se Sonja Marković, studentica sam na Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu. Za potrebe diplomskog rada provodim istraživanje o utjecaju digitalnog aktivizma u Hrvatskoj usmjerenog prema postizanju rodne ravnopravnosti i protiv nasilja nad djevojčicama i ženama. Ovaj razgovor se snima zato što tako možemo prirodnije razgovarati da na vas ne prekidam dok pričate kako bi zapisala što ste rekli. Snimka služi kako bi mogla upotpuniti svoje istraživanje na temelju Vaših odgovora i odgovora drugih ispitanica koje će sudjelovati u istraživanju. U istraživanju bih Vas htjela predstaviti prema imenu i prezimenu te ukratko napisati informacije o vašoj poziciji i aktivizmu kojim se bavite u sklopu Vaše funkcije i/ili izvan nje kako bi prikazala vjerodostojnost odgovora u provedenom istraživanju. Molim Vas, ako se slažete potvrdite da ste suglasni sudjelovati u ovom istraživanju.

Suglasna sam.

Hvala. Ako imate ili ćete imati pitanja u vezi ovog istraživanja slobodno se javite profesorici i mentorici za ovaj diplomski rad, profesorici Viktorija Car. Puno Vam Hvala! Ovdje nema točnih i netočnih odgovora. Cilj ovog istraživanja je saznati utjecaj digitalnog aktivizma u vašem profesionalnom iskustvu i mišljenju. Sve što kažete nam je važna informacija i pomoći će upotpuniti ovaj diplomski rad. Ako ste spremi, možemo početi.

Može, može.

Može. Evo za početak možete li mi reći kada ste se i kako započeli baviti društveno angažiranim radom?

A pa ja sam u Udruzi B.a.b.e zaposlena nekih 7 godina, s tim da sam još kao studentica sociologije na Filozofskom fakultetu u Zagrebu počela raditi za udrugu Babe na jednom njihovom projektu kao studentica istraživačica. Dakle tad je, tad u Babe provodile veliko istraživanje o dostupnosti kapaciteta u dječjim vrtićima na području cijele Hrvatske i trebale su im studentice istraživači tad sam se uključila zato što već zapravo na faksu me počela zanimat ta tema feminizma. I kako sam se uključila u to istraživanje nakon što sam diplomirala sam se zapravo prijavila u udrugu babe na stručno osposobljavanje prije zasnivanja radnog odnosa, nakon čega sam ostala tamo raditi i sad sam zadnje dvije godine predsjednica udruge, mislim da je 2 godine, otprilike tako nekako.

Dobro, a možete li mi reći nešto više o Organizaciji B.a.b.e?

Babe su osnovane 1994. godine s ciljem promocije ženskih ljudskih prava. One su jedne od najstarijih feminističkih organizacija u Hrvatskoj. U početku smo se zapravo najviše fokusirale na ženska ljudska prava, a danas e fokusiramo na prava svih marginaliziranih društvenih skupina iako su i dalje najviše upravo žene u našem fokusu. Babe djeluju kroz 4 programa, dva od koji su vezani za suzbijanje i prevenciju rodno uvjetovanog nasilja, pa se tako zapravo naš prvi program zove „Prevencija i suzbijanje rodno uvjetovanog nasilja“ i u sklopu tog programa djeluje besplatno pravno i psihološko savjetovalište. Dakle to je, naše savjetovalište je otvoreno za sve, dakle i za muškarce i za žene, za sve građane Republike Hrvatske i za sve strance kojima su povrijeđena ljudska prava na području Republike Hrvatske. Međutim s obzirom na naš

dugogodišnji rad u borbi za ženska ljudska prava, mi smo više prepoznati kao ženska organizacija i iz tog razloga se nama u većini slučajeva javljaju upravo žene od kojih je većina zapravo žena žrtava nasilja. Kad pričamo o brojkama naših savjetovališta, znači na godišnjoj razini odvojit ćemo otprilike 2000 pruženih savjeta, što je zapravo jako puno posebice u odnosu možda na neke, na neke druge pružatelje takvih sličnih usluga. Drugi program koji se bavi zaštitom žena od nasilja je naša sigurna kuća koja se nalazi u Vukovarsko-srijemskoj županiji. Ona se nalazi na tom području zato što u trenutku kad smo odlučile osnovat sigurnu kuću, na području Vukovarsko-srijemske županije nije postojala, naprosto Vukovarsko-srijemska nije bila pokrivena sigurnim kućama, tako da smo zapravo, mi smo ju otvorili tamo. Dakle ona radi odvojeno od ureda u Zagrebu, ali naravno surađujemo na dnevnoj bazi. Imamo još dva programa, jedan se zove Rodna ravnopravnost i ja sam voditeljica tog programa. Unutar tog programa zapravo radimo različite aktivnosti što se tiču rodne ravnopravnosti. Provodimo projekte na niz tema. Trenutno vodimo projekt koji za cilj ima pomoć pri usklađivanju privatnog i poslovnog života žena. I imamo četvrti program, to je zapravo zagovarački program javne politike. On se čisto tiče zagovaračkih aktivnosti koji su u tom trenutku bitne i nekih situacija na kojih je bitno da reagira.

Dobro, a da vas pitam sad općenito. Koje je vaše mišljenje o stanju u Hrvatskoj po pitanju rodne ravnopravnosti i o nasilju nad ženama i djevojčicama?

Koje je moje mišljenje? Pa ja onako dosta u životu variram od dosta optimistične do jako pesimistične. Ovisi o kojem trenutku u životu me to pitaš. Trenutno mislim, to je samo što ja mogu reći, 7 godina radim u udruzi, mogu reći da pitanja nasilja prema ženama smo mi napravile neke važne korake prema naprijed i to je neupitno da zadnjih nekoliko godina se mijenjaju zakoni, izmjene kaznenog zakona koji dovode do nekih pozitivnih pomaka. Međutim iako možemo nekako zaključit da imamo zakonodavstvo koje je dosta dobro i zakonodavni okvir i dalje je problem u praksi i to je nešto što ni jedan zakon ne može izmijeniti. Dakle koliko se god mi borili za nekakve izmjene zakona, koliko god mi bile uspješne u tome, kada se dogodi baš neki slučaj i kada imate dakle baš onako jedan konkretan slučaj koji uđe, imate žena koja je ušla u sustav za zaštitu i podršku, onda se vide i sve manjkavosti tog sustava. Ja bi svakako rekla da je naš sustav jako manjkav, u smislu da nedostaje neke sektorske suradnje, dakle suradnje između policije i između

TRANSKRIPT INTERVJUA ZA DIPLOMSKI RAD:
DIGITALNI AKTIVIZAM USMJEREN PREMA POSTIZANJU RODNE RAVNOPRAVNOSTI I PROTIV NASILJA
NAD DJEVOJČICAMA I ŽENAMA
Diplomski rad
Ak. god. 2022/2023
Fakultet političkih znanosti

centara za socijalnu skrb, između državnog odvjetništva, sudstva i slično. Ono što često ističemo kao veliki problem jest neujednačenost sudske prakse, dakle ne može se dogoditi da isti slučaj ako se on vodi na sudu u Zagrebu i ako se vodi na sudu u Splitu, na primjer da ne bude isti rezultat, da ne bude ista kazna za počinitelja, a to je nešto što se kod nas događa. Dakle dobijete dva relativno slična slučaja, u jednom počinitelj bude proglašen krivim, u drugom bude oslobođen ili tek prekršajno gonjen. To je ono isto što je problem. Naravno sudski procesi je jako sporo, jako spor, jako dugo traju. Kazne koje se izriču su i dalje blage. Tako da što se tiče, kažem primijete se neki koraci naprijed, primijeti se da je javnost koliko toliko, barem dio javnosti više osviješten po tom pitanju, ali i dalje ne mogu reći da sam ja nešto strašno zadovoljna. A što se tiče rodne ravnopravnosti mislim da je tu situacija još lošija, pa najviše zbog toga što onako kad pričamo o nasilju, načelno u svakom onako kolokvijalnom razgovoru svi ćemo se složiti da nasilje nije dobro, znači rijetko će netko doći i reći „da ja mislim da je nasilje dobro“. I nasilje kao takvo nije toliko tabu tema koliko je rodna ravnopravnost. Posebno sada kad smo imali situaciju prije nekoliko godina, kada je ratificirana Istambulska konvencija i onda su zapravo te neke ekstremne, recimo tako desne udruge i organizacije zapravo stvorile famu oko, oko toga što znači rod, što znači rodna ravnopravnost i onda su počeli plasirati nekakve priče koje su potpuno lažne, ali su jako „catchy“. Dakle, znači ako vi kažete dijelu javnosti „vaš sin će kad bude imao 5 godina morat nositi haljinu“, nekome će to zazvoniti, ostati mu u uhu i on će to lako povjerovati, kažem iako je to laž, to je nešto što je jako lako zamislivo i većina ljudi to ne želi. I baš zbog toga što smo stvorili toliko veliku famu i toliko veliki tabu oko te, tog samog imena, same sintagme, rodna ravnopravnost, mislim da su tu pomoci nekako sve manji. I isto tako kad pričamo o nasilju, kad vidimo žrtve nasilje, kad čujemo žrtve nasilja. Nekako nam je lakše suosjećati s njihovom patnjom i njihovim problemom nego kad čujemo da imamo ženu koja ne može pronaći posao zato što u dječjem vrtiću nema dovoljno mjesta pa nema gdje sa svojom djecom i ona je nezaposlena i naravno to je isto tako jednako grozna situacija, ali puno je lakše suosjećati sa ženom kojoj su slomljene dvije ruke. Tako da, a malo smo kao društvo i dalje neosjetljivi na tu neravnopravnost koja vlada u našem društvu, to sigurno, ali nadam se eto, nekako se nadam se generacijama, nadam se da će i to ići u nekom boljem smjeru.

Okej, hvala, budemo se malo kasnije vratile na tu temu sustavnih promjena u zakonodavstvu, sad da se vratimo malo na samu organizaciju Babe-a. Koristite li društvene mreže u sklopu svoga rada u organizaciji B.a.b.e? I koje koristite?

Da, koristimo društvene mreže. Koristimo Facebook i Instagram. Nisam čak sigurna, možda ako imamo nekakav Twitter account, ali čak i ako imamo njega ne koristimo. Dakle naše korištenje društvenih mreža je dosta bazično i nekako uvijek ovisi o afinitetima zaposlenih osoba. Nekad to, nekad se zaposli neka mlada osoba koja je jako sklona korištenju društvenih mreža, pa ona to preuzme na sebe, pa onda to koristimo više, a onda kad ta osoba ode, nekako se malo zapuste te društvene mreže. Mislim koristimo ih u onom obujmu u kojem je nama dovoljno da promoviramo svoje aktivnosti i rad, naš rad, dakle ono što radimo. Ali svakako mislim da to ima puno više potencijala kojeg mi ne iskorištavamo.

Dobro, a znači provodite li aktivističke projekte i kampanje na društvenim mrežama?

Provodimo. Dakle, kažem sve, sve naše aktivnosti mi uvijek stavljamo na društvene mreže, a naravno kad, kad imamo neke online kampanje, imamo i na Facebooku i Instagramu, tad često, ne znam boostamo postove, promoviramo i tom slično, ali možda prema nekom dosadašnjem iskustvu smo više uspjeha imali sa nekim izvan mrežnim kampanjama, recimo to tako, iako prošle, pretprošle godine, sad sam se malo pogubila smo imali veliku kampanju u sklopu projekta „Surf and sound“ gdje smo prikupljali potpise za peticiju da osvetnička pornografija postane kazneno djelo i tad smo zapravo najviše koristili društvene mreže i vjerujem da smo upravo zbog društvenih mreža i došli do brojke od 10.000 osoba koje su je potpisale zato što se veliki broj influencerica i influencerica uključio i oni su na svom Instagramu je li bili jako vokalni po pitanju te kampanje i uključivanja u nju. Tako da definitivno mogu reći da koristimo, mogu reći da vidimo benefite, ali isto tako mislim da bi mogli i više koristit.

Dobro, evo kad ste već spomenuli projekt „Surf nad sound“. Možete mi opisati koji je bio cilj projekta?

Da. Pa cilj tog projekta je između ostalog bio podići svijest o online nasilju prema ženama a isto tako educirati medijske djelatnike. Zato što često kad se dogodi nekakav slučaj bilo ubojstva, bilo nasilja prema ženama, medijsko izvještavanje uvijek ide u nekakav senzacionalizam. Uvijek, uvijek su nekakvi senzacionalistički naslovi, uvijek je to, susjede „on je bio divan krasa, iznenađeni“ i to tome slično. To naprosto nije način na koji se treba izvještavati o takvim slučajevima....

(Nerazumljivo jer se video poziv počeo prekidati zbog signala)

Oprosti zaštekala si.

Aha, sori.

Oprosti, zaštekala si. Zadnje sam čula da to nije način na koji se izvještava o takvim slučajevima.

Dobro, okej. I onda znači što je bitno jest što je online nasilje, nekako kao nekakav novi oblik nasilja koji se pojavljuje s naravno korištenjem interneta i društvenih mreža i onda nam je jako bilo bitno ukazati na to, da to postoji i da je to zapravo veliki problem, posebno među mlađom populacijom i to djevojkama naravno.

Dobro, a možete mi definirati pojam osvetničke pornografije?

Osvetnička pornografija je zapravo dijeljenje spolno eksplicitnog sadržaja bez pristanka osobe. Ono što je jako važno naglasiti je da se radi o sadržaju koji je nastao uz pristanak. Dakle na konkretnom primjeru. Ako ja danas se slikam u nekakvoj seksualno eksplicitnoj pozi pošaljem svom suprugu, znači ja sam sebe slikala uz pristanak, to jest namjerno sam sebe slikala, ali i poslala sam njemu, ali mu nisam dala dozvolu da on to dijeli dalje. I prije to zapravo nije bilo kazneno djelo, kazneno djelo je bilo ako vas netko potajno slika голу na primjer, a nama je bilo jako bitno da ukažemo kako i ovo povređuje privatnost osobe pogotovo što je snimka nastala uz pristanak. To je nekako najjednostavnija definicija.

Dobro..

To se zapravo, baš u zakonu zove dijeljenje seksualno eksplicitnog sadržaja bez pristanka, mi to zovemo osvetnička pornografija, više kolokvijalno jer je ovaj jednostavnije, je li. Tako da se to dosta uvažilo kao osvetnička pornografija.

Dobro. Spomenuli ste peticiju gdje ste skupili 10.000 potpisa. Gdje ste promovirali tu peticiju?

Peticiju smo dakle najviše, osim što smo mi dijeliti tu peticiju po društvenim mrežama, i naravno po tim nekim mailing listama gdje se nalaze naši kolege koji su iz organizacija civilnog društva, zamolili smo naravno njih da dalje dijele svojim kontaktima, a onda su veliki poguranac pružile influencerice i influenceri putem Instagrama. Dakle, jako puno njih, sad ne mogu se sjetiti ali oko 20 (signal prekinuo) influencerica je na svojim storijima dijelilo poveznicu na našu peticiju.

Dobro, iz kojih područja su bili ti influenceri i influencerice?

A bilo je, bilo je svega. Ja osobno mislim...

(Opet smetnje pri pozivu)

Oprosti, štekaš opet.

A pa možda mi nešto ne valja, samo da vidim na koji sam net, da spojena sam na dobru mrežu. Jel me čuješ?

Da, piše mi da je tvoja mreža..

Nestabilna, ma da. Nažalost, ne, od doma sam i ne mogu ovaj, ne mogu si pomoći dakle.

Ma dobro nema veze, samo...

Da, ti mene slobodno prekini kad ovako vidiš da ti štekam, ali da.

Dobro, dobro, okej.

Kažem nekako su bili iz raznih područja, ja osobno nisam sudjelovala u tom djelu s influencerima i influencericama. Znam da smo ih kontaktirali puno i zapravo smo ciljali najviše na one za koje

smo znali da su dosta aktivistički nastrojeni recimo to tako. Bilo je tu puno i joj ja se sad, sad se ne mogu uopće ni sjetiti, ali bilo je i pjevačica, bilo je i glumica. Nije, ne, ne sjećam se baš da je bilo beauty influencerica, to se baš sad ne mogu sjetiti da je bila neka od njih, ali da.

Dobro.

Eventualno mogu provjeriti, mogu pitat kolegu pa ti se, to naknadno, naknadno reći, ovaj, iz kojeg su područja bile influencerice.

Može, to bi bilo super. A znači vi ste išli kontaktirati influencere? Većinom oni koji su objavljivali, vi ste njih kontaktirali?

Tako je. Znači kolega koji vodi projekt to je preuzeo na sebe i uglavnom ih je on kontaktirao, ne mogu reći, vjerojatno se našao tu i tamo neko da je to samoinicijativno podijelio, ali uglavnom smo mi njih kontaktirali, da.

Dobro znači, rekli ste influenceri, društvene mreže vaše i mailing liste. Da li mislite da je, da su te online platforme zapravo imale veliku ulogu u broju skupljenih potpisa i da li bi bilo moguće skupiti toliko potpisa da nije bilo tih online platformi?

Teško mi je reći bi li bilo moguće, u svakom slučaju bi bilo teže jer ono što mi recimo zahvaljujući ovim platformama nismo napravili jest to da mi nismo išli na ulicu. Znači mi u ni u jednom trenutku nismo skupljale potpise po ulici. Sad bismo li mi uspjeli skupiti 10.000 potpisa i da jesmo izašli na ulicu, kažem teško mi je reći, ali u svakom slučaju to bi bilo teže i mukotrpnije. To bi uzelo više vremena nego što je bilo ovako.

Mhm. Dobro, okej, a sad ne znam jeste imali neko mjerilo znači koliko su doprinjele vaše mailing liste i vaše društvene mreže i koliko je doprinijelo zapravo dijeljenje od influencera na društvenim mrežama?

Na žalost mislim da nemamo taj podatak, da, da to baš, sve je to nekako išlo simultano, sve je to išlo istovremeno, a nije nam bilo bitno, kad bismo, u tom trenutku nam to nije bilo bitno tako da zbilja, zbilja ne znam.

A jeste li općenito doživjele neku negativnu reakciju od ljudi kod provođenja i promoviranja neke kampanje na društvenim mrežama?

Pa mi svaki dan imamo što god objavimo na društvenim mrežama, imamo uvijek više negativnih nego pozitivnih reakcija. Mislim da je dosta ovaj, s obzirom da smo mi tako jedna dugogvečna organizacija koja se bavi ženskim pravima, onda se stvorila ta nekakva negativna konotacija u vezi našeg imena B.a.b.e. i jako puno ljudi koji uopće ne znaju čime se mi bavimo, često kad, kad bilo koja osoba iz aktivističkog svijeta istupi u medije onda oni kažu joj opet ove B.a.b.e., bez obzira ima li to veze s nama ili nema li to veze s nama. Tako da, ovaj, da, nije, nisu nam strane hejt poruke i komentari na društvenim mrežama, to nikako.

Dobro, a kakav je inače odaziv na vaše projekte, peticije, online upitnike koje dijelite preko društvenih mreža?

A zapravo, ja sam sad baš provodila jedno istraživanje o nasilju prema starijim ženama gdje mi je cilj bio skupiti 500 ispitanika i došli smo broja od 500 ispitanika i najviše zapravo zahvaljujući dijeljenju peticije na Facebooku. Dakle ono što sam definitivno primijetila jest da svaki put kad je podijelim na Facebooku da tada, taj dan dobijem najviše odgovora i to kad je podijelim baš na našoj stranici Facebook. Ja sam tu peticiju lijepila i po nekakvih random Facebook stranicama, onak „Tražim nudim prijevoz“, „Iznajmljujem stan u Zagrebu“ i nekakvim (nerazumljivo) i slično, ali definitivno je najveći odaziv bio kad bi je podijelili na stranici baš naše, naše udruge. Kažem bilo je 500 ispitanika s tim da to nismo toliko dijelili po mailing listama baš zato što smo ispitivali, kažem stavove o nasilju prema starijim ženama i onda nema smisla da dijelim to unutar naših organizacija civilnog društva gdje mi vjerojatno svi imamo nekakav unison jednak stav da je nasilje prema starijim ženama nije dobro. Tako da mi je trebalo doprijeti do te neke generalne publike, ne kažem baš da ni dijeljenje na našoj Facebook stranici sam uspjela doći do neke šire publike ali tako je bilo zamišljeno. Tako da zapravo ono na svakodnevnoj, na svakodnevnoj bazi mi vidimo dobiti društvenih mreža vezano uz naš rad.

Dobro, okej, e sad malo da se vratimo na projekt „Surf and sound“. Aa znači, am u sklopu te kampanje lansirali ste i platformu NEON, znači putem koje žrtve mogu zapravo prijaviti nasilje i potražiti psihološku pomoć. Možete mi reći nešto više o toj platformi?

Dakle na platformi NEON su objašnjene to jest definirani su svi oblici online nasilja kojih ima zapravo jako puno i većina njih ima još uvijek nekakva engleska jer kod nas je to toliko nepoznato da čak ni nemamo još uvijek hrvatski prijevod. Osvetnička pornografija je samo jedan dio, jedan oblik online nasilja. On doduše je najčešći i najprepoznatiji, ali dakle bilo nam je jako bitno opisat sve moguće oblike pa ako se netko prepozna u nakon drugom obliku da nas može kontaktirati i zapravo na NEON platformi postoji jedan jako jednostavan obrazac gdje upišete svoje ime, svoju mail adresu i problem koji imate i onda vas kontaktira naša odvjetnica. Jako, jako puno ljudi nas kontaktira preko platforme NEON, ja sad ne znam točno brojku, ali mailovi stižu na dnevnoj bazi. I dalje možda imamo veći broj ljudi koji nas zovu preko telefona, ali to je više kada pričamo općenito. Kad pričamo općenito o nasilju onda jako puno naših korisnica zapravo se ni ne služe internetom, tako da mi u našem radu i ne možemo tako skroz prebaciti na Internet, iako, iako su nam bitni i ovi neki drugi oblici komunikacije i kažem puno naših korisnica su nižeg školovanja iz nekih malih mjesta, nemaju uopće mail adresu i tome slično. Tako da ono što je zapravo bitno napomenut da mi cijelo vrijeme moramo barirati između ta dva oblika komunikacije s korisnicama. Dakle što se tiče platforme NEON ispada da je odaziv jako velik zato što su možda baš mlađe cure baš žrtve online nasilja i možda je nama mlađima lakše komunicirat putem maila jer smo tako naučili, nismo; što generacije su, idu mlađe i mlađe to sve manje zapravo koristimo telefon da pričamo na njega, a sve više da tipkamo. Tako da mislim da je NEON platforma bila jako dobar, jako dobra odluka zbog naše ciljane publike što su zapravo mlađe osobe iako to mogu biti i starije. Ali, da jako nam je bitno i dalje imat tu mogućnost da nas se kontaktira putem telefona.

Dobro, hvala. Također ste plasirali i platformu StopNCIL.org. Možete mi nešto više reći i o toj platformi?

Zapravo to nije platforma koju smo mi plasirali, to je platforma koja je već postojala i onda smo mi postali njene članice i onda smo je malo više promovirali tu u Hrvatskoj. To je zapravo platforma koja se je li bavi tim pitanjem, bavi se s online nasiljem, bavi se zaštitom podataka putem interneta i slično i onda smo nekako se zapravo povezali s njima jer znate kad se radi o online nasilju, nama je to jako novo područje, posebno nije tako problem pomoć ženi koja nas kontaktira koja zna tko je počinitelj nasilja, ali ono što je problem na internetu je da se često ne zna ko je počinitelj. Dakle netko napravi lažni Facebook profil i plasira slike naše korisnice i zato ono što je nama bilo jako bitno je umrežiti se i sa Meta-om, to jest bivšim Facebookom i sa svim tim nekim drugim, drugim platformama koji se s tim bave duže čisto da zapravo vidimo i naučimo koje su metode i kako se može otkriti tko stoji iza tih nekakvih lažnih profila. Tako da je, s obzirom kažem da je to sve i nama još uvijek novo, mi smo i dalje isto u procesu učenja. Najviše definitivno kolega koji vodi taj projekt s obzirom da je to sad, da on taj projekt sad završava u drugom mjesecu, ali smo dobili sredstva da se nastavi još dvije godine, znači što je izuzetno bitno. Kažem ja osobno trenutno radim na projektu koji je vezan za starije žene žrtve nasilja tako da nisam toliko u ovome, pa ti možda ne mogu reći baš puno više o toj platformi. Ako ti treba, ako ne možeš negdje izguglat ili nešto ja ti mogu to opet poslati, ali kažem, najviše smo se zapravo umrežili da i mi naučimo kako, kako možemo bolje pomoći ženama za koje se ne zna tko su počinitelji online nasilja.

Dobro, okej hvala, budem ja pogledala kojih ima informacija pa ću ti se javiti. A sad mi je došlo da će meeting završiti za 10 minuta.

Vidim i ja da.

Dobro. Jel hoćeš da prekinem pa da opet krenemo il da čekamo da nas prekine?

Pa ajde onda čekaj da nas prekine pa ćemo vidjet kolko stignemo do tada pa ćemo onda se onda ponovno čut.

Dobro, okej. A imam jedno pitanje, ne znam da li imate tu informacije. Znači putem ove stranice NEON, da li postoje prijave maloljetnih žrtava na platformi?

Postoji. Postoje prijave maloljetnih žrtava. Nažalost mi kao organizacija ne radimo s maloljetnim žrtvama, ali ih uvijek usmjerimo dalje kome se one mogu dalje obratiti dakle na druge udruge, druge organizacije koje rade s maloljetnim žrtvama. Postoje i isto tako jako puno prijava osoba koje nisu državljani Republike Hrvatske nego na primjer Srbije i Bosne i Hercegovine gdje mi isto ne možemo pomoć zato što izmjene zakonodavnog okvira se odnose na Hrvatski kazneni zakon, a ne na bosanski, srpski ili slično, ali kažem u tom slučaju uvijek im ponudimo informaciju kome se mogu dalje obratiti za pomoć.

Dobro. Da li smatrate da te platforme kojima se koristite, zapravo koje trenutno postoje pridonose smanjenju online nasilja prema ženama i djevojčicama?

A ne znam sad baš da platforme direktno pridonose smanjenju, ali ono što je jako bitno jesu te izmjene kaznenog zakona da osoba kada zna ako ona plasira nekakvu eksplicitnu fotografiju da može biti kažnjena kaznom zakona do 3 godine i to je ono na što treba zapravo stavljati naglasak i to je; mi smo zapravo imali veliku kampanju koja je pratila, koja je pratila i peticiju i platformu NEON i kampanja je tada bila, dakle imali smo TV spot koji se puštao na Hrvatskoj radio televiziji, imali smo billboarde u nekoliko gradova, pa nam je zapravo bilo jako bitno proširiti taj glas da je to sada kazneno djelo jer postojanje platforme samo po sebi mislim da neće povući neke rezultate dok se zapravo ne počnu kažnjavati počinitelji i dok zapravo se ne počne po medijima pisati „ta i ta osoba je plasirala eksplicitnu fotografiju“ i dobila tolko i tolko godina zatvora.

Dobro, a kako je izgledao taj proces da se uopće znači uveo taj zakon?

A postojala je tad već jedna skupina za izmjenu kaznenog zakona, dakle već tad se već pričalo o nekakvim mogućim izmjenama kaznenog zakona i onda smo mi organizirale zapravo u sklopu projekta Surf and sound, jednu, a nazovi radionicu, sastanak sa važnim dionicima i zapravo smo pričali osvetničkoj pornografiji i o tome kako bi zapravo u te nove izmjene kaznenog zakona koje su uslijedile trebalo ubaciti i to, onda smo pokrenule peticiju. Nakon što smo skupile 10.000 potpisa sam ja te potpise osobno uručila premijeru Plenkoviću, na jednom od sastanaka koji smo mi iz udruge imali s nadležnim ministarstvom i premijerom Plenkovićem. I zapravo smo bili u kontaktu s članicama te radne skupine za izmjenu kaznenog zakona i bile smo jako vokalne u tome,

dakle pričale smo o tome kad god nam se pružila prilika, gdje god nam se pružila prilika i naprosto kad imate tako nešto što je jako konkretno i jako opipljivo i jako realno u smislu, to je stvarno bila manjkavost zakona da tako nešto ne bude kazneno djelo i onda je zapravo odmah po idućim izmjenama tog kaznenog zakona to prihvaćeno, naš prijedlog je prihvaćen.

Dobro, a imate li možda kakvu informacije otprilike koliko je kaznenih prijava podneseno do sada znači?

A tu informaciju nemam, tu vam može imat, može imat policija, može imat MUP. Ja ne znam jel moj kolega od njih tražio jer mi kad od njih zatražimo tu informaciju mi je i dobijemo. Ja nisam sigurna jel on u ovoj fazi tražio. Ako se ne varam, mislim da postoje par slučaja za koje su bile presude, ali to je sad nešto što mi zvoni u glavi, ali nisam sto posto sigurna, a posebno zato što sam ja zadnja 4 tjedna na bolovanju i nisam bila u uredu, tako da jesam malo van zbivanja, onako trudim se koliko mogu biti uključena u sve, ali je, nije lako. A i opet ja, ja mogu znat koliko se osoba nama javilo i koliko je osoba od nas zatražilo pomoć, ne znam sad napamet, ali mogu ti to kasnije reći kad vidim s kolegom, ali ja ne znam koliko je osoba samo otišlo na policiju i prijavilo i, ili kontaktirali nekog drugog da im pomognu.

Dobro.

Mislim da je u našem slučaju bilo dvjestotinjak žena.

Okej. Dobro, evo, zapisala sam si pa ako možeš dati tu povratu informaciju isto. Okej. Sad bi da razgovaramo o Jutros sam stala, ali imamo još 4 minute pa ja bi sad prekinula pa onda da...

Može, može, okej.

Opet krenemo.

Okej može.

Pa se čujemo.

Ajde.

Ajde.

(Prekinule smo intervju na kratko jer je istekao Zoom sastanak, nastavljamo s intervjuom nakon par minuta.)

Okej, možemo dalje.

Može.

Oke znači sada, bi ukratko pričala o kampanji „#Jutros sam stala“. Znači ona se bila provodila preko Twittera i Facebooku, zapravo žene su bile pozvane da dijele svoje priče preko Twittera i Facebooka. Kakav je bio odaziv na kampanju?

Odaziv je bio okej. Ne mogu, ne mogu reći da smo bili, da smo bili zatrpani pričama, znači mi smo pozivali žene da podjele svoje priče što bi se dogodilo da one jedan dan stanu. Ni nismo bile zatrpane odgovorima, ali mislim da je s jedne strane i naša krivica jer nekako uvijek ovisi koliko se mi vremena imamo s nečim baviti jer dakle nekad nije dovoljno nešto samo plasirati na Facebook i ostaviti da to stoji tamo ili da stavite na Twitter i da stoji. Ovako kad su bile izmjene kaznenog zakona smo, kao što sam ti rekla mi kontaktirali influencerice i tražili da to podjele i tomu slično, a ovdje se događalo nekoliko aktivnosti koje nisu bile javno poznate zato što smo morale raditi neke druge projektne aktivnosti i možda nismo imale toliko vremena baš ni angažirati javnost. A mislim da je to ono dosta bitno jer da se javnost angažira dodatno, da ih se dodatno potiče. Tako da odaziv je nama bio dovoljan za ono što je nama bilo potrebno u tom trenutno, ali sigurno nije bio neki sada ljudi odaziv da nam je inbox gorio ili ne znam ni ja šta.

Dobro, a otprilike koliko je bilo objava, koliko ste objava skupile? Ako znate.

Joj da, sad to ne znam. Sad točno te podatke ne znam jer se ne radi opet o projektu koji sam ja vodila. Mogu provjeriti.

Okej. A kakva je bila medijska popraćenost ako je opće bilo?

Samo, samo još nešto moram da ti kažem. Za razliku od ove peticije za uvođenje osvetničke pornografije što smo samo mi radili. Ovaj projekt, ova kampanja Jutros sam stala se provodi u sklopu projekta gdje mi imamo partnere, deset drugih organizacije i sad dok smo svi mi to plasirali i da smo odgovore dobivali i mi i neki naši drugi partneri, nemam brojku točno koliko je toga bilo jer kažem bilo je tu puno organizacija, svi su imali neke svoje mini kampanje, svi su to shareali, na svojim društvenim mrežama. Ja mogu pitat kolegicu, mogu provjerit ako imaju neke brojke pa ću ti javit ali nisam sigurna da će ti to sad baš bit točno skroz brojka.

Ma dobro mislim samo nešto otprilike samo da se dobije neke...

Može.

Oke a kakva je bila medijska popraćenost ako je bilo znači među portalima, nekim mainstream medijima? Ako imate tu informaciju.

Pa bilo jest popraćeno, ali kažem isto tako nije bilo nešto sad onako groundbreaking. Mi smo imali i izložbe u nekoliko gradova u Hrvatskoj dakle baš ovako izložbe sa panoima i to je čak bilo onako okej solidno posjećeno, posebno kada organiziraš u nekom manjem gradu gdje nema toliko puno događanja jer onda će ljudi doći što god im prezentiraš. Teško mi je sad nekako kao da je to bilo toliko davno da se sad ne mogu, ne mogu toliko sjetit. Kažem, bilo je popraćeno onlko kolko je nama bilo potrebno da bude popraćeno, ali nije, ne mogu reć da je sad doživjelo neki ogromni odjek.

Dobro a koji je bio glavni cilj kampanje?

Glavni cilj kampanje ujedno i glavni cilj projekta je zapravo ukazat na ženski neplaćeni rad, to jest jedan od glavnih ciljeva projekta je dakle, postoji jako puno istraživanja koja pokazuju kako što se tiče kućanskog rada koji se smatra neplaćenim radom, kako zapravo u Hrvatskoj žene i dalje su te koje puno više sudjeluju u kućanskim poslovima nego muškarci. I osim toga ideja je bila i da se skrene pažnja na taj ženski mentalni rad. Dakle to je ono o čemu se puno ne priča, mislim svi nekako znamo da više žena pere suđe, da više žena kuha, da više žena posprema kuću i slično. Ali postoji cijeli još taj jedan koncept mentalnog rada koji pada na žene, a on podrazumijeva to da su žene te koje pamte kad su liječnički pregledi za djecu, žene su te koje pamte kad djeca moraju

naučiti pjesmicu napamet za školu, žene su te koje pamte kakve cipelice moraju imat njihove djevojčice kada idu na ples, žene su te koje pamte, razumiješ što ti hoću reći. Znači pamte kako se zove doktor, kako se zove teta u vrtiću, kad je rođendan kojem prijatelju, jako jako puno tih nekih informacija koje isto padaju na ženu, dakle taj nekakav mentalni, ženski mentalni rad. Tako, ta kampanja se sastoji od više kampanja i taj dio „Jutros sam stala“ je zapravo bio samo nekako taj uvodni dio. Mi smo sad u fazi snimanja nekoliko videa koji će uskoro bit plasirani. Sad bi trebalo točno vidjet s kolegicama ovisno o budžetu koliko novca imamo, ne znam točno hoće li bit samo na društvenim mrežama ili će bit i na javim televizijama i slično, ali to ako budeš pratila našu stranicu onda ćeš to ulovit. Znači znam da smo sad trenutno u fazi snimanja, međutim ono što je uvijek problem, naravno da nikad nemaš dovoljno para i nama sad treba onako, trebaju nam glumci, trebaju nam djeca glumci i slično. Onda povlačimo za rukav naše prijatelje koji će to snimati jer naravno da nemamo novca platit nekoga da to stvarno odradi, tako da se jest to malo odužilo, ali kažem ta kampanja je zamišljena u više faza, pa taj neki (nerazumljivo) Jutros sam stala nam nije možda bio toliko bitan koliko nam je sad ovo bitno jer smo mi u međuvremenu proveli sveobuhvatno istraživanje baš o tom ženskom radu i toj, jako puno, jako puno je varijabli uzeto u obzir. Koliko žene češće uzimaju bolovanje kad su djeca bolesna nego muškarci. Baš, baš je bilo jako veliko istraživanje koje smo napravili zajedno sa Sveučilištem u Zadru. I onda nam je zapravo bio cilj nakon što provedemo istraživanje nastaviti s dalje kampanjom i to bi sad trebalo biti uskoro kroz mjesec dva ja bi rekla.

Dobro, a koliko je onda omjer provođenja kampanja znači u toj online sferi i zapravo uživo otprilike?

Teško je reći, posebno na ovom projektu zato što kažem. Imamo, ima više partnerskih organizacije koje to rade. Mi B.a.b.e smo voditeljice projekta i koordinatorice tog svega, ali vi uvijek imate partnere u Rijeci koji su više proaktivni koji će si naći besplatan neki prostor pa će tu izložbu organizirat dva-tri puta. A imate partnere u nekom drugom gradu koji možda nisu toliko proaktivni pa će oni napraviti samo ono što moraju. Svakako se više fokusiramo na online dio, ali zato što je jeftinije i to je ono što nama zapravo uvijek diktira u kojem smjeru će ići naše kampanje jest koliko mi novca imamo u budžetu. Dakle mi s financijama projektno sve aktivnosti koje mi provodimo

dakle, mi kad se otvori neki natječaj, mi pročitamo propozicije natječaja, okej to se uklapa u ono čime se mi bavimo, mi napišemo projekt i onda nam se odobre sredstva. I onda sa tim sredstvima mi možemo radit samo ono što smo napisali u projektu da ćemo radit. Dakle nemamo mi sad odriježene ruke da mi možemo bit kreativne koliko god mi želimo i da mi možemo radit što god hoćemo. Znači uvijek bude taj koji diktira šta i kako i zato smo se mi puno više u zadnje vrijeme okrenuli toj nekakvoj online kampanjama zato što je puno jeftinije nešto plasirat na Instagram i Facebook nego na HRT jer onako jedna sekunda na HRT-u košta bog te pitaj koliko. Tako da to je još jedna pogodnost, to je još jedna pogodnost. Samo što, mislim da nikom od nas ne bi škodilo malo više edukacije po tom pitanju jer to je ipak za nas nešto novo kad godinama radiš nešto na isti način onda ti ipak treba neko vrijeme da se uhodaš kako najbolje to napraviti na neki drugi način.

Dobro, a mislite li da je projekt otvorio javni online prostor za progovaranje i borbu protiv rodne neravnopravnosti?

Pa ja mislim da je, želim vjerovat da je i to svakako i je bio cilj. Znači ja sam ti na početku spomenula kako sam ja sudjelovala kao studentica u tom nekom istraživanju koje su B.a.b.e provodile. To je bio prvi projekt kad smo se mi bavile usklađivanjem privatnog i poslovnog života i ovo je nekako svojevrsni nastavak njegov. Dakle ne bi sad baš rekla točno direktno, ali, zapravo ta tema je, ta tema je jako bitna i jako nam je zanimljiva što se tiče neravnopravnosti na radnom mjestu. Dakle mi i dalje znamo da su za isto radno mjesto u Hrvatskoj žene plaćene manje nego muškarci, da su žene češće one koje dobivaju nesigurne ugovore, ugovore na određeno vrijeme koji mogu biti prekinuti bilo kad i tome slično, a muškarci dobivaju ugovore na neodređeno, muškarcima je puno lakše napredovati na poslu nego ženama. Žene često kada su trudne dobiju otkaz i slično i sve su to neke stvari o kojima je jako bitno pričati. Samo molim te sekundu da ovo isključim da mi ne zvoni, dobro. To su sve stvari o kojima je jako bitno pričati i na koje je jako bitno ukazati i to je ono što mi želimo raditi ovim projektom, ali isto tako je bitan taj nekakav multi korak, a to je dakle, imaš ženu, najčešće su žene te koje brinu o ovisnim članovima obitelji. Dakle žene brinu o djeci, žene brinu o starijima, nemoćnima, majkama, bakama i slično. I ako ti živiš u gradu, u kojem u vrtiću nema mjesta za tvoje dijete ili ako u domu za starije i nemoćne nema

mjesta za tvoju baku, majku, žena naprosto uopće ne može stupit na tržište radne snage, znači ona uopće ne može otići na razgovor za posao jer njoj nema tko čuvat dijete. I onda je to začarani krug jer često i ako ima mjesta u vrtiću, prednost imaju djeca čija su oba roditelja zaposlena. Dakle žena ako nije zaposlena, njeno dijete neće imat prednost, neće dobit vrtić, a ona se ne može zaposlit ako dijete nije u vrtiću. Dakle to je taj začarani krug koji u Hrvatskoj traje godinama jer konkretno ja znam xy osoba koje se meni javljaju i kažu moje dijete ne može dobit vrtić jer ja ne radim, a ja ne mogu radit jer dijete nije u vrtiću. I mislim to je ogroman problem, stvarno, stvarno jako veliki problem i to je ono o čemu pričamo, to je ono na što želimo skrenut pažnju, pokušavamo prilikom toga biti malo kreativnije, ali jedan od glavnih problema je upravo to.

Dobro, okej. Sad bi se fokusirala na sam zapravo digitalni aktivizam i vaš rad. Jel mi možete reći otprilike znači koliki je omjer „online“ i „offline“ općenito aktivnosti u Vašem radu na projektima i kampanjama? Rekli ste da se nekad malo manje posvetite online, ali zapravo ono otprilike koliko radite na tome da nešto bude online koliko offline, zapravo uživo?

Sad ne znam jel pričamo isključivo o kampanjama ili svim našim aktivnostima?

Pa općenito o aktivnostima?

Onda bi ja definitivno rekla da je puno puno veći postotak offline. Znači prva stvar imamo znači, jedna od naših glavnih aktivnosti je pružanje pravnih i psiholoških savjeta. Većinom se to pruža ili osobnim dolaskom korisnica u naš prostor ili putem telefona iz razloga koje sam ti prije navela, a to je da se puno korisnica ne služi internetom. Druga stvar, druga neka ključna aktivnost koju mi provodimo je jako puno edukacija. Okej danas nakon pandemije COVID-19, većina tih edukacija može se i napraviti online putem, ali nama je uvijek to draže napraviti uživo zato što je bolji, jednostavno je bolja ta interakcija i ovako nam se dogodi da netko isključi kameru i ne znate jel vas sluša ili vas ne sluša, ali kažem edukacije su jako veliki dio naših aktivnosti. Da mislim da recimo kad bi, kad sklapamo jedan projekt on otprilike izgleda tako da prvi dio bude istraživački i taj dio bude ili ne znam desk research ili nekakva anketa ili nešto slično što okej, ako nemamo novaca dovoljno onda to ide preko interneta, preko društvenih mreža, a ako u budžetu ima dovoljno novca onda ćemo prije uzet neku agenciju vanjsku da nam to baš napravi na onako

velikom uzorku kako to treba bit. Dakle taj istraživački dio bude najčešće prvi, drugi dio uvijek bude na temelju tog istraživačkog, da mi napravimo ili nekakav priručnik ili nekakav trening modul ili nekakve smjernice za nešto, dakle uvijek neki dokument napravimo koji će koristit našoj ciljanoj skupini, što je naravno isto, mi njega u konačnici plasiramo online i promoviramo ga online. Ali puno veći dio otpada na taj neki offline posao. Nakon toga najčešće slijede edukacije o tom priručniku. Kažem te edukacije uvijek se trudimo da budu offline, kad je god to moguće i onda postoji taj dio kampanji. To je nešto što pokušavamo uklopit u svaki projekt. Tako da, kad baš pričamo baš projektno ja bi rekla da je možda jedna petina bude online, a kad pričamo skroz općenito o svim aktivnostima, onda smo definitivno puno više online.

Dobro.

Ali kažem zbog prirode posla s kojim se bavimo.

Dobro, a smatrate li onda da se vi kao organizacija onda bavite digitalnim aktivizmom? U smislu prakse društvenih i političkih kampanja koje koriste digitalnu mrežnu infrastrukturu?

Pa ja bi rekla da da, ali i dalje ne u nekom velikom obujmu, mislim da bismo mogli to više koristit. Mislim da smo u neakvim počecima i mi po tom pitanju. Ne bih, sigurno ne bih rekla da se ne bavimo s tim, ali na to sigurno nije ono u glavnoj sferi interesa.

Dobro, a možete mi reći neke prednosti i mane, prema vašem mišljenju u „offline“ i „online“ aktivizmu?

Pa prednost online, najveća prednost je cjenovna dostupnost, znači to je definitivno. Velika prednost i prednost je što zapravo možete doseći veći broj ljudi uz neki manji uloženi trud. Na primjer meni nije isto jel ću ja jedan cijeli dan provest na ulici prikupljajući potpise ili ako ću ja plasirat anketu na Instagram, poslat mailove trima influencericama i ostatak dana radit nešto drugo. Dakle ono, ušteda vremena, recimo to tako, ne kažem da ne treba izdvojiti vrijeme za digitalni aktivizam i tomu slično, ali svakako u odnosu na nekakve starije metode, ne znam ako

pričamo prikupljanju potpisa i tomu slično onda svakako je ušteda vremena. To bi bile možda i glavne dvije prednosti koje bi ja ovako navela, a da mi sad padaju napamet.

Dobro, a je li lakše sada komunicirati prema javnosti s obzirom na dostupnost digitalnih tehnologija koje danas ljudi koriste?

Pa lakše komunicirat je. Lakše je komunicirat, ali onda opet je pitanje koliko je učinkovitije. U smislu ja sam doima da kad mi nešto stavimo na naše društvene mreže, da vi imate određen postotak ljudi koji će reagirat negativno automatski samo kad vide da su to B.a.b.e. i koji neće izdvojiti vrijeme da pročitaju stvarno sve što mi napisale. Ako smo mi pritom kreativne i ako ima manje teksta više slike i nešto možda, ali je zapravo offline možda lakši u smislu što se možete lakše upustiti u nekakvu polemiku, možete bolje argumentirat neke svoje stavove zašto je to tako, zašto to nije ovako. Kada bismo se sa svakim na internetu prepirale ko nam se obrati tek to bi bilo onako gubljenje jako jako puno vremena. Tako da kažem, lakše je doprijeti do ljudi, ali isto tako je lakše doprijet do ljudi koji vas ne žele čuti.

Mhm.

A sad je pitanje želimo li uopće do njih doprijeti, želimo li mi na neki naš post na Facebooku, da ispod njega ima hrpa komentara negativnih jel nekad se ni ne isplati pokušat mijenjat mišljenje nekih ljudi jer su ona onako zacementirana.

A mislite li onda da kroz digitalni aktivizam imate veći utjecaj ili ne?

Pa ja bi rekla da mi sad konkretno možda nužno ni ne. Ne kažem da to načelno nije moguće, ne kažem da to nije nešto čemu mi stremimo, ali ono što je jako bitno i dalje u našem poslu je taj međuljudski kontakt i te neke veze i poznanstva. Znači ako ja imam mogućnost otići na sastanak s Andrejom Plenkovićem, ja ću puno više dobit s tim sastankom nego što ću dobit s ne znam ni ja s čim. A ne može svaka udruga dobit takav sastanak i to je nešto što nije fer, sigurno i to nije možda način na koji bi se trebalo rješavati neke stvari, ali nama dalje je i dalje je to najučinkovitiji način. Dakle, da mi znamo neku pomoćnicu ministra koja radi na izmjenama kaznenog zakona, da mi ju pozovemo na sastanak i da mi njoj izložimo zašto je to bitno, a onda uslijedi ta neka peticija koja

je više onako, više da se javnost upozna o tome što se događa, ali ja ne vjerujem da, da smo mi samo skupili potpise za peticiju i odnijeli te da smo imali xy sastanaka prije, ne vjerujem da bi netko ozbiljno shvatio tu peticiju samu po sebi.

Dobro, a mislite li da se putem digitalnog aktivizma može doprinijeti sustavnim promjenama u društvu? Ako da, kako?

Ja mislim da će se moći, možda tako da kažem kao da u nekoj budućnosti vidim to kao nekakav dobar alat, ali da kažem i dalje nekako smo mi; jako je teško kad je poruka koju vi želite prenijet kompleksna i kad zapravo ja moram napisat dvije kartice teksta da bi ja objasnila što ja zapravo želim s tim postići i jako je teško dobit ljude s obzirom da živimo onako u jako ubrzanom svijetu i jako je teško dobit ljude da to sve pročitaju. I onda je puno lakše dogovoriti sastanak s njima, sjest s njima, oni su već tada rezervirali sat vremena za tebe i sad ćeš ti s njima pričat. Ne znam, nisam dovoljno maštovita, nisam dovoljno promišljala o tom da bi ti sad mogla reći kako ja vidim budućnost digitalnog aktivizma, svakako je vidim jer živimo u digitaliziranom društvu i digitalizacija se događa na dnevnoj razini i to stalno, znači, stalno se susrećemo s nekim novim napredcima i čudima tehnologije tako da ja vjerujem da će se ići u tom smjeru, ali kako sad ne znam.

Dobro, a mislite li digitalni aktivizam više potiče građansku participaciju?

Hm. Pa, moguće da više potiče digitalnu participaciju u smislu da ljudi koji kad nešto vide, onda će to više podijeliti na svojim društvenim mrežama i slično, ali sad baš jel ih potiče na neke konkretne akcije u stvarnom životu, to nisam toliko sigurna. Iako mislim da je čak i ovo dovoljno, barem za neki početak da je dovoljno da jedna osoba čuje neku poruku i da ona podijeli na svojoj društvenoj mreži pa od 500 njenih pratitelja još dvoje to čuje, mislim i to je više nego što bi se dobilo da ta osoba ne napravi ništa, ali kažem. Mislim svjedoci smo da na nekom Facebook eventu kada se organizira ili nekakav prosvjed ili nekakva akcija ili nešto slično, odgovori da će doći 2000 ljudi, pojavi se 100. I to je mislim, to je za sad neka naša realnost. Sad je opće pitanje je li potrebno da se pojavi 2000 ljudi, hoće li kroz nekoliko godina prosvjed kao takav, možda više uopće neće biti učinkovit, možda više uopće nećemo na taj način pokušavati doći do nekih prava

ili, ili ne znam čega, ali ja sam i dalje; nekako mislim da po mom iskustvu sva prava za koja smo se do sad izborili smo se izborili na ulici i ja ću uvijek bit više za ulicu nego za digitalni aktivizam, ali mislim da se to dvoje zapravo treba kombinirat.

Dobro, hvala. Imate li kakvu informaciju pogoduju li digitalni mediji aktivizmu u Hrvatskoj u smislu je li se povećao broj sudskih tužbi kao posljedica online aktivizma u smislu nasilja nad ženama i djevojčicama?

E znaš šta znači taman te prekinulo dva puta da uopće nisam ni iz konteksta skužila, ako možeš samo ponovit pitanje, baš te prekinulo u dvije ključne stvari.

Može, može, nema problema. Znači imate li kakvu informaciju pogoduju li digitalni mediji aktivizmu u Hrvatskoj u smislu je li se povećao broj sudskih tužbi kao posljedica online aktivizma u smislu nasilja nad ženama i djevojčicama?

Pa dobro ono što je jako bitno u tom kontekstu, možda ne u smislu povećanja sudskih tužbi, ali jako bitno kad imate jedan slučaj koji je medijski eksponiran i ako se znači dogodi se neki slučaj nasilja; imali smo onaj primjer, jedan u Zadru kad je onaj Daruvarac pretukao onu mladu djevojku, i postajala je snimka tog i znači javnost se digla na noge i onda zapravo mislim da u tim takvim slučajevima pritisak javnosti igra veliku ulogu u smislu kakvu će kaznu dobit počinitelj. Ono što jest problem je što su jako rijetki slučajevi kad mi kao društvo onako 100% osudimo nasilje. Dakle, ovo je stvarno situacija kad smo mi imali snimku i kad nitko nije mogao pronaći izliku. Znači imaš konkretnu snimku i vidiš kako jedan izrazito visok, snažan muškarac tuče mladu ženu. Ne događaju se često takvi slučajevi jer mi smo kao društvo i dalje, mi želimo vjerovat u nekakav pravedan svijet, a to je vjerovanje da se loše stvari ne mogu dogoditi dobrim osobama znači mi želimo vjerovat da mi živimo cijeli život po nekim pravilima i da se onda nama zato ne mogu dogoditi loše stvari. I zato često kad čujemo da je neka žena žrtva nasilja, onda mi kažemo razlog zašto je ona zapravo žrtva nasilja, jel je ona možda promiskuitetna, jel možda ima ljubavnika, znači treba nam neko opravdanje jer ne želimo vjerovat da je nasilje nešto što se događa i što se može dogoditi svakome. I onda zapravo u tom slučaju, kažem kad se dogode tako neki slučajevi medijski eksponirani koji su i po društvenim mrežama i po svim medijima i slično,

mislim da je to zapravo, ima jako jako velik utjecaj na nekakve presude. E sad s druge strane ima, imaš i ono 1000 slučajeva kad mediji pišu kako su neki počinitelji dobili niske kazne zatvora i onda to naravno obeshrabruje žrtve, znači zašto ćeš ti prijaviti svojeg supruga ako će on dobit kaznu od 500 kuna. On će tih 500 kuna platiti iz zajedničkog budžeta i tebe će oštetiti za 500 kuna i vratit će se kući. Tako da zapravo baš zbog toga sam ja spominjala Surf and sound projekt i kako je jako bitno educirat novinare na koji način da pričaju o tim temama i zapravo da pričaju koje su poruke koje se plasiraju u javnost. Jer s jedne strane jako je bitno kritizirat naše pravosuđe, jako je bitno reći da su kazne koje se daju premale, ali isto tako ako dođe do zasićenosti tim sadržajem u medijima onda će žene zapravo reći, ne želim, ne želim prijaviti više, neću prijaviti nasilje kad oni ionako neće bit kažnjeni. Tako da je zapravo jako bitno staviti naglasak na te neke pozitivne slučajeve, neke pozitivne priče, što možda nije toliko sad slučajeva, to se sad neka nova tema, znači to je ono prijeko potrebna edukacija novinara i ostale ekipe.

Dobro, a imate li kakvu informaciju je li digitalni aktivizam pridonio promjenama u zakonu u smislu rodne ravnopravnosti?

Pa, ja i dalje mislim, mi danas u tom kontekstu taj digitalni aktivizam koristimo kao nekakvo usputno, a ne glavno sredstvo. Znači imamo niz aktivnosti koje mi provodimo, koje mi radimo, a onda usput o tome izvještavamo i putem digitalnih platformi. Nije, ne, dobro mogu se sjetiti par slučajeva kad je zbilja, digitalni aktivizam onako baš neke teme stavio na dnevni red i kad se baš o tome više radilo, jako puno radilo na društvenim mrežama, ali opet to su akcije nekih drugih organizacije i onda ja ne mogu znat šta je iza toga, ja ne mogu znat jesu to one zbilja postigle samo digitalnim aktivizmom ili su one isto tako imale tisuću sastanaka ko što mi imamo. Nemam, nemam (nerazumljivo), da sad pričam o tome jer ne znam, ali kažem, barem po tom nekom našem iskustvu, još uvijek mi to koristimo usputno, a ne kao glavni alat da postignemo ono što želimo,

Dobro, evo samo još par zaključnih pitanja. U kojem smislu digitalni mediji mogu pomoći u sprječavanju rodno uvjetovanog nasilja i u borbi za rodnu ravnopravnost?

A mislim da je jako velika odgovornost na medijima i digitalnim medijima i da bi onu tu odgovornost trebali shvaćat ozbiljno, da je jako bitno da se nasilje uvijek osudi i jako je bitno da

TRANSKRIPT INTERVJUA ZA DIPLOMSKI RAD:
DIGITALNI AKTIVIZAM USMJEREN PREMA POSTIZANJU RODNE RAVNOPRAVNOSTI I PROTIV NASILJA
NAD DJEVOJČICAMA I ŽENAMA
Diplomski rad
Ak. god. 2022/2023
Fakultet političkih znanosti

se ne traže izlike za počinitelja. Sad znači kad kažem da se ne traže izlike, ne mislim ja da sad neki novinar traži izlike, ali nemoj otići pitat susjeda, pa da ti susjed kaže „a on je bio divan i krasan“ jer taj susjed pojma nema. Znači i onda naravno kad većina ljudi pročita i kaže eto vidiš susjed kaže da je bio dobar, znači sigurno je to ona zaslužila. Naprosto, naprosto postoje te neke smjernice kako izvještavati u slučajevima nasilja i mislim da je to ono što bi se, čega bi se svi trebali držati kad o tom pričaju. Mislim da bi se isto tako trebalo više pisati o nekim možda pozitivnim slučajevima. Dakle, ne znam neki slučaj se riješio jako brzo i nasilnik je dobio 10 godina zatvora pa kao ono malo i to plasirati čisto da ohrabrimo žene. Što se tiče rodne ravnopravnosti o tome se puno manje i piše. Dakle, ja ne sjećam se kad je, nasilje naravno je dio rodne ravnopravnosti, ali o nasilju se mogu sjetiti tisuću članaka u zadnjih ne znam ni ja koliko, a sad baš o pitanju rodne ravnopravnosti da baš neki mainstream mediji ili neki digitalni medij baš pokreću to pitanje, čak i ne znači. Za početak o tome bi samo trebali više i osvještenije pisati.

Dobro, a smatrate li da sa svojim radom projektima i kampanjama koje provodite online pridonosite sustavnim promjenama u društvu? Evo sad zaključna pitanja da zaokružimo.

Da. Da.

Dobro.

Da. Jako puno radimo. Baš jako puno radimo i na jako puno fronti, znači i edukacije i osvještavanje i svašta nešto i to se vidi, to se vidi i kažem, vidi se u našem radu, vide se u našoj komunikaciji sa korisnicama. Vidi se. Vjerujem da doprinosimo, samo šta naravno ono što je problem što kao i sve promjene to sve ide jako sporo. Mislim u odnosu kad sam ja počela raditi u udruzi pa do danas zbilja se jesu dogodile neke velike promjene, ali ono to su ne znam koliko promjena u 7 godina kao. Znači nije baš da se to, ali važno, važno je vidjeti te pomake prema naprijed i važno je da idemo prema naprijed, a ne prema natrag.

Dobro i evo zadnje pitanje. Koji su to glavni ciljevi koje sa svojim projektima želite postići u društvu?

TRANSKRIPT INTERVJUA ZA DIPLOMSKI RAD:
DIGITALNI AKTIVIZAM USMJEREN PREMA POSTIZANJU RODNE RAVNOPRAVNOSTI I PROTIV NASILJA
NAD DJEVOJČICAMA I ŽENAMA
Diplomski rad
Ak. god. 2022/2023
Fakultet političkih znanosti

Hm. Jedan sigurno uvijek jedan od glavnih ciljeva osvještavanje javnosti o temama kojima se bavimo. Zato što je jako bitno da se protiv i nasilja i rodne nejednakosti borimo svi zajedno. Znači ne da se nas pet bori protiv svih ostalih nego naprosto da se svi zajedno borimo jer samo tako se mi kao društvo možemo promijeniti. Cilj je svakako unaprijed sustav podrške ženama žrtvama nasilja. To nam je i kažem i veliki cilj i mi tu uvijek radimo i na edukacijama i sa policijom i socijalnim radnicima i s medicinskim djelatnicima i sa državnim odvjetnicima. Znači sam taj sustav je manjkav kao što sam rekla i jako je bitno njega unaprijedit. Cilj je promovirati rodnu ravnopravnost, promovirati ženska i ljudska prava, pomoći korisnicama i korisnicima koji nam se obraćaju, onoliko koliko možemo i koliko nam dopušta naše vrijeme i sredstva koja imamo. Cilj je mijenjati zakone kad je to potrebno. Mi smo i sada u dvije različite radne skupine koje donose nekakve nove nacionalne programe, nacionalne planove. Jako je bitno biti aktivan po tom pitanju i uključiti se čisto za nekakvu veću dobrobit svih. I ne znam, šta je još cilj.

Dobro.

Svašta sam ti rekla, ali da, imamo, imamo, jako jako jako puno ciljeva, jel.

Dobro evo došle smo do kraja. Imate još možda nešto za dodati za kraj?

Pa mislim da je to to. Ti ako imaš nekih naknadnih pitanja samo mi šibni na mail pa ću ti ja čim uspijem odgovorit.

Okej super onda bi to bilo to. Hvala puno. I ništa, čujemo se onda preko maila.

Može ajde sretno ti dalje. Ako fakat bilo šta treba samo se javi.

Okej, super hvala ti puno na pomoći.

Ništa, ajde ćao.

Ništa ajde bok.

Intervju 5

Ime i prezime ispitanice: Marija Selak Raspudić

Kratki životopis ispitanice: Djeluje unutar Kluba zastupnika Most kao nezavisna zastupnica u Hrvatskom Saboru, predsjednica je Odbora za ravnopravnost spolova i članica Odbora za prostorno uređenje i graditeljstvo. Također piše stručne kolumne u Liječničkim novinama u rubrici Bioetika u kojoj se bavi temama ljudskih prava, javnim dobrom, ravnopravnosti spolova i tako dalje.

Datum i vrijeme održavanja intervjuja (sat:minuta): 01.03.2023. u 18:43h

Mjesto (i/ili način) održavanja intervjuja: Online preko Zoom platforme

Intervju vodila: Sonja Marković

Suglasnost ispitanice da se intervju koristi u svrhu istraživanja diplomskog rada: DA

Mislim da je okej, evo krećemo. Zovem se Sonja Marković, studentica sam na Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu. Za potrebe diplomskog rada provodim istraživanje o utjecaju digitalnog aktivizma u Hrvatskoj usmjerenog prema postizanju rodne ravnopravnosti i protiv nasilja nad djevojčicama i ženama. Ovaj razgovor se snima zato što tako možemo prirodnije razgovarati da na vas ne prekidam dok pričate kako bi zapisala što ste rekli. Snimka služi kako bi mogla upotpuniti svoje istraživanje na temelju Vaših odgovora i odgovora drugih ispitanica koje će sudjelovati u istraživanju. U istraživanju bih Vas htjela predstaviti prema imenu i prezimenu te ukratko napisati informacije o vašoj poziciji i aktivizmu kojim se bavite u sklopu Vaše funkcije i/ili izvan nje kako bi prikazala vjerodostojnost odgovora u provedenom istraživanju. Molim Vas, ako se slažete potvrdite da ste suglasni sudjelovati u ovom istraživanju.

Suglasna sam sudjelovati u ovom istraživanju.

Hvala. Ako imate ili ćete imati pitanja u vezi ovog istraživanja slobodno se javite profesorici i mentorici za ovaj diplomski rad Viktoriji Car. Puno Vam Hvala! Ovdje nema točnih i netočnih odgovora. Cilj ovog istraživanja je saznati utjecaj digitalnog aktivizma u vašem profesionalnom iskustvu i mišljenju. Sve što kažete nam je važna informacija i pomoći će upotpuniti ovaj diplomski rad. Ako ste spremi, možemo početi...

Može.

Okej, evo za početak možete li mi reći nešto iz Vaše biografije, kada ste se i kako počeli baviti društveno angažiranim radom?

Ovisi što se podrazumijeva pod društveno angažirani rad, znači...

Znači borba za ravnopravnost spolova i progovaranje o tome u javnosti

Pa dobro, možemo reći da tokom studija djelomično, kada sam postala asistentica na filozofskom fakultetu onda sam se ja i aktivnije angažirala u različitim društveno političkim pitanjima.

Dobro uredu. Što mislite o aktivizmu usmjerenom prema rodnoj ravnopravnosti i protiv nasilja nad ženama i djevojčicama u Hrvatskoj?

Pa to ovisi o konkretnoj akciji, nemam generalno mišljenje o aktivizmu kao takvom. On uvijek ovisi o tome što se točno radi, a naravno da je dobro sve neravnopravnosti u društvu ispravljati i da je dobro da to rade građani. To je jedino što mogu načelno reći. Sve ostalo ovisi o pojedinačnoj akciji.

Dobro, a što mislite o trenutnoj situaciji što se tiče o rodnoj ravnopravnosti u Hrvatskoj?

Načelno o ravnopravnosti spolova? Pa sada. Dakle ja sam o tome dosta govorila i javno i pratila izvješća ravnateljice za ravnopravnost spolova. Najveći problem kada govorimo o ravnopravnosti spolova je sigurno obiteljsko nasilje i nasilje nad ženama gdje su žene u znatno većoj mjeri žrtve obiteljskog nasilja i nasilja nad ženama i to je prva stvar koju treba ispraviti. Nadalje postoje i različiti drugi problemi koji se odnose na ravnopravnost spolova, Zastupljenost žena na rukovodećim funkcijama u odnosu na njihovu prisutnost u drugim funkcijama. U društvu posebice problemi žena koje su trudne, koje uzimaju porodiljne dopuste i kasnije se vraćaju na poslove koji

su povezani s nekakvim mogućnošću napredovanja, otkazima i tome slično. Pitanje jednakih plaća i sada dalje da ne, da ne nabrajam.

Dobro. Jeste li upoznati sa digitalnim aktivizmom u smislu prakse društvenih i političkih kampanja koje koriste mrežnu infrastrukturu?

Pa i mi smo koristili digitalnu mrežnu infrastrukturu kada smo bili u kampanji i bili smo jako aktivni u digitalnim medijima i prisutni.

E to je baš moje bilo sljedeće pitanje. Da li ste znači u svojem poslovnom znači profesionalnom životu koristili digitalne mreže u vezi nekih kampanja, pa ako mi možete samo dati primjer kako ste, na koji način koristili tu digitalnu mrežu?

Mi smo sada, mislim čak i javno prepoznati možda kao i najaktivniji klub zastupnika u digitalnoj sferi, odnosno virtualnoj stvarnosti tako da kontinuirano objavljujemo svoje govore na društvenim mrežama, sažimamo ih i izdizemo naslove i angažirano potičemo pratitelje da sudjeluju u raspravama i prate događanja u Hrvatskom saboru i na Twitteru i Facebooku i na Instagramu, a i na Tik Toku.

Dobro, a usporedno s aktivizmom prije popularnosti društvenih mreža i danas, smatrate li da digitalna sfera pogoduje provođenju aktivističkih kampanja i inicijativa?

Ha danas sve što se obraća mladima prvenstveno, a onda i ostalom stanovništvu i što želi doprijet do što većeg broja ljudi, a i time potaknuti na promjene, ne može zaobići digitalnu sferu i ovo što vi nazivate digitalnim aktivizmom tako da u krajnjoj liniji na kojem slučaj Cambridge analitike jasno je da se izbori dobivaju zapravo na društvenim mrežama u velikoj mjeri.

Dobro, mislite li da putem digitalnog, da se putem digitalnog aktivizma može doprinijeti sustavnim promjenama u društvu? Ako da, kako?

A sad teško mi je što vi točno podrazumijevate pod digitalnim aktivizmom, ako mislite time da se problemi osvještavaju na društvenim mrežama, sigurno da se može jer su one danas izrazito utjecajne, u mnogo čemu i utjecajnije od aktualnih političarki i politika. Čak i rukovode procesima

pa u nekim slučajevima imaju veću moć. Vidli smo da je recimo tada predsjedniku Trumpu Twitter maknuo profil, što znači da društvene mreže imaju veći utjecaj od onih ljudi koji se smatraju najmoćnijima na svijetu. I veću moć, a koliko su bitne pokazuje činjenica da je i najmoćnijim ljudima na svijetu bitno širiti svoje ideje putem tih istih društvenih mreža. Tako da je neprijeporno da je njihov utjecaj ne samo velik nego u zamahu.

Dobro, a mislite li onda da digitalni aktivizam više potiče građansku participaciju?

E sad to je dvosjekli mač, mnogi će reći da na neki način građani putem digitalnog aktivizma iscrpljuju svoj potencijal, revolucionarni potencijal pa se onda manje aktiviraju u stvarnosti. Nisam sigurna koliko ga potiče. Potiče sigurno bolje umrežavanje i lakše umrežavanje istomišljenika. Međutim isto tako, ljudi često imaju osjećaj kada su nešto odradili u digitalnoj sferi da je samim time nešto napravljeno u konkretnom životu pa se teže odlučuju na realne prosvjede i nekakve u tom smislu konkretne poruke koje bi kroz demokratska sredstva i građanski aktivizam mijenjale onda politike.

Dobro, a mislite li da danas ljudi bolje, bolje reagiraju i više su osviješteni oko problema rodne ravnopravnosti i rodno uvjetovanog nasilja s obzirom na pristup informacija u digitalnim medijima i na digitalnim platformama?

Oni su načelno više osviješteni oko toga jer je to jedna od službenih politika Europske unije, tako da se njome čak i uvjetuje dobivanje različitih financijskih sredstava primjerice za naš plan oporavka i otpornosti i povlače sredstava iz Europske unije, bio je preduvjet da u sebi sadrži ono prava spolova, isto tako Hrvatski sabor ima Odbor za ravnopravnost spolova, a samim time to je postala i srednjestrujaška tema i pristupačnija većem broju građana. Naravno da na to utječe i digitalna sfera jer se u sve to što se događa i kroz institucije potencirano se događa i u virtualnom svijetu. Međutim to naravno ima i svoje naličje, a to je da se u toj borbi za ravnopravnost spolova nerijetko zaboravlja da je cilj ravnopravnosti žena u odnosu na muškarca je ravnopravnost spolova pa se nerijetko zaboravlja govoriti i o područjima u kojima su muškarci neravnopravni, ne zato što su muškarci i žene jednako neravnopravni u svim područjima nego zato da bi se osvijestilo činjenicu da je to zajednička borba i da bi se zapravo izborilo za jedno približavanje

spolova gdje ćemo se međusobno razumjeti i potaknuti u tome da se izborimo za ravnopravnije društvo u cjelini.

Dobro, a u kojem smislu digitalni mediji mogu pomoći u sprječavanju rodno uvjetovanog nasilja i u borbi za rodnu ravnopravnost, u vašem mišljenju?

Pa oni možda sad imaju i veću ulogu, snažniju i važniju ulogu nego ikada zato što se velika količina svakog nasilja pa tako i onog što je spolno uvjetovano događa u virtualnoj sferi čije su posljedice trajnije i teže izbrisive čak od ovoga realnog nasilja, tako da možda tu čak i ne postoji dovoljna svijest o tome da bi trebala postojati pravila lijepog ponašanja i u virtualnom svijetu, što ne uključuje nužno da se sve sankcionira i provodi pod govor mržnje što može biti i borba protiv slobode govora. Međutim da mi, i to su, službena statistika potvrđuje da svjedočimo jednom povećanju nasilja i nasilja nad ženama koje se događa u virtualnoj sferi je nesporna činjenica i tu bi onda, jer su tu granice puno slabije postavljene, društvene mreže, zapravo akteri na tim mrežama i jedno ponavljanje bontona moralnih postulata trebalo odigrat veliku ulogu u tome da se takve negativne društvene pojave suzbije.

Dobro, u redu. Sad bi prešla na temu samo ukratko o udrugama i organizacijama koje su usmjerene zapravo prema borbi za rodnu ravnopravnost.

Dobro.

Znači udruge kao što su B.a.b.e. i PaRiter iz Rijeke i slično. Biste li rekli da se te neprofitne udruge i organizacije za ljudska prava i promicanja rodne ravnopravnosti u Republici Hrvatskoj bave digitalnim aktivizmom?

Ne bi rekla da je to njihovo primarno područje djelovanja. One su prisutne u jednakoj mjeri kao i sve druge udruge i institucije i u digitalnoj sferi, ali da je to sad partikularno njihova specifičnost, iz moje, koliko sam ja upoznata ne.

Dobro, a smatrate li da udruge i organizacije pridonose sustavnim promjenama u društvu u svrhu borbe za rodnu ravnopravnost i protiv nasilja nad ženama i djevojčicama?

One tome sigurno mogu doprinijeti, a da li to u praksi čine, pitanje je pojedine udruge konkretne i onoga što ona čini. Nerijetko, one sigurno imaju važnu ulogu u društvu međutim isto tako često, koriste, zloupotrebljavaju svoju funkciju društvenih aktivista i boraca za prava žena nastupajući kao politički agitatori, izlazeći iz svoje primarne funkcije, ali i koristeći borbu za ravnopravnost žena kao jedno političko oružje kojim mogu poniziti ideje ili ljude koji se nalaze sa strane političkog spektra koji njima ne odgovora i često se općenito borba za ravnopravnost spolova na kraju svede na jednu borbu za moć i pozicije i utjecaj umjesto da služi autentičnoj borbi za kvalitetnije društvo u cjelini. Tako da ne mogu generalno odgovorit, naravno da oni imaju, mogu imat svoju važnu ulogu kao i bilo koja, koji oblik društvenog angažmana građana. Međutim isto tako to je jedan, jedna pozicija moći pretpostavlja neupitnu moralnu vrlinu, pogotovo kada se radi o tome da ste vi društveno prepoznati kao akter koji zagovara ravnopravnost spolova, a onda iz te pozicije moći možete malo iskoračiti iz zadanog područja koristeći istu tu borbu kao argument ili oružje i u nekim drugim politikama i protiv onih koji vam nisu simpatični.

Dobro, a smatrate li da udruge za ljudska prava i promicanje rodne ravnopravnosti imaju veći utjecaj u društvu preko online digitalnih platformi u smislu da provode neke kampanje i projekte i da su te kampanje i projekti više prepoznati u društvu nego li što bi se zapravo desilo da su išli nešto provoditi...

Klasičnim putem?

Uživo? Da.

Pa mislim oni sad puno se njih, mislim svi su se sad aktivirali na društvenim mrežama više s obzirom da nas je covid prisilio da manje djeluje uživo i da aktivirao naše virtualne identitete. Neki od njih mislim da su to B.a.b.e. sad stop online nasilju nad ženama, i to baš B.a.b.e. i tim konkretnim politikama, a i ne mogu, ne mogu ja reći da se oni bave isključivo, kroz digitalni aktivizam, primarno područje njihovog djelovanja je i dalje klasični aktivizam odnosno klasično djelovanje udruga tako da, mislim ne bih tu, barem iz moje perspektive učinila neku, neku razliku.

Pa dobro na primjer sad da se ide na primjer, udruga PaRiter je provodila peticije znači; provodile su zapravo prvo istraživanje o menstrualnom siromaštvu i zatim su provodili peticije za smanjenje poreza na menstrualne potrepštine.

Da, ali to su istraživanje provele klasičnim putem, mislim, nisu ga, znam imali smo i okrugli stol o tome i kontaktirala sam s njima i to je vrlo interesantno istraživanje, ali to je normalno istraživanje, mislim...

Da, hoću se referirati na peticiju koju su provele, bila je online peticija.

Aha.

I skupile su da, dosta potpisa online, i...

Aha, u tom smislu digitalnog aktivizma, mislila sam da su se one samo aktivirale na društvenim mrežama, znači da se; Pa ne znam to ima svoje naličje, danas se i puno toga događa i kroz Zoom sastanke i često mogu reći da te udruge i rade putem Zooma, možda je to svima donekle olakšalo funkcioniranje ili te virtualne peticije, ali i dalje mislim da bi se većina djelovanja uvijek trebalo natjerat da se potruži i da se odvija uživo, tako da i to može imati svoje naličje. Na neki način vas eutanazira kao što sam rekla u realnom aktivizmu, imate osjećaj da ste tim potpisivanjem peticija odradili svoju građansku dužnost, to je puno jednostavnije nego se konkretno i aktivno uključiti u stvarnom svijetu. Ovako samo, sve nam je nekako danas uslužno. Znam da se treba doprijet do ljudi, ali prečaci nisu nužno najbolje rješenje. Dugoročno gledano.

Dobro znači smatrate da u jednu ruku te digitalne tehnologije i doprinose, a u jednu ruku da bi se trebali aktivirati više i offline, zapravo da ide više offline na neki način?

Pa da, mislim one nas otuđuju, nema tu kako bi rekla, danas su svi svugdje i nitko nije nigdje, svi su parcijalno koncentrirani i parcijalno uključeni u sto stvari, a ni u jednu u potpunost, tako da. To je ono što nam omogućava virtualni svijet. On ide informativno, ide u širinu, ne ide u dubinu te stvari, isto tako je s digitalnim aktivizmom, mislim i ostalim. Vi paralelno surfate, čitate novine, klikate po peticijama, slušate Zoom konferenciju o nasilju i ne znam, rješavate kviz i pišete rad. Što dobro iz toga može proizaći?

Dobro, a koje bi onda Vaše generalno mišljenje bilo o tim digitalnim platformama i aktivizmu, zapravo u kojem smjeru danas ide, da li će se sve više to prebaciti na taj online svijet ili smatrate da još nismo došli do toga? Da li je to neka budućnost aktivizma?

Sve se prebacuje, da sve se prebacuje online pa tako i aktivizam. Danas više ne govorimo o izlasku na cestu nego o izlasku na forum, međutim smatram to opasnim, prvenstveno iz razloga što ako uspoređujemo bilo koju digitalnu platformu, društvenu mrežu mislim i klasičan izlazak na gradski trg, gradski trg je svačiji jer nije ničiji, a sve društvene mreže su u privatnom vlasništvu i one su uvijek nečije i ljudi to nerijetko zaboravljaju da time i pristaju na pravila ponašanja te tvrtke i da ona može i, mislim ima sad tu različitih stvari, od favorizirat određene stvari, podcjenjivat određene sadržaje, u krajnjoj liniji to je nečija privatna kuća i nije dobro da se društveni aktivizam isključivo odvija u privatnoj potrošačkoj sferi jer netko postoji tko je vlasnik tih društvenih mreža. Vrlo je važno da se on odvija i u javnom prostoru, a društvene mreže nisu javni prostor što mi često zaboravljamo, nego su privatno vlasništvo.

Dobro.

I zato mislim da je izrazito važno sačuvati realnu javnu sferu, a i sve ide u smjeru toga da, da će se što god se može prebaciti online.

Dobro, okej, hvala. Evo samo još u kratko par pitanja. Na koji način u Saboru, to jest da li uopće digitalni aktivizam može djelovati na donošenje odluka u Saboru?

Sabor je općenito relativno pasivan što se tiče društvenih mreža i tog oblika komunikacije s građanima i mislim da bi se trebao aktivirati jer nam treba dobar dio mlađe publike i nedostaje nam participacija u političkim procesima. S obzirom da (nerazumljivo) stavlja društvene mreže, nisu po sebi pozitivne ni negativne nego je to čovjek koji ih upotrebljava i način na koji on to čini. Znači ne postoji nešto što je dobro ili loše izvan čovjeka, uvijek je moralna odgovornost je težište na čovjeku. Sabor bi u tom smislu trebao napraviti iskorak i malo se modernizirati, nama samo 44% građana ako se ne varam izašlo na zadnje izbore i to je poražavajuće, a mladi danas sadržaj prate putem društvenih mreža, ne treba ga banalizirati, ali ga treba promovirati i u toj sferi. A sad

je li to svjesno zato što se uopće ne želi veća participacija građana ili je riječ o nekakvoj inertnosti sustava, ostavlja otvoreno pitanje.

Dobro, a što bi donositelje odluka potaknulo da uzmu u obzir donošenje odluka koje će rezultirati promjenama u zakonodavstvu kada govorimo znači o rodnoj ravnopravnosti i rodno uvjetovanom nasilju u Hrvatskoj?

Kada govorimo o ravnopravnosti spolova manji je problem zakonodavni okvir jer se zakon, pogotovo u posljednje vrijeme u više navrata mijenjao da bi strože kažnjavao nasilje nad ženama i obiteljsko nasilje. Naš je najveći problem implementacija zakona u praksi, mi danas imamo situaciju da je većina tužbi završava tek uvjetnim osudama, da ne postoji sustav koji na vrijeme prepoznaje i kasnije rehabilitira nasilnike i da imamo velik broj recidivista. I da zapravo suci nisu educirani da budu senzibilizirani za, i specijalizirani za taj tip problema i onda nam ostaje ne problem zakona koliko njegove implementacije u praksi.

Dobro, i još imam tri zaključna pitanja da zaokružimo ovaj intervju. Smatrate li da digitalne tehnologije integrirane u svakodnevni život ljudi pogoduju promicanju aktivizma i doprinose promjenama u društvu?

Oni sigurno doprinose promjenama u društvu samo je sad pitanje je li to nabolje ili nagore. A koje će bit dugoročne posljedice svega toga s obzirom na sve što sam prethodno rekla o činjenici da to nije javna sfera nego nečije privatno vlasništvo je činjenica toga da su ljudi sve pasivniji u stvarnom životu, tek ćemo vidjeti.

Dobro, a smatrate li da aktivizam, inicijative i kampanje bolje uspijevaju u digitalnoj sferi i da li digitalna umreženost pogoduje ostvarivanju rezultata i sustavnim promjenama u društvu?

Danas se pogotovo mlađu populaciju najsnažnije mobilizira o bilo kojoj temi u digitalnoj sferi. Znači, njihova pažnja je disperzirana na način da sve što oni uopće mogu percipirati je kroz neke digitalne medije jer su na to navikli kao što smo mi nekad navikli primati informacije putem knjiga i onda sigurno njihovom kvalitetnom uporabom i selektiranim, selektiranjem kvalitetnog sadržaja

možete doprinijet njegovoj recepciji, ali opet dosta je to pitanje je li to smije biti jedini način na koji se širi, ali nesporno da je njihov utjecaj ogroman i da kvalitetno služenje njima doprinosi osvještavanju u bilo kojoj temi.

Dobro i evo zadnje pitanje. Da li digitalni aktivizam može pridonijeti izmjeni i prilagodbi zakonodavstva i provedbenih mjera za ostvarivanje ravnopravnosti spolova u RH i smanjenju nasilja nad ženama i djevojčicama?

Kvalitetno korištenje digitalnih alata sigurno može jer su društvene mreže do te mjere nesporno utjecajne, da imaju čak veću moć od najmoćnijih političara na svijetu, njihovo kvalitetno korištenje nesporno može doprinijeti, utjecati na rješavanje bilo kojeg društvenog problema. Tako da, naravno da da.

Dobro. Okej. To je to.

Eto mislim meni je fakat žao, ja bi sad mogla o tim temama i nadaleko i naširoko. Ja sam se svim tim temama bavila, napisala sam i dvije knjige o odnosu čovjeka i tehnike, ali meni je, život mi je koma eto gore plaće mali i mali tak ono, kaos, baš je kaos u ovoj fazi.

Dobro, hvala Vam puno svejedno što ste odvojili i ovo malo vremena. Ja sam isto tu preskočila neka pitanja tak da ono, ova najglavnije pitam tako da mogu staviti u rad. A tak da mislim da je to to. Imate li još nešto za nadodati možda?

Pa ne znam gle, ako će ti još nešto općenito trebat, javi se naknadno pa ćemo se nekako uhvatit. Amm, eto stvarno bi htjela pomoći, mislim da je to bitno i kako bi ti rekla, svi mi bi trebali biti na raspolaganju studentima, to bi trebala biti naša primarna funkcija. Ne samo mene kao profesora, nego bilo koga u društvu, da vi možete radit.

Hvala.

A nažalost ti onda dođe život dovede to toga da moraš....

(Završio intervju, nastavile pričati o stvarima nevezanim uz intervju)